

Program Škole za Afriku

Vodič za organiziranje aktivnosti u osnovnim školama

© UNICEF/JUN0313638/Pudlowski

SADRŽAJ

UNICEF: Više od 70 godina u službi djece	6
Konvencija o pravima djeteta	8
Škole za Afriku – kako je počelo i gdje smo danas?	10
Zašto je obrazovanje važno?	11
Zašto neka djeca ne idu u školu?	12
Škole prijatelji djece	12
Obrazovanje u kriznim situacijama i situacijama bez pristupa odgojno-obrazovnim ustanovama	13
Madagaskar – zašto nas trebaju?	16
Madagaskar – priče iz života	19
Jednostavne – korak po korak – upute za provedbu programa u školi	21
Bilješke za uvodno predstavljanje programa Škole za Afriku	24
Savjeti za komunikaciju s medijima i roditeljima	31
Zanimljive ideje za prikupljanje sredstava	33
Odgoj i obrazovanje o pravima djeteta	38
Odgoj za razvoj: cjeloživotne vrijednosti u sustavu školstva	42
Edukativne aktivnosti za učenike osnovnih škola	44
Prijedlozi edukativnih aktivnosti za rad s učenicima	46
Aktivnosti za učenike nižih razreda osnovnih škola (1. – 4. razred OŠ)	46
Aktivnosti za učenike viših razreda osnovnih škola (5. – 8. razred OŠ)	54
Prilozi	63
Zabavi se i nauči	70
Igre iz Afrike	75
Literatura i izvori literature koji mogu biti korisni	79

*Kako bismo milijunima djece u Africi
omogućili obrazovanje i bolju budućnost,
trebamo i vašu pomoć.*

Nelson Mandela

Drage prijateljice, dragi prijatelji djece,

obrazovanje je neizostavan preduvjet sretnog djetinjstva i zdravog razvoja, a time i osnovno životno pravo s kojim se rađa svako dijete. Neovisno o okolnostima u kojima odrasta, baš svako dijete posjeduje jedinstvenu maštu, sposobnosti i mogućnosti. Nažalost, milijuni djece nikada neće saznati što su mogla postati i što su sve mogla postići jer nemaju mogućnost ostvariti svoje pravo na obrazovanje.

U najslabije razvijenim zemljama Afrike osnovna prava djece ugrožena su teškim životnim okolnostima. Život u siromaštvu i suočenost s brojnim preprekama obilježavaju odrastanje milijuna djece. Siromaštvo, nedostatna zdravstvena zaštita, nepristupačnost obrazovanja ili njegova slaba kvaliteta stvaraju teške životne uvjete koje djeca ne mogu sama savladati. Osim toga, kriza s kojom se trenutačno susrećemo najteže će pogoditi upravo najranjivije.

Posljedice nedostatka obrazovanja, kao i prilike koje obrazovanje stvara, prepoznali su Nelson Mandela, Peter Krämer i UNICEF, pa su 2004. godine pokrenuli globalnu inicijativu **Škole za Afriku**, kojoj je cilj omogućiti svakom djetetu Afrike priliku za obrazovanje, kao zalog za sretniju i sigurniju budućnost djece, njihovih obitelji i cijelih zajednica.

Brojne razvijene zemlje ubrzo su se priključile humanitarnoj inicijativi. Ured UNICEF-a za Hrvatsku pokrenuo je aktivnosti za djecu Afrike 2008. godine provedbom vlastitog humanitarno-edukativnog programa **Škole za Afriku**. Ta je plemenita inicijativa od samog početka uspješna zahvaljujući dragocjenoj suradnji s vama – odgojno-obrazovnim djelatnicima u vrtićima i školama diljem zemlje.

Djeca, mladi i odrasli iz cijele Hrvatske iz godine u godinu pokazuju iznimnu solidarnost te predanost i kreativnost u zalaganju za djecu Afrike. Zahvaljujući dragocjenim donacijama prikupljenima kroz program **Škole za Afriku**,

zajedno smo podržali obrazovanje djece u Ruandi, Etiopiji, Burkini Faso i Madagaskaru – gradili smo nove škole i obnavljali stare, brojno smo djeci osiguravali pitku vodu i zdrave obroke, educirali smo učitelje te provodili različite aktivnosti kako bi se baš svako dijete moglo obrazovati.

Kako bismo nastavili ostvarivati promjene za najranjiviju djecu Afrike, potrebna nam je i vaša pomoć!

Iznimno se radujemo novoj godini koju ćemo zajedno ispuniti duhom solidarnosti i na taj način zaštititi prava djece Madagaskara. Istovremeno, učenici u vašoj školi dobit će vrijedno životno iskustvo i priliku da dodatno razviju svoju kreativnost, timski duh i osjećaj vlastite odgovornosti u ostvarivanju promjena – osobine neophodne za uspjeh u modernom svijetu koji se sve brže mijenja.

U ovom priručniku pronađite više informacija o programu **Škole za Afriku**, saznajte kako se provodi te (prema mogućnostima i interesima) odaberite humanitarne i edukativne aktivnosti kojima ćete potaknuti humanitarni angažman u svojoj školi. Vjerujemo da ćete predložene aktivnosti na najbolji način prilagoditi svojim potrebama i oplemeniti ih novim idejama.

Hvala vam što ste važan dio programa **Škole za Afriku** i karika koja pokreće promjene za dobrobit djece u Hrvatskoj i u svijetu!

Radujemo se suradnji u nadolazećoj godini te vas pozivamo da nam javljate svoja iskustva koja ćemo s veseljem poslušati. Nazovite nas na broj telefona **01/3031 646** ili nam pišite na e-adresu **skole_za_afriku@unicef.hr**.

Želimo vam puno uspjeha u predstojećim humanitarnim i edukativnim aktivnostima te veselih trenutaka koje ćete još dugo pamtiti.

Vaš **UNICEF**

UNICEF:

Više od 70 godina u službi djece

Nitko nije davne 1946. mislio da će UNICEF postojati na početku 21. stoljeća. Kada su ga osnovali, mislili su da će se za pet godina riješiti problemi preživljavanja i zdravlja djece. No svijet je još uvijek mjesto u kojem svoja prava ne ostvaruju sva djeca, mnoga još uvijek žive u siromaštvu, gladi, oružanim sukobima i bolesti. Unatoč predanom radu više od 70 godina, UNICEF je još uvijek potreban.

UNICEF je osnovan na jednom od prvih zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 11. prosinca 1946. godine. Njegova je osnovna svrha bila kratkoročna humanitarna pomoć djeci u Europi nakon Drugoga svjetskog rata. Prva je pošiljka pomoći stigla već 1947. na područje bivše Jugoslavije. U Hrvatskoj se mnogi prisjećaju tih vremena. Sir jarke žute boje, mliječni obroci u školi, sapun, riblje ulje, ali i prva čokolada – to je bio UNICEF.

Tada su, baš kao i danas, sva sredstva za funkcioniranje UNICEF-a stizala zahvaljujući dobrovoljnim priložima građana, tvrtki, fondacija i vlada. Načelo dobrovoljnog davanja za UNICEF dio je velike tradicije kojom organizacija i danas potiče ljude, organizacije i vlade na međunarodnu solidarnost i solidarnost s djecom koja pate.

Kada su se potrebe za pomoći u Europi smanjile, UNICEF nije mogao prestati s radom jer su tek tada došla na vidjelo velika stradanja djece u Aziji i Africi. Trajni je mandat UNICEF dobio 1953. godine, a tada je organizacija već bila aktivna u 100 zemalja. Stalno zagovaranje dobrobiti djece dovelo je i do toga da je Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1959. proglasila glad, siromaštvo, bolest, diskriminaciju i nemogućnost školovanja kršenjem osnovnih prava djece. Zahvaljujući svojem djelovanju i tijekom Hladnog rata, UNICEF je 1965. dobio Nobelovu nagradu za mir.

Tih godina UNICEF u Hrvatskoj pokreće brojne projekte za bolji život djece, čije rezultate i danas osjećamo. Zahvaljujući UNICEF-ovim sredstvima, otvoren je Republički centar

za majku i dijete (danas Dječja bolnica u Klaićevoj), a na lokalnim su razinama otvoreni brojni dispanzeri za majku i dijete, laboratoriji, više od sto savjetovališta, školski dispanzeri, zubne ambulante, mliječne kuhinje... Otvaranje prvih mljekara u Zagrebu, Splitu i Rijeci, od kojih je upravo ona na Žitnjaku bila u to vrijeme najveća u ovom dijelu Europe, značilo je tada revoluciju u osiguravanju zdrave prehrane za djecu. U Zagrebu je izgrađena i prva tvornica penicilina, a u dolini Neretve UNICEF i

Svjetska zdravstvena organizacija iskorijenili su malariju. Mnogo se ulagalo i u edukaciju zdravstvenih djelatnika. O vremenu kada se još većina djece radala kod kuće svjedoči i zanimljiv podatak da je UNICEF prvoj generaciji primalja nakon provedene stručne obuke donirao bicikle. Šezdesetih godina prošlog stoljeća mnogo se ulagalo u obrazovanje, pa su tako, primjerice, opremljene radionice za tehnički odgoj i obnovljene seoske škole.

Kako bi osigurao da glas o stradanjima djece stigne do onih koji bi mogli pomoći, UNICEF je prije pedesetak godina počeo surađivati s poznatim osobama. Prvi UNICEF-ov ambasador dobre volje bio je američki komičar Danny Kaye, a do danas su mu se pridružila mnoga sjajna imena. Prvi humanitarni

rock-koncert, koji je 1971. organizirao George

Harrison za UNICEF i djecu Bangladeša, pokrenuo je novi trend među glazbenicima. Slikari su se udružili u još jednoj slavnoj tradiciji – tradiciji UNICEF-ovih čestitki, koju je zapravo pokrenula jedna djevojčica, sedmogodišnja Jitka Samkova.

UNICEF-ove su čestitke i u našim krajevima bile prvi oblik njegovanja solidarnosti s djecom svijeta. Bilo je to potkraj šezdesetih i sedamdesetih godina. Mnogi se iz tog vremena sjećaju djece Biafre, Bangladeša, Vijetnama...

U izradi Konvencije o pravima djeteta (1989.), koja je postala najšire prihvaćen međunarodni sporazum u povijesti, sudjelovali su i stručnjaci iz Hrvatske, primjerice dr. sc. Emil Paravina iz Saveza društava Naša djeca.

Ratne 1991. i Hrvatska je potvrdila

Konvenciju, a UNICEF otvara

Ured za krizne situacije u našoj zemlji i prije njezina međunarodnog priznavanja.

Trebalo je hitno pomoći djeci

i obiteljima ugroženima

ratnim stradanjima. U

gradovima koji su bili na prvoj liniji fronte još je vrlo

živo sjećanje na pomoć u

tim teškim danima. Pomoć

u cjepivu, lijekovima i

osnovnim potrepštinama

te psihosocijalna pomoć

izbjeglicama i žrtvama

rata ubrzo je dopunjena

„mirnodopskim“ temama kao što su promicanje dojenja,

škole koje promiču zdravlje, školski vrtovi, reproduktivno

zdravlje mladih...

Na globalnoj je razini početak novog tisućljeća obilježila Milenijska deklaracija UN-a i veliki svjetski skup posvećen djeci održan 2002. godine. Njima je potvrđena univerzalna odgovornost za promicanje prava djece koju UNICEF ima i

u najrazvijenijim zemljama svijeta. No u svijetu se pojavila i nova prijetnja – deseci milijuna djece pogođeni su razornim posljedicama side, bilo da su sama oboljela ili da su zbog zaraze izgubila roditelje.

Unatoč novim izazovima, UNICEF nije zanemario svoju prvotnu funkciju – hitnu humanitarnu pomoć. Zahvaljujući redovitim donatorima, UNICEF je u stanju uputiti pomoć za manje od 24 sata u slučaju velikih katastrofa. Čunami, potres u Pakistanu, uragan Katrina, rat u Libanonu, potres na Haitiju, suše na Rogu Afrike – to su neki od novijih primjera kada je bilo od presudne važnosti da pomoć stigne brzo. UNICEF je bio tamo u najkraćem roku.

Hrvatska, nasreću, više nije zemlja za koju je potrebno prikupljati humanitarnu pomoć u inozemstvu, pa UNICEF sada okuplja snage u našoj zemlji kako bi se prava djece što potpunije ostvarila. Potpora se traži i dobiva od građana, tvrtki, medija, stručnjaka, poznatih osoba, udruga i vladinih tijela – za djecu u Hrvatskoj, ali i u svijetu.

Privremena agencija osnovana prije više od 70 godina

danas je izrasla u vodeću organizaciju za djecu. U više

od 190 zemalja UNICEF

udružuje narode i partnere u

nastojanjima da učini svijet

boljim mjestom za život

budućim generacijama.

Sedamdeset godina

čini tek treptaj oka u

povijesti, no u tom

kratkom razdoblju

svijet je počeo djecu

gledati na drukčiji način.

UNICEF, nažalost, ne

može zaustaviti ratove

i spriječiti prirodne

katastrofe, ne može u

kratkom vremenu izbaviti

svu djecu od gladi, bolesti, neznanja i nasilja. No može

uporno i strpljivo raditi na otklanjanju uzroka, može

prenositi glas djece o tome što ih muči i može pozivati

sve – pojedince i institucije – da se uključe u stvaranje

svijeta u kojem će svakom djetetu biti zajamčeni zdravlje,

obrazovanje, jednakost i zaštita. Ako se ujedini na tom

zadatku, imamo izgleda da stvorimo svijet dostojan djece,

da istinski unaprijedimo čovječanstvo.

Konvencija o pravima djeteta

Godine 1989. svijet je dao obećanje da će svoj djeci biti osigurana jednaka prava. Konvencijom o pravima djeteta, usvojenoj na Generalnoj skupštini UN-a 20. studenog 1989. godine, države svijeta prvi su se put dogovorile o pravima s kojima se svako dijete rađa te se obvezale činiti najbolje što mogu kako bi ih zaštitile. Time se svijet snažnije nego ikada ujedinio u namjeri da svoj djeci osigura sve što im je potrebno za dostojanstveno odrastanje.

Konvencija o pravima djeteta dokument je koji navodi što sve čini djetinjstvo, ali i sve ono što je potrebno učiniti kako bi sve osobe mlađe od 18 godina dosegle najviše što mogu. Potpisivanjem ovog dokumenta zemlje diljem svijeta obvezale su se zaštititi i osigurati prava djece na preživljavanje, razvoj, učenje i razvijanje do punih potencijala, bez diskriminacije. Činjenica da je Konvencija o pravima djeteta najbrže i najšire prihvaćen sporazum na području ljudskih prava u povijesti čovječanstva pokazuje predanost svijeta brizi za dobrobit djece.

Ovaj važan sporazum za djecu nadahnuo je promjene zakona u 196 država, a njegova pravna snaga osigurala je da se one zaista i provedu. Zahvaljujući predanom radu dobrih ljudi koji se vode najboljim interesom djece, u zadnjih je 30 godina učinjeno mnogo:

- Smrtnost djece mlađe od pet godina smanjila se za više od 50 posto.
- Bolesti poput dječje paralize gotovo su iskorijenjene.
- Broj djece upisane u osnovne škole u siromašnim i srednje bogatim zemljama porastao je za više od 90 posto.
- Manje je djece prisiljeno napustiti školovanje i raditi te je sve manje djece prisiljeno na brak.
- Poboljšani su sustavi zaštite od nasilja i iskorištavanja djece.
- Glas djece čuje se snažnije nego prije, tako da ona više sudjeluju u odlučivanju o budućnosti društva u kojem odrastaju.

Iako je u 30 godina svijet postigao velik napredak u zaštiti prava djece, čeka nas još mnogo posla. Mnoga djeca još uvijek nemaju djetinjstvo, ali zajedno možemo stvoriti svijet u kojem svako dijete ostvaruje sva svoja prava. Kako bi to bilo moguće, važno je da djeca budu upoznata sa svim pravima koja imaju, ali i s odgovornostima za svoje ponašanje prema drugima. Neka vam ovaj vodič bude pomoć i podrška u vašem plemenitom radu prema ostvarivanju ovog važnog cilja.

U svim ostvarenim uspjesima odgojno-obrazovni djelatnici diljem svijeta preuzeli su važnu i neizostavnu ulogu u ostvarivanju prava na obrazovanje djece, a time i stvaranju zaloga za njihovu sretniju i sigurniju budućnost te budućnost njihovih obitelji i zajednica. Stoga vam hvala što svojim vrijednim radom djecu potičete da uče, razmišljaju, sanjaju i izražavaju svoja mišljenja. Hvala vam što ih učite da poštuju jedni druge i da cijene međusobne različitosti, jer su one bogatstvo iz kojeg možemo mnogo naučiti. Hvala vam što mlade ljude koji stvaraju svijet sutrašnjice osnažujete kako bi taj svijet bio sigurnije mjesto za djecu. I velika vam hvala što omogućujete da Konvencija ne predstavlja samo mrtvo slovo na papiru, već prenosi optimizam za budućnost svijeta u kojem će jednog dana sva djeca uživati u svojem djetinjstvu.

Hvala vam što ćemo
u godini što je pred
nama zajedno graditi
bolji svijet, dostojan
svakog djeteta!

Ukratko o Konvenciji o pravima djeteta

Konvencija o pravima djeteta jedinstvena je zbog toga što je:

- **sveobuhvatna** – uzima u obzir sve aspekte djetetova života
- **univerzalna** – primjenjuje se na svu djecu, u svim situacijama, u gotovo cijeloj zajednici naroda
- **bezužetna** – zahtijeva i od vlada sa slabijim izvorima prihoda da poduzmu aktivnosti vezane uz zaštitu prava djeteta
- **holistička** – zagovara gledište da su sva prava temeljna, nedjeljiva, međusobno ovisna i jednako važna.

Četiri opća načela na kojima se temelje sva prava sadržana u Konvenciji:

- **Načelo nediskriminacije** prema kojemu djeca ne smiju trpjeti diskriminaciju „neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom mišljenju, nacionalnom, etičkom ili društvenom podrijetlu, vlasništvu, teškoćama u razvoju, rođenju ili drugom statusu djeteta, njegovih roditelja ili zakonskih skrbnika“
- **Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života**, uključujući tjelesni, emotivni, psihosocijalni, kognitivni, društveni i kulturni.
- **Pri donošenju svih odluka** ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, **najvažnija mora biti dobrobit djeteta**. To se odnosi i na odluke vlada, upravnih i zakonodavnih tijela i na odluke obitelji.
- **Djeci se mora omogućiti da aktivno sudjeluju u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja**. Ona imaju pravo izreći svoja gledišta, koja se moraju ozbiljno uzeti u obzir.

Za razliku od Deklaracije, koja ima moralnu snagu, snaga Konvencije pravna je i omogućuje sustavno praćenje provedbe aktivnosti na koje se država članica obvezala.

Članci Konvencije (54 članka) mogu se razvrstati na sljedeći način:

- **prava preživljavanja** – pravo na život, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na prehranu, pravo na smještaj, pravo na zdravstvenu pomoć
- **razvojna prava** – pravo na obrazovanje, pravo na igru, pravo na slobodno vrijeme, pravo na kulturne aktivnosti, pravo na informiranje, pravo na slobodu misli i izražavanja (vjere)
- **zaštitna prava** – prava na zaštitu od zlorporabe, zapostavljanja i izrabljivanja, na zabranu dječjeg rada, zaštitu od droga, alkohola, duhana, na zaštitu djece izbjeglica, djece u oružanim sukobima, djece u zatvorima.
- **prava sudjelovanja** – pravo na slobodno izražavanje svojih misli i pravo na udruživanje.

UNICEF i Konvencija o pravima djeteta

Temeljna je misija UNICEF-a promicanje prava svakog djeteta, svagdje, u svemu čime se organizacija bavi. Zahvaljujući globalnoj prisutnosti u gotovo svakoj zemlji na svijetu, UNICEF je u mogućnosti doći do mjesta do kojih drugi ne mogu doći, pa tako ima jedinstvenu poziciju u stvaranju promjena u životima djece.

UNICEF ima više od 70 godina iskustva u radu za djecu te je **jedina organizacija izričito navedena u Konvenciji o pravima djeteta kao izvor stručne i savjetodavne pomoći**. Među ostalim aktivnostima, UNICEF podržava zemlje u ratifikaciji i implementaciji Konvencije i njezinih fakultativnih protokola.

Škole za Afriku

- kako je počelo i gdje smo danas?

2004. POČETAK – Inicijativa Škole za Afriku

Humanitarac Peter Krämer smatrao je da je obrazovanje ključno za budućnost djece i napredak afričkih zemalja u kojima ljudi žive u velikom siromaštvu. Kako bi potaknuo i druge da podrže obrazovanje djece u Africi, sam je donirao 3,8 milijuna eura.

6. prosinca 2004. CAPETOWN, JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA

– Peter Krämer udružuje snage s Nelsonom Mandelom, dobitnikom Nobelove nagrade za mir i bivšim predsjednikom Južnoafričke Republike. Zajedno s UNICEF-om predstavljaju program **Škole za Afriku**. Program provode Hamburško društvo za promicanje demokracije i međunarodnog prava, Zaklada „Nelson Mandela“ i UNICEF.

2005. PRVE AKTIVNOSTI – Kako bi se djeci u šest najugroženijih afričkih zemalja (Angoli, Malaviju, Mozambiku, Ruandi, Južnoafričkoj Republici i Zimbabveu) omogućilo obrazovanje, a time i bolji život, počele su prve aktivnosti prikupljanja sredstava u brojnim razvijenim zemljama svijeta. Već u prvoj godini prikupljeno je gotovo 11 milijuna američkih dolara za obrazovanje djece.

2009. RASTE BROJ ŠKOLA UKLJUČENIH U PROGRAM

– Osnovnim su se školama pridružili i srednjoškolski te je ukupan broj hrvatskih škola uključenih u program **Škole za Afriku** porastao na 194. Humanitarno-edukativne aktivnosti omogućile su prikupljanje sredstava za pomoć djeci Ruande, ali i osnaživanje djece i mladih vizijom da se siromaštvo, bolest i nepravda mogu iskorijeniti te da oni sami mogu i trebaju odigrati aktivnu ulogu.

2008. PRIKLJUČENJE HRVATSKE – Više od pet milijuna djece dobilo je pristup obrazovanju. Zajednici od 24 zemlje svijeta čiji građani pomažu djeci Afrike da se školuju i tako iziđu iz začaranog kruga siromaštva pridružila se i Hrvatska uz podršku Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Prve je godine u tom programu sudjelovala 51 osnovna škola, a donacije djece, škola i građana podržalo je i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Sva sredstva prikupljena prve godine u Hrvatskoj usmjerena su za pomoć djeci Ruande.

2014. - 2018. – UNICEF nastavlja svoju brigu za obrazovanje i zaštitu djece u Africi zajedno s mnogim vrtićima i školama diljem Hrvatske. Sva sredstva prikupljena u našoj zemlji u tom razdoblju upotrijebljena su za pružanje pomoći području Burkine Faso. Globalna inicijativa **Škole za Afriku** 2018. godine ulazi u novu fazu provedbe šireći svoje djelovanje na ukupno 21 afričku zemlju – Bocvanu, Burundi, Čad, Demokratsku Republiku Kongo, Esvatini, Etiopiju, Gvineju Bisau, Južnoafričku Republiku, Keniju, Lesoto, Liberiju, Madagaskar, Malavi, Mauritaniju, Mozambik, Namibiju, Obalu Bjelokosti, Ruandu, Somaliju, Tanzaniju i Ugandu. U glavnom je fokusu povećanje kvalitete obrazovanja, pogotovo za najranjivije skupine; djecu u ruralnim područjima, djecu s teškoćama u razvoju te djevojčice. U Hrvatskoj UNICEF slavi desetu obljetnicu edukativno-humanitarnog programa **Škole za Afriku**.

2010. - 2013. NASTAVAK AKTIVNOSTI – UNICEF svoju brigu za djecu u okviru inicijative **Škole za Afriku** proširuje na još pet zemalja: Burkinu Faso, Etiopiju, Madagaskar, Mali i Niger. U programskim se aktivnostima u Hrvatskoj 2012. godine osnovnim i srednjim školama pridružuju i dječji vrtići. Učitelji, odgojitelji, stručni suradnici i roditelji – svi su zajedno omogućili da se među djecom i mladima potakne svijest o njihovoj ulozi u izgradnji boljeg i pravednijeg svijeta. Sva sredstva prikupljena u Hrvatskoj od 2010. do 2013. u okviru programa **Škole za Afriku** bila su usmjerena za pomoć djeci Etiopije. U 2013. UNICEF svoju brigu za školovanje djece u okviru inicijative **Škole za Afriku** proširuje na još dvije zemlje: Sijeru Leone i Gvineju Bisau.

2019. – UNICEF, uz dragocjenu podršku vrtića, škola i centara za odgoj i obrazovanje diljem Hrvatske, nastavlja doprinositi ostvarivanju prava na obrazovanje djece Afrike. Od ove godine udružujemo snage za bolje životne šanse djece Madagaskara.

2005. – 2020. PRIKUPLJENA SREDSTVA I REZULTATI – Zahvaljujući programu **Škole za Afriku** 30 milijuna djece u Africi dobilo je priliku za školovanje! Prikupljeno je više od 300 milijuna američkih dolara, a tim su sredstvima, među ostalim, omogućeni izgradnja i obnova tisuća školskih i predškolskih ustanova i centara za alternativno obrazovanje te njihovo opremanje pokušajem i potrebnim školskim materijalima. Samo je u Hrvatskoj, zahvaljujući donacijama škola, vrtića i građana, prikupljeno više od šest milijuna kuna za pomoć djeci Ruande, Etiopije i Burkine Faso.

ZAŠTO JE OBRAZOVANJE VAŽNO?

Obrazovanje je pravo svakog djeteta. Za većinu afričke djece obrazovanje je jedini način da se izvuku iz siromaštva. Samo oni koji znaju čitati, pisati i računati mogu se nadati bolje plaćenom poslu kad odrastu.

No školovanje je i mnogo više od pripreme za rad: ima životno važnu ulogu jer pomaže djeci zaštititi se od bolesti koje haraju siromašnim područjima. Jednostavni i svakodnevni savjeti o higijeni i prevenciji bolesti spašavaju živote i održavaju obitelji na okupu. Osim toga, za mnogu je djecu ručak koji dobiju u školi jedini topli obrok u danu.

Također, škole podižu samopouzdanje i osjećaj zajedništva. Manje je vjerojatno da će obrazovana djeca postati žrtve nasilja, zlostavljanja, ropskog rada ili da će biti prisiljena postati djeca vojnici. Veća je vjerojatnost da će i sama, kad odrastu, ulagati u napredak svoje zajednice. Pozitivni učinci obrazovanja brzo se množe.

Nastojeći osigurati bolje uvjete svojim obiteljima, obrazovana djeca istodobno unapređuju i cijelu zajednicu.

Školovanje djevojčica osobito je važno za društvo. Postoji izravna povezanost između stupnja obrazovanja žena i veće vjerojatnosti preživljavanja njihove djece. Obrazovane se djevojke kasnije udaju i mogu se bolje brinuti za svoju djecu te je manje vjerojatno da će dopustiti da ih zlostavljaju, seksualno iskorištavaju i izrabljuju.

Djeca čije majke znaju čitati imaju 50 % veću šansu doživjeti petu godinu života. Svaka dodatna godina obrazovanja majke smanjuje smrtnost novorođenčadi od 5 % do 10 %. Djevojčice koje nastave svoje obrazovanje i nakon osnovne škole pet su puta češće educirane o HIV-u i sidi. Čak 171 milijun ljudi mogao bi izići iz siromaštva kada bi svi učenici u zemljama s niskim dohotkom napustili školu s osnovnim vještinama čitanja (izvor: *Education Counts – Towards the Millennium Development Goals*, UNESCO, 2011).

„Nijedno ulaganje nema tako dugotrajan učinak kao obrazovanje djece. Djeca koja se školuju zdravija su, samouvjerenija i bolje pripremljena za zapošljavanje. Usto, obrazovanje je jedino učinkovito ‘cjepivo’ protiv HIV-a/side”, rekao je Per Engebak, regionalni direktor UNICEF-a za Istočnu i Južnu Afriku.

Slijedi nekoliko razloga zašto je obrazovanje važno:

- priprema za svakodnevni život (oni koji su se školovali u stanju su uspoređivati cijene na tržištu, mogu čitati važne dokumente, mogu se bolje brinuti za sebe i svoju obitelj)
- omogućuje djevojčicama i dječacima da stvaraju vlastita stajališta – samouvjereniji su
- pomaže zaštititi djecu od HIV-a/side
- obrazovana će djeca rjeđe postati žrtve nasilja, seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja
- obrazovanje djevojčica ima iznimno pozitivan učinak na društvo – obrazovane se žene mogu bolje brinuti za sebe i za svoju djecu.

Pravo na obrazovanje jedno je od razvojnih prava svakog djeteta, što znači da je njegovo ostvarenje neophodno za najbolji mogući razvoj djece.

ZAŠTO NEKA DJECA NE IDU U ŠKOLU?

Osnovno
obrazovanje treba
biti obvezatno
i besplatno za
svu djecu.

ŠKOLE PRIJATELJI DJECE

Neki su od glavnih razloga zbog kojih djeca ne idu u školu:

- visoka cijena školarina i udžbenika
- veliko siromaštvo zbog kojeg su djeca prinuđena raditi i privređivati za obitelj
- nedostatak sigurnih školskih objekata, namještaja i pribora, prenapučene učionice
- velike udaljenosti koje djeca moraju propješačiti da bi došla do škole
- nedostatak čiste, pitke vode i sanitarnih prostorija (npr. odvojenih nužnika za dječake i djevojčice, kao i umivaonika)
- uvjerenja i navike koje djevojčicama onemogućuju školovanje, a zbog kojih djevojčice ostaju kod kuće kako bi pomagale u kućanskim poslovima, radile na polju ili se brinule o mlađoj braći i sestrama
- diskriminacijski odnos prema djeci bez roditelja i djevojčicama – na razini razreda, ali i unutar obrazovnog sustava
- loše zdravlje i pothranjenost djece
- nedostatak kontinuiteta nastave zbog bolesti, prirodnih nepogoda, ratova.

UNICEF u cijelom svijetu zagovara kvalitetno osnovno obrazovanje za svu djecu. Promičući ravnopravnost, posebnu pozornost usmjerava na socijalno najugroženije. UNICEF zagovara i ukidanje školarina te poučava učitelje obrazovnim metodama koje osiguravaju ravnopravnost dječaka i djevojčica, sudjeluje u nabavljanju školskih potrepština te intenzivno radi na poboljšanju školske infrastrukture.

Da bi neka škola bila **škola prijatelj djece**, treba zadovoljiti ove pretpostavke:

- 1. Usmjerenost na ispunjavanje dječjih prava** – aktivno sudjelovanje u nastojanjima da se u obrazovni sustav uključe sva djeca, neovisno o spolu, rasi, teškoćama u razvoju, sposobnostima, društvenom statusu itd.
- 2. Osjetljivost na potrebe i dječaka i djevojčica** – promicanje jednakosti i pravednosti prilikom upisa u školu te poticanje djevojčica i dječaka na svladavanje novih znanja.
- 3. Sigurno i zaštićeno okruženje za svu djecu** – osiguravanje da sva djeca uče u sigurnom i poticajnom okruženju.
- 4. Aktivno sudjelovanje u životu zajednice** – poticanje suradnje među školama, zajednicama, roditeljima i djecom u svim aspektima obrazovnog procesa.
- 5. Kvaliteta obrazovanja** – pružanje potrebnih znanja i vještina djeci za uspješan život.
- 6. Uključenost u brigu o zdravlju djece** – vođenje brige o prehrani i zdravstvenoj zaštiti djece, promicanje važnosti njihova fizičkog i emotivnog zdravlja.

Škole prijatelji djece inkluzivne su i rodno osjetljive, osiguravaju edukativne materijale i adekvatnu školsku opremu. Takve škole imaju igralište i školsku kuhinju. Osiguran je pristup čistoj, pitkoj vodi i odvojenim sanitarnim prostorijama za dječake i djevojčice. Učitelji su educirani i koriste podržavajuće metode učenja primjerene djeci, a u učinkovito vođenje škola, osim učitelja, uključeni su i roditelji, članovi zajednice i predstavnici lokalne vlasti.

**OBRAZOVANJE
U KRIZNIM
SITUACIJAMA I
SITUACIJAMA
BEZ PRISTUPA
ODGOJNO-
OBRAZOVNIM
USTANOVAMA**

**Pravo na zaštitu u
oružanim sukobima
zaštitno je pravo koje
Konvencija propisuje
svakom djetetu.**

*„Vrtić u kutiji” – kovčeg pun
materijala za predškolski
odgoj i obrazovanje, a koji se
upotrebljava u izvanrednim
situacijama.*

*Vrijednost edukacijskog
paketa iznosi 1000 kn.*

*Sudjelovanjem u programu
Škole za Afriku i vaša škola
može pridonijeti nabavi
navedenih materijala!*

UNICEF-ov edukacijski paket za rani razvoj („vrtić u kutiji”)

Edukacijski paket za rani razvoj UNICEF je osmislio radi poboljšanja skrbi za mlađu djecu u kriznim situacijama i situacijama u kojima je onemogućen pristup odgojno-obrazovnim ustanovama kako bi djeca bila u prilici nastaviti s igrom i razvojnim aktivnostima. Razvijen je kao dopuna osnovnim uslugama vezanima uz osiguravanje sredstava za normalan i zdrav razvoj djece u takvim situacijama (hrana, voda, cjepiva...).

Ovaj edukacijski paket djeci nudi nastavak sudjelovanja u aktivnostima ranog učenja. Uz pristup igri djeca razvijaju i osjećaj kolike-tolike sigurnosti i normalnog života u stresnim, kriznim situacijama i u situacijama kada im je zbog različitih razloga onemogućen redovni odgojno-obrazovni rad i pohađanje vrtića, odnosno škola.

Edukativnim se aktivnostima stvara poticajno okruženje za fizičko i mentalno zdravlje djece te njihov optimalan rast i razvoj. Na taj se način i u situacijama prirodnih nepogoda i katastrofa potiče razvoj emocionalnih i kognitivnih sposobnosti svakog djeteta.

Paket sadrži više od 30 različitih materijala koji omogućuju rad s grupom od pedesetero djece u dobi do šest godina. Svi su materijali osmišljeni i odabrani u cilju omogućivanja i poticanja svih oblika dječjeg razvoja (kognitivnog, motoričkog, socio-emocionalnog, razvoja govora itd.).

Paket uključuje zagonetke i igre, matematičke igre i geometrijske oblike, papire i olovke u boji, knjige i lutke za pripovijedanje, različite kreativne setove, sapune i posude za vodu (za promicanje higijene). Unutar paketa postoje i priručnici za odgojitelje s uputama za uporabu materijala i organiziranje aktivnosti primjerene dječjoj dobi i interesima.

UNICEF-ov edukacijski paket za djecu školskog uzrasta („škola u kutiji“)

„Škola u kutiji“ postala je dio UNICEF-ovih standardnih pošiljki pomoći u izvanrednim situacijama. Upotrebljava se u UNICEF-ovim aktivnostima diljem svijeta, pa tako i na području afričkih zemalja. Komplet sadrži pomagala i materijale za učitelja i četrdesetero učenika. Svrha je ovoga paketa omogućiti nastavak obrazovanja djece u prva 72 sata od trenutka nastupanja krizne situacije te pristup edukativnim sadržajima u svim drugim slučajevima kada je onemogućen pristup redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama i materijalima.

Osim pribora za osnovnu školu, kao što su bilježnice, olovke, gumice za brisanje, geometrijski pribor i škare, navedeni paket materijala uključuje i nastavni sat, kocke za brojenje te tri plastificirana plakata (abeceda, množenje, tablica s brojevima). Komplet se isporučuje u zatvorenoj aluminijskoj kutiji s poklopcem koji je višefunkcionalan te se može upotrebljavati i kao školska ploča, nakon što se premaže posebnom bojom koja je također dostupna u kompletu.

Sastavni je dio „škole u kutiji“ i vodič kroz nastavni plan i program, tako da učitelji u raznim okolnostima mogu organizirati kompletnu nastavu.

Jednako tako, cjelokupni edukacijski materijal univerzalan je i kulturološki neutralan kako bi se mogao upotrebljavati bilo gdje na svijetu. Da bi se prilagodio određenoj zemlji, naknadno se dopunjuje lokalnim materijalima kao što su knjige na lokalnom jeziku, igračke, igre i glazbeni instrumenti. Vježbenice i knjige unutar paketa „škola u kutiji“ tiskane su bez margina kako bi se djeca koja pišu slijeva nadesno ili zdesna nalijevo mogla njima koristiti bez problema. Dostupna je i druga verzija paketa, koja se dostavlja bez metalne kutije, a služi kao nadopuna postojećem paketu materijala „škola u kutiji“.

„Škola u kutiji“ – kutija puna potrepština koje se mogu pronaći u školskim učionicama (bilježnice, olovke, gumice za brisanje, škare, ploča), a koje se upotrebljavaju u izvanrednim situacijama.

Vrijednost paketa „škole u kutiji“ iznosi 990 kn.

UNICEF-ov sportski paket

Mnoga istraživanja potvrdila su učinkovitost sporta kao oblika uspješne terapije u različitim situacijama posttraumatskog stresa.

Sportski paket osmišljen je tako da osigura potrebne materijale i sportsku opremu u različitim izvanrednim situacijama.

Sadržaj paketa dostatan je za više od devedesetero djece te im izravno omogućuje sudjelovanje u različitim timskim i sportskim aktivnostima koje vode učitelji ili odgojitelji.

Uključuje lopte za različite oblike sportskih aktivnosti, dresove za različite timove, zviždaljke, liste za bilježenje rezultata, trake za označavanje područja za igru.

Vrijednost UNICEF-ovog sportskog paketa iznosi 750 kn.

Unutar kompleta nalaze se i dodatni sadržaji usmjereni na poticanje djevojčica na bavljenje tjelesnom aktivnošću i sportom, jer je poticanje djevojčica (često dodatno ugroženih kad je o obrazovanju riječ) na igru i učenje UNICEF-ov posebni prioritet.

Svako dijete ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, na igru i razonodu, jer su oni neophodni za njihov zdrav razvoj.

Madagaskar - zašto nas trebaju?

Podaci o zemlji

Otočna država službenog imena Republika Madagaskar smještena je u Indijskom oceanu na jugoistoku Afrike, istočno od Mozambika. Glavni je grad Antananarivo, a službeni su jezici francuski i malgaški. Madagaskar je **četvrti najveći otok na svijetu**, na kojem živi 5 % svih životinja na svijetu, od kojih čak 80 % čine endemske vrste. Stanovništvo većinom živi u ruralnim područjima i bavi se poljoprivredom i stočarstvom.

Također, Madagaskar je jedna od najsiriromašnijih zemalja na svijetu, u kojoj 91 % stanovništva živi s manje od 13 kuna dnevno, a 77 % stanovništva s manje od šest kuna dnevno. Skoro je 8,6 milijuna djece siromašno, što čini više od dvije trećine sve djece u Madagaskaru. Njih 23 % prisiljeno je raditi. Osim toga, svako drugo dijete mlađe od pet godina pothranjeno je, zbog čega je Madagaskar peta država u svijetu po stopi kronične pothranjenosti.

Madagaskar je izrazito izložen klimatskim šokovima, s prosječno tri velike prirodne katastrofe godišnje koje uništavaju ionako slabu infrastrukturu države. Treća je najniže rangirana zemlja po korištenju pitke vode i sanitarija, jer samo 36 % stanovništva ima pristup pitkoj vodi, a tek jedan stanovnik od njih deset koristi osnovne sanitarije. Ovaj ograničen pristup pitkoj vodi i sanitarijama povezuje se s pothranjenošću i dijarejom djece mlađe od pet godina.

Napomena: Podatke u ovom priručniku naveli smo kako bismo provoditeljima programa Škole za Afriku jasnije prikazali stanje u Madagaskaru i životne okolnosti djece koja ondje odrastaju. Molimo vas da programske aktivnosti, a time i odabir podatka koje ćete u njima iznijeti, prilagodite dobi učenika i na taj način stvorite optimalne uvjete za edukaciju o dječjim pravima.

U malgaškom društvu vlada nejednakost zbog koje su prava žena, a pogotovo djevojčica i djevojaka, pod povećanim rizikom. Svaka šesta djevojka starosti između 10 i 14 godina žrtva je fizičkog nasilja, a 41 % djevojaka ušlo je u brak ili živjelo u partnerskoj zajednici prije osamnaeste godine. Maloljetničke trudnoće također su učestale, tako da je svaka treća djevojka rodila u dobi od 15 do 19 godina.

Stanje obrazovnog sustava u Madagaskaru

Kako bi djeca Madagaskara imala priliku obrazovanjem ostvariti svoje potencijale, potrebno je provesti promjene i osnažiti obrazovni sustav ove države u kojoj odrasta više od 12 milijuna djece. Iako svako dijete ima pravo na obrazovanje, u Madagaskaru za još uvijek prevelik broj djece to pravo nije ostvareno – **ne školuje se čak 905 000 djece**, što predstavlja rizik za njihovu budućnost, ali i budućnost njihovih obitelji i cijelih zajednica.

Uz česte vremenske katastrofe koje uništavaju škole i uzrokuju njihovo zatvaranje, na obrazovni sustav direktno utječu i česte promjene vlasti, koje održavaju političku nestabilnost. Madagaskar se trenutačno oporavlja od proživljene ekonomske krize koja je stopu upisa u osnovne škole smanjila s ranijih 83 % na 69 %. Srednjoškolsko obrazovanje opisuju još niži brojevi – svaki četvrti učenik upiše srednju školu, ali samo 7 % njih upiše više razrede.

U Madagaskaru se ne školuje čak 905 000 djece!

Čak 97 % učitelja
nije formalno
obrazovano za
zvanje učitelja!

Osim niske stope upisa, zabrinjava i odnos broja upisanih učenika i onih koji su završili školovanje – tek jedno dijete od troje djece završi osnovnu školu, a oni koji ju završe, nisu usvojili znanja i vještine koje im je školovanje trebalo osigurati. Naime, od sve djece koja završe osnovnu školu samo je njih 17 % usvojilo osnove čitalačke pismenosti, a 20 % osnove matematike.

Brojni faktori utječu na slabe obrazovne ishode. Jedan je od glavnih nedostatak obrazovanje učitelja koji ni sami nisu imali priliku razviti kompetencije neophodne za ispunjavanje svoje važne uloge. Naime, čak 97 % učitelja nije formalno obrazovano za zvanje učitelja, pa im je neophodno osigurati dodatnu obuku.

Osim toga, već spomenute vremenske nepogode dovode do (ponekad privremenog, a ponekad trajnog) zatvaranja škola. Kako bi se obrazovanje neometano nastavilo u područjima pogođenima nevremenom, UNICEF omogućava nastavak školovanja i u kriznim situacijama, ali i obnavlja škole kako bi izdržale nalete i najjačih nevremena.

Iako nisu vidljivi golim okom, društveni stavovi predstavljaju veliku prepreku određenim skupinama djece, koja time postaju posebno ranjiva. Zbog izražene patrijarhalnosti društva, s praksom ranog stupanja u brakove, djevojke su češće zakinite za mogućnost obrazovanja od dječaka. Od ukupne populacije djevojaka koje nisu u braku obrazuje se njih 60 %, u usporedbi s tek 31 % onih koje jesu u braku. Obrazovanje je važan oblik prevencije maloljetničkih brakova i trudnoća, a time i zaštite osnovnih životnih prava djevojaka.

Nepoželjni, u društvo ukorijenjeni stavovi također utječu i na obrazovanje djece s teškoćama u razvoju. Promjene tih stavova i prilagodba ustanova potrebama te djece neophodne su za zaštitu njihova prava na obrazovanje, a time i za pružanje prilike da ostvare svoje potencijale i postanu aktivni sudionici svojih zajednica.

Ostvariti sve potrebne promjene za djecu Madagaskara nije lagan zadatak. Stoga je UNICEF iznimno ponosan na svoje partnere, poput vas, koji dijele zabrinutost za djecu Madagaskara, kao i za ostalu djecu najsiromašnijih afričkih zemalja. Hvala vam što ste nam se pridružili na putu ostvarivanja važnih promjena za najranjiviju djecu Afrike.

Temelji UNICEF-ova rada položeni su u Konvenciji o pravima djeteta. Kao vodeća humanitarna i razvojna agencija za djecu, UNICEF se brine o zaštiti i ostvarenju dječjih prava u više od 190 zemalja diljem svijeta.

Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života, uključivši tjelesni, emotivni, psihosocijalni, društveni i kulturni.

Neki od UNICEF-ovih rezultata za djecu Madagaskara u 2019. godini:

- Omogućen je nastavak obrazovanja za 55 377 učenika pogođenih različitim nepogodama (epidemijama bolesti, sušama, poplavama, ciklonima).
- Omogućena je nastava za nadoknadu gradiva za 47 042 djece koja su prekinula školovanje.
- 12 123 obitelji svaki drugi mjesec primale su financijsku pomoć za obrazovanje djece u iznosu od 20 kn.
- Sagrađeno je 59 učionica otpornih na ciklone.
- Edukacijom su osnaženi kapaciteti 2266 učitelja i pedagoških supervizora.
- Razvijeno je i podijeljeno 200 000 edukativnih plakata za uspješnije poučavanje učenika.
- Edukacijom djelatnika i podjelom edukativnih materijala osnaženi su kapaciteti više od 9000 predškolskih ustanova.
- Povećala se spremnost na vremenske katastrofe dodatnim obrazovanjem djelatnika te distribucijom unaprijeđenih vodiča i udžbenika za rad s djecom.
- U suradnji s Ministarstvom zdravstva razvijeni su i školama podijeljeni edukativni materijali i protokol o borbi protiv ospica.

Ciljevi programa Škole za Afriku u Madagaskaru

Omogućiti pristup obrazovnim aktivnostima i zadržati djecu u školama do kraja obrazovanja:

- građenjem škola koje rade po modelu *škole prijatelji djece*
- ponovnim uključivanjem djece koja su morala prekinuti školovanje
- provođenjem aktivnosti za inkluzivno obrazovanje djevojčica, djece s teškoćama u razvoju i djece koja žive u ruralnim područjima i/ili siromaštvu.

Povećati kvalitetu poučavanja i osigurati bolje ishode učenja:

- obrazovanjem učitelja
- reformom zastarjelog kurikula
- osnaživanjem sustava ranog obrazovanja
- osiguravanjem edukativnih materijala.

Povećati otpornost obrazovnog sustava:

- treninzima za smanjenje rizika od katastrofa
- unaprjeđenjem reakcija u kriznim situacijama
- osvješćivanjem posljedica klimatskih promjena i važnosti prevencije klimatskih promjena
- građenjem škola otpornih na nalete jakih nevremena i obnavljanjem oštećenih škola.

Madagaskar – priče iz života

Kvalitetno obrazovanje počinje prije polaska u školu!

Sedmogodišnja Christinah po mnočemu je baš poput svojih prijatelja u centru za rano obrazovanje koji je UNICEF pomogao izgraditi te čije je odgojitelje pomogao educirati za rad s djecom. Ova djevojčica možda malo teže govori i kreće se, ali široko se smije kad nam kaže: „Najviše od svega volim crtati!“ Čak nam pokazuje kako jednako dobro može crtati s obje ruke.

Kada njezini prijatelji stanu i pođu prati ruke nakon crtanja, Christinah im se pridružuje. „Christina donosi radost i veselje među sve nas. Uvijek zadovoljno sudjeluje u aktivnostima“, kaže njezina odgojiteljica Alexandrine.

Majka ove djevojčice vrlo je zadovoljna jer njezina kći ima mogućnost kvalitetnog ranog obrazovanja. „Centar je uvelike pomogao Christini. Prve je godine imala mnogo teškoća s govorenjem i hodanjem, ali sada razgovara, razumije što joj drugi govore i hoda bez problema“, podijelila je s nama njezina majka. „Zbog edukacije koje su prošle, odgojiteljice su zaista posvećene obrazovanju naše djece.“

U ovoj godini centar je zaposlio još dvije odgojiteljice, pa sada može primiti stotinu djece. Ovo je veoma važno za djecu Madagaskara jer u ovoj državi još uvijek postoji nedovoljno centara za rano obrazovanje djece. Tek 10 % od dva milijuna djece Madagaskara ima priliku za sudjelovanje u poticajnim predškolskim programima toliko bitnima za njihov zdrav razvoj.

Osim toga, najveći broj dječjih vrtića i centara za predškolsko obrazovanje nalazi se u urbanim sredinama, zbog čega ostaju nedostupnima najranjivijoj djeci koja većinom žive u udaljenim ruralnim područjima. Također, zbog nedostatka odgojitelja, većina centara zapošljava osobe iz svoje okoline, koje nisu obrazovane, a samim time niti osposobljene za važan posao koji

obavljaju. Stoga je predškolsko obrazovanje najčešće slabe kvalitete, čak i za onu djecu koja mu imaju pristup.

UNICEF prepoznaje važnost kvalitetnog ranog obrazovanja – istraživanja su pokazala da djeca koja su sudjelovala u predškolskim programima duže ostaju u školi te su u odrasloj dobi uspješnija od onih koji u njima nisu sudjelovali. Zato i dalje zajedno radimo kako bismo svakom djetetu, baš kao i Christini, osigurali podršku na njihovu velikom putovanju odrastanja izgradnjom centara za predškolski odgoj, edukacijom odgojitelja te razvojem materijala i programa za obrazovanje djece od njihove najmlađe dobi.

Justinova prilika za nastavak obrazovanja

Justin je trinaestogodišnji dječak iz regije Boeny u Madagaskaru. Najmlađi je od petero braće koja žive s vrijednom majkom koja mnogo radi kako bi uspjela prehraniti i obrazovati svoje sinove. „Kad sam tek krenuo u školu, život nam je bio veoma dobar. Ja i sva braća išli smo u školu, a u slobodno vrijeme pomagali majci jer njezina plaća nije bila dovoljna za život.“

U Justinovoj obitelji s vremenom je postalo teže – starija braća krenula su u nižu srednju školu, što je povećalo troškove obrazovanja. Dotada je majka uspijevala plaćati školarine i naknade za učitelje svih svojih sinova, ali u tom je trenutku obrazovanje postalo preskupo. „Znali smo da nas mama neće moći prehraniti ako nastavimo ići u školu. Zato smo mi najmlađi skoro u potpunosti prekinuli sa svojim školovanjem i počeli joj pomagati u polju koje je 15 kilometara udaljeno od naše kuće. Brali smo grah i kukuruz kako bismo starijoj braći pomogli da nastave ići u školu.“

Nekih bi dana Justin ipak uspio otići u školu, no to nije bilo dovoljno. Ponekad bi morao preskočiti cijeli tjedan, a i u najboljim slučajevima, u četvrtak nikada nije mogao doći. „Toga dana moramo biti na štandu na tržnici na kojoj prodajemo hranu i vodu.“

Justin i ravnateljica škole
Tsaramandroso

Situacija je postala još težom kada su starija braća završila nižu srednju školu i trebala nastaviti dalje. Cijena školovanja još je porasla, a Justinova majka to si više nije mogla priuštiti. „Tada smo u potpunosti izgubili nadu i odustali od školovanja“, prisjeća se Justin.

Kada je ravnateljica škole Tsaramandroso, koju je Justin pohađao, primijetila da dječaka dugo nije bilo u školi, za razlog je upitala njegove prijatelje. Učenici su joj rekli da je Justin prestao dolaziti jer je škola preskupa i jer mora raditi. Ravnateljica je tada otišla do Justinove majke jer je odlučila platiti školarinu kako bi dječak mogao nastaviti ići u školu. No toliko izostajanja ostavilo je posljedice – iako se veoma trudio razumjeti novo gradivo, Justin nije uspio proći završni ispit drugog razreda i još je jednom izgubio nadu. Dječak se sada susreo s još jednom preprekom – zbog bolesti očiju počeo je imati teškoća s vidom. Njegov obrazovni put bio je u velikoj opasnosti da zauvijek bude prekinut.

Ravnateljica je tada još jednom posjetila njegovu majku i informirala je

o nastavi za nadoknadu gradiva koja se održava zahvaljujući podršci UNICEF-a. Ova nastava Justinu je omogućila da na jesen krene u školu, što je ovaj dječak s veseljem učinio.

„Jako sam sretan jer se učitelji lijepo ponašaju prema meni i ne ignoriraju me, iako su moje oči bolesne. U školi sjedim u prvoj klupi, a pod odmorima igram nogomet. Zbog očiju ne mogu igrati dugo, jer se umore. Bez obzira na to, kad odrastem želim biti nogometaš!“ Osim što se u školi osjeća ugodno i prihvaćeno, Justin kaže da je mnogo naučio otkad pohađa nastavu za nadoknadu gradiva. „Sada znam čitati francuski i više neću izostajati iz škole. Nadam se da ću uspjeti završiti peti razred i sve razrede iza toga“, rekao je ovaj hrabri dječak.

Justin vrijedno uči kako bi nadoknadio gradivo, a u slobodno vrijeme igra nogomet sa svojim prijateljima

Nastava za nadoknadu gradiva u Madagaskaru se održava od 2014. godine. UNICEF podržava Ministarstvo obrazovanja ove države kako bi sva djeca dobila priliku da nadoknade nastavu koju su morala propustiti zbog teških uvjeta u kojima odrastaju. Također, UNICEF vodi državnu platformu za inkluzivno obrazovanje kako bi osigurao da i najranjivije skupine djece ispune svoje pravo na obrazovanje.

Jednostavne – korak po korak – upute za provedbu programa u školi

PRIPREME I POČETAK AKTIVNOSTI

(rujan/listopad)

1. Da biste se pripremili za rad s učenicima i suradnju s kolegama, pročitajte ovaj *Vodič za organiziranje aktivnosti u osnovnim školama* te pregledajte ostale programske materijale.
2. Razmislite o cilju koji želite postići, s kojim pravima želite upoznati djecu, koliko novca prikupiti (u razredu ili školi) te koji bi bio najprikladniji način da dosegnete postavljeni cilj.
3. Isplanirajte aktivnosti kojima ćete svoje učenike motivirati da sudjeluju u prikupljanju sredstava. Neke zabavne i kreativne ideje možete naći i u ovom *Vodiču*. Za lakše planiranje te praćenje odrađenih zadataka i provedenih aktivnosti koristite se listom koju ste dobili zajedno s ostalim programskim materijalima.
4. Na prvom roditeljskom sastanku obavijestite roditelje/skrbnike djece o sudjelovanju vaše škole u programu *Škole za Afriku*. Zamolite ih za podršku sudjelovanju njihove djece u ovoj humanitarnoj inicijativi, kao i da se sami uključe u organiziranje aktivnosti. Napominjemo da, ako se roditelji s tim ne slažu, sudjelovanje djece u programu nije obvezno.
5. Ako je moguće, program *Škole za Afriku* prvi put predstavite na posebnom događaju, na razini razreda ili, još bolje, cijele škole! Pripremite prezentaciju (sukladno dobi djece) te prenesite učenicima osnovnu ideju programa. Upoznajte ih s njihovom aktivnom ulogom u prikupljanju sredstava te, prije svega, s razlozima za priključivanje programu *Škole za Afriku*, kao i s time što njihova pomoć znači vršnjacima u Africi. Ako trebate pomoć ili sugestije oko prezentacije, javite nam se.

Kako bismo vam olakšali uvodno predstavljanje programa, na str. 24. nalaze se bilješke za predstavljanje programa učenicima.

Iznimno je važno da učenici već tijekom prvog upoznavanja s programom *Škole za Afriku* izgrade svijest o tome da njihova pomoć djeci u Madagaskaru pruža priliku da uče i borave u pravim učionicama s pitkom vodom i sanitarnim čvorovima, da imaju školske knjige i pribor, sportsku opremu i sve što im je potrebno za školovanje.

Na predstavljanje pozovite i roditelje, predstavnike lokalnih medija i sve druge za koje procjenjujete da bi mogli pomoći u provedbi programa i prikupljanju sredstava.

6. Upoznajte učenike s prijedlozima za prikupljanje sredstava te ih potaknite na razmišljanje i raspravu kako bi i sami dali neke prijedloge.
7. Zajedno osmislite način praćenja prikupljanja sredstava kako bi učenicima napredak akcije bio dobro vidljiv i motivirajuć za provedbu aktivnosti.

PRATITE NAPREDAK I ODRŽAVAJTE MOTIVACIJU

(listopad – lipanj ili prema odluci same škole)

1. U skladu s usvojenim prijedlozima organizirajte aktivnosti prikupljanja donacija. Istodobno, kad god je to moguće, uključite obrazovne elemente programa u redovni nastavni sadržaj ili im posvetite sat razredne zajednice. Savjetujemo barem jedanput mjesečno veliku akciju prikupljanja donacija.
2. Predložite učenicima da, ako i kada mogu, dio svojeg džeparca odvajaju u zajedničku kasicu za prikupljanje sredstava. Razgovarajte s učenicima o tome što za njih znači jedan sladoled, sok ili paketić samoljepivih sličica, a što bi taj novac značio njihovim vršnjacima u Madagaskaru. Važno je ne zaboraviti napomenuti da se, osim novčanim prilogom, u akciji može jednako značajno sudjelovati i na druge načine (organiziranjem sponzoriranih sportskih susreta, izradom predmeta za humanitarnu izložbu, izradom pozivnica, plakata i slično). Neka djeca ne dobivaju džeparac i nikako ne želimo da se zbog toga osjećaju manje vrijednima.
3. Potaknite učenike da na unaprijed dogovoren način redovito prate prikupljanje sredstava i ostvarene rezultate. To će im pomoći razumjeti kako njihov trud djeci u Madagaskaru omogućuje odlazak u školu i uspješno obrazovanje.
4. O svemu što organizirate obavijestite medije te ih zamolite da vas podrže i pozovu sve mještane da se uključe u vašu plemenitu akciju.

PROSLIJEDITE PRIKUPLJENA SREDSTVA

(nakon održanih aktivnosti prikupljanja sredstava)

1. Uplatnicom, koju ste dobili, s naznačenim brojem računa uplatite prikupljena sredstva na račun UNICEF-a kako bi ih se odmah moglo staviti na raspolaganje za potrebe podizanja kvalitete obrazovanja djece u Madagaskaru. Vodite evidenciju iznosa koji mjesečno prikupite.
Broj žiro-računa programa **Škole za Afriku**: **IBAN HR922360000-1501092532**
Poziv na broj: **20612**

PROSLAVITE SVOJ USPJEH

(po završetku programa, odnosno nakon određenog odgojno-obrazovnog razdoblja)

1. Razmislite o organizaciji posebne zabave na razini razreda ili škole povodom uspješno provedene akcije prikupljanja sredstava u okviru programa **Škole za Afriku**. Proslavite svoja postignuća sa svima koji su vam u tome pomogli!
2. UNICEF će svim školama koje su sudjelovale u programu poslati informacije o ukupno prikupljenim sredstvima te o njima obavijestiti medije. UNICEF će obavijestiti škole o načinu trošenja prikupljenih sredstava. Škole će također dobiti plaketu, tj. zahvalnicu za doprinos svojih učenika i djelatnika.
3. Pošaljite nam fotografije i podijelite s nama svoja iskustva o aktivnostima koje ste organizirali kako biste prikupili sredstva. Neke od njih možemo uvrstiti u publikacije i programske materijale ili objaviti na svojoj internetskoj stranici i tako svima pokazati rezultate koje ste ostvarili vi kao razred ili škola.

ŠTO PRIKUPLJENA SREDSTVA MOGU OSIGURATI?*

140 kuna	olovke i bilježnice za 35 učenika Učenicima osiguravamo školski pribor neophodan za ugodan boravak u školi i uspješno učenje.
340 kuna	edukacija mlade osobe o vještinama za 21. stoljeće kroz sudjelovanje u klubu mladih Klubovi mladih podržavaju razvoj mladih osoba kroz usvajanje vještina neophodnih za aktivno sudjelovanje u njihovim zajednicama i uspjeh u modernom svijetu.
380 kuna	školski ruksaci za jedanaestero učenika Učenici uživaju u nošenju svojih školskih materijala u plavom UNICEF-ovu ruksaku – jednoj od rijetkih stvari koje posjeduju.
470 kuna	školovanje jednog djeteta (sav potreban pribor i trošak poučavanja za jednu školsku godinu) Prilika za obrazovanje prilika je za sretniju budućnost i sretnije djetinjstvo, a nju još uvijek 64 milijuna djece u svijetu nema.
515 kuna	paket za igru i učenje za rad sa 60 djece Paket olovaka, radnih bilježnica i slikovnica potiče kreativnost, a dan u školi čini veselijim i uspješnijim.
990 kuna	„škola u kutiji“ Kutija s priborom i svim materijalima potrebnima za odgojno-obrazovni rad jednog učitelja s 40 učenika. Sadrži bilježnice, olovke, ploču za pisanje, didaktičke igračke, kocke i brojne druge materijale.
1100 kuna	edukacija dvoje učitelja osnovne škole Edukacija dvoje učitelja osigurava kvalitetno iskustvo učenja 80 djece osnovnoškolske dobi.

* Navedene procjene troškova okvirne su i mogu odstupati ovisno o potrebama pojedinog djeteta, stanju i veličini objekta te cijenama potrebnih proizvoda/usluga.

**Prema Konvenciji o pravima djeteta napredne zemlje
trebaju pomagati manje razvijenima u provedbi
aktivnosti za osiguranje i zaštitu prava djece.**

Bilješke za uvodno predstavljanje programa Škole za Afriku

PRIMJER NASTAVNIKOVA PREDSTAVLJANJA PROGRAMA

Drage učenice i dragi učenici,

danas ćemo govoriti o jednoj posebnoj temi. Za početak ću vas sve zamoliti da se prisjetite nekog lijepoga zajedničkog trenutka sa svojim prijateljicama i prijateljima ili neke lijepe geste koju ste učinili za nekoga od njih tijekom posljednjih dana. Jeste li uspjeli? Dobro, molim vas da zadržite tu misao.

Sada ćemo zajedno pogledati jednu fotografiju. (Na ploči istaknuti jedan od priloženih plakata u materijalima.) Što nam ona govori? Koje osjećaje budi u vama? (Zajedno prokomentirati fotografiju te potaknuti razgovor među učenicima.) Kao što vidite, svatko od nas doživljava ovu fotografiju na svoj način. U svakom od nas ona budi različite emocije. No sigurna sam/ siguran sam da se možemo složiti u jednom: djeca u Africi žive drugačiju svakodnevicu od naše. Isto tako, djevojčica koju / dječak kojeg vidimo na slici ima jednaka prava na kvalitetno obrazovanje i školu, no često djeca u Africi to svoje pravo ne mogu ostvariti. Što mislite, tko bi djeci u Africi, ali i svoj djeci na svijetu, trebao omogućiti pravo na obrazovanje i zašto?

Djevojčica koju / dječak kojeg vidimo na slici ima prijatelje, druži se i igra s vršnjacima, ima sretno djetinjstvo, baš poput vas. Vidimo neke sličnosti i razlike. Te nas sličnosti povezuju, a razlike obogaćuju. Što mislite, na koje nas načine obogaćuju druge kulture, civilizacije, običaji i narodi iz različitih dijelova svijeta? Sada vas molim da ponovno dozovete onu lijepu misao s početka sata. Možemo li je povezati s ovom fotografijom? Stvaramo li mi lijepe trenutke, osjećaj sreće, ili nam oni dolaze sami? Kada pomognemo drugoj osobi, pomažemo li i sami sebi? Čini li nas to sretnima, zadovoljnima? (Potaknuti razgovor učenica i učenika na temu solidarnosti i uzajamnog pomaganja.)

Kako biste učenicima predstavili UNICEF-ov program Škole za Afriku i pozvali ih da se uključe u prikupljanje sredstava, predložimo da se služite ovim bilješkama (dakako, prilagodite ih uvjetima svoje škole / razrednog odjela) kao i drugim programskim materijalima. Za sve dodatne informacije i za pomoć glede pripreme predstavljanja programa možete nam se i izravno obratiti. Nadamo se da će vam bilješke pomoći da prenesete učenicima važnost programa i važnost njihove aktivne uloge u pomaganju njihovim vršnjacima u Africi. U višim razredima u predstavljanje možete aktivno uključiti i učenike (pojedince ili grupu) kako bi sami, ili uz vašu pomoć, u duhu jezika svoje generacije prenijeli svojim vršnjacima i drugim sudionicima ideju i vrijednosti programa.

Drago mi je najaviti vam posebnu aktivnost pružanja pomoći u kojoj ćemo zajedno sudjelovati kako bismo pomogli vašim vršnjacima u Africi. Program se zove **Škole za Afriku** i u našoj zemlji provodi ga UNICEF. Sigurna sam / siguran sam da ste već imali priliku čuti nešto o toj organizaciji, a zajedno se možemo prisjetiti nekih važnih podataka vezanih uz UNICEF. (Naveći neke osnovne informacije vezane uz misiju UNICEF-a u zemlji i svijetu.) Uz našu pomoć, kao i uz pomoć drugih škola i vrtića u Hrvatskoj, djeca poput djevojčice/dječaka na ovoj fotografiji (pokazati fotografiju na istaknutom plakatu) imat će svoje škole, učionice, bilježnice, sigurne prostorije za igru i učenje. Sve ono što je njima, kao i vama, iznimno važno. Zemlja za koju ove godine prikupljamo sredstva u Hrvatskoj zove se Madagaskar. Možemo se zajedno prisjetiti nekih podataka o njoj. (Koristiti infobrošuru u okviru programskih materijala.) U Madagaskaru velik broj djece svakodnevno mora raditi teške poslove kako bi svojoj obitelji pomogla preživjeti. Do pitke vode često moraju hodati satima. Gradnjom škola sigurnih i od najjačih nevremena, pitka voda dolazi u blizinu njihovih domova, što bitno olakšava njihov i život njihovih obitelji.

Na koji ćemo način sudjelovati u aktivnostima prikupljanja sredstava? Zajedno ćemo se dogovoriti. (Zajedno izraditi ili najaviti raspored predviđenih humanitarnih aktivnosti.) Također, učit ćemo o međunarodnoj solidarnosti i dječjim pravima kroz različite zabavne radionice.

(Potaknuti grupnu diskusiju o navedenoj temi i osmisliti način praćenja napretka kojim će učenici biti u prilici i vizualno pratiti iznos prikupljenih sredstava.)

PRIMJER UČENIČKOG PREDSTAVLJANJA PROGRAMA

Pozdrav svima!

Kao što znate, ja sam (ime učenice/učenika).

Danas imam posebnu ulogu i zadaću – predstaviti vam jedan zanimljiv program u kojem ćemo zajedno sudjelovati.

Za početak vas molim da mi pomognete. Na vašim stolovima nalaze se čaše s vodom (prethodno postaviti na stolove čaše s vodom) poput ove koju držim u ruci (pokazati čašu).

Svatko od nas – vi, ja, naša učiteljica / naš učitelj – ima izbor što učiniti s čašom vode koja se nalazi na njegovu stolu. Hajde da vidimo što možemo učiniti. Ja ću, primjerice, otpiti gutljaj svoje vode. Što biste vi učinili (zalili cvijeće, dali prijatelju koji je žedan, oprali ruke, umili se, sačuvali)?

Kao što vidite, jednu čašu vode možemo iskoristiti na tisuće načina. Imamo vodu u školi svaki dan, pa možda ponekad i zaboravimo njezinu vrijednost. Smatramo da je imati vodu u školi, u svom domu, nešto što se „podrazumijeva“. U mnogim dijelovima svijeta to nije tako.

Naših ____ (navesti broj čaša ovisno o broju učenica i učenika u razredu) čaša vode mnogi naši vršnjaci u Africi imaju na raspolaganju za cijeli dan. Ako pustimo vodu da curi iz slavine dvaput dnevno kad peremo zube, trošimo toliko vode. Što biste učinili da je 10 l vode za vas ukupna količina vode koju imate za cijeli dan? Kako biste je raspodijelili? Kako biste se u tom trenutku osjećali?

Mnogi naši vršnjaci u svijetu, a posebice na afričkom području, moraju hodati satima kako bi došli do vode, a količina pitke vode koju imaju na raspolaganju često je ograničena.

Dobra je vijest da i mi možemo pomoći djeci jedne od najsiriromašnijih afričkih zemalja – Madagaskara. Sredstva koja prikupimo pomoći će da im voda bude svakodnevno dostupna, baš kao i obrazovanje te sigurna mjesta za igru i učenje u novim školama koje će biti bliže njihovim domovima.

Poput nas, u aktivnostima će sudjelovati i druge škole iz raznih mjesta i gradova u našoj zemlji. Sam program nosi naziv **Škole za Afriku** i provodi se uz podršku UNICEF-a. (Navesti osnovne informacije o UNICEF-u – osnivanje, misija, programi.) U programskim materijalima koje smo dobili, a koje možemo zajedno pogledati, imamo prijedloge kako organizirati aktivnosti za solidarnost i humanost (navesti neke od njih), no isto se tako i sami možemo dosjetiti i nekih novih. (Potaknuti učenike da se uključe u grupnu diskusiju o aktivnostima koje bi se provodile u njihovu razredu, odnosno školi.) Osim što uz ove aktivnosti možemo doslovno promijeniti živote djece u Africi, ovo je i odlična prilika za naše zajedničko druženje.

U materijalima smo dobili i prigodne kasice (pokazati kasicu) za prikupljanje sredstava. Možemo se zajedno dogovoriti koje bi bilo najbolje mjesto za njihovo postavljanje (škola, pošta, zgrada općine / gradske uprave...).

Na sljedećem sastanku odlučit ćemo kada i s kojim aktivnostima počinjemo. I ne zaboravite, mudro iskoristite čašu vode koja se nalazi na vašem stolu! :-)

U nastavku vam donosimo još nekoliko ideja koje će vam pomoći da u sklopu pojedinih školskih predmeta učenike upoznate s temom Afrike. Neka vam ovi zadaci posluže kao smjernice koje možete prilagoditi trenutačnim potrebama i dobi učenika te ih oplemeniti dodatnim sadržajima.

MATEMATIKA

Izvor:
World Bank

1. Madagaskar je 2015. godine imao oko 24 230 000 stanovnika. Taj broj svake godine raste. Ako se u prosjeku broj stanovnika svake godine povećavao za 680 000 stanovnika, koliko je ljudi živjelo u Madagaskaru 2018. godine?
Saznaj procjenu broja stanovnika u Hrvatskoj za 2018. godinu i izračunaj koliko puta više stanovnika ima Madagaskar.
Ako je površina Madagaskara 587 041 km², izračunaj njegovu gustoću naseljenosti, odnosno broj ljudi koji u prosjeku živi na jednom kvadratnom kilometru.
2. U regiji Anosy, jednoj od regija Madagaskara u kojoj je stopa pohađanja škole među najnižima u zemlji, izgrađena je nova škola. Škola je, zajedno s igralištem, sanitarnim prostorijama i pumpom za pitku vodu, podignuta na zemljištu površine 900 m².
Ako sanitarne prostorije zauzimaju 8 m², pumpa za pitku vodu 2 m², novo igralište 100 m², a livada oko škole 560 m², kolika je veličina novoizgrađene škole izražena u kvadratnim metrima.
3. Ured UNICEF-a za Hrvatsku 2008. godine pokrenuo je humanitarno-edukativni program **Škole za Afriku**. Uz vrijednu pomoć škola i vrtića ovim je programom tijekom posljednjih 11 godina prikupljeno 6 milijuna kuna za obrazovanje najranjivijih djevojčica i dječaka afričkog kontinenta.
Ako je za izgradnju jednog centra za neformalno obrazovanje djece koja su prekinula školovanje potrebno 25 000 kuna, koliko je centara moguće izgraditi sredstvima prikupljenima u Hrvatskoj?
4. Učenici jedne osnovne škole koja sudjeluje u programu **Škole za Afriku** na početku su školske godine postavili cilj prikupiti sredstva dovoljna za jednu godinu školovanja četvero djece u Madagaskaru. Osim toga, odlučili su prikupiti sredstva i za nabavu 10 klupa sa stolcima za školu kojoj je potreban namještaj. Koristeći informacije o potrebnim iznosima, koje možete pronaći u UNICEF-ovim materijalima, izračunajte koliko je sredstava potrebno prikupiti kako bi učenici ove škole ostvarili svoj cilj.
Ako je škola organizirala i provela humanitarnu utrku kojom je prikupila 1329 kuna, koliko ju sredstava još dijeli od konačnog iznosa donacije za koju su se učenici odlučili?

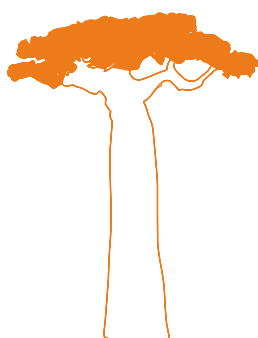
BIOLOGIJA

1. Endemi su biljne ili životinjske vrste koje imaju mali areal, odnosno područje na kojem su rasprostranjene. Najviše endema imaju ekološki izolirana područja poput vrhova planina i otoka udaljenih od kopna. Madagaskar je otočna zemlja, što je čini izoliranom od ostalih zemalja. Stoga je Madagaskar jedna od zemalja s najvećim brojem endemskih vrsta. Od otprilike 200 000 životinjskih vrsta na Madagaskaru, njih 150 000 su endemske, a od 13 000 biljnih vrsta skoro 90 % je endema. Koristeći internet i dostupnu literaturu, istraži koje endemske vrste biljaka i životinja postoje na Madagaskaru.
Zatim istraži hrvatske endemske vrste i njihov broj usporedi s brojem endema na Madagaskaru. Koji su razlozi ovako velikoj razlici?

Endemi Madagaskara	Endemi Hrvatske

Izvor: www.enciklopedija.hr

2. Lemuri su vrsta primata koja živi samo na Madagaskaru. Ovisno o vrsti, mogu biti veličine od samo 9 centimetara do 90 centimetara, ne računajući rep koji je karakteristično čupav, a često i duži od tijela. Većinu svog dana provode na drveću jedući voće, lišće, insekte te manje ptice i njihova jaja. Lemuri su društvene životinje pa neke vrste žive u skupinama od deset ili više jedinki. Nažalost, iz brojnih razloga opstanak lemura je ugrožen, a neke su vrste već izumrle. Intenzivno krčenje šuma karakteristično za Madagaskar uništava im domove, a tisuće lemura nalazi se zatočeno u domovima ljudi koji ih drže kao kućne ljubimce, iako zakoni to zabranjuju.

Dodatno istražite lemure koristeći internet i dostupnu literaturu.

Navedite karakteristike po kojima su lemuri slični čovjeku. Objasnite na što ukazuje uočena sličnost.

Izdvojite karakteristike koje čovjeka razlikuju od lemura. Što te karakteristike omogućuju čovjeku?

Koje su najpouzdanije metode utvrđivanja srodnosti?

3. Baobab, biljna endemska vrsta, jedno je od najpoznatijih stabala Madagaskara. Iako raste samo na ovom otoku, njegov karakterističan izgled učinio ga je poznatim i u ostatku svijeta. Naime, baobab izgleda kao stablo koje raste naopako. On raste na sušnim područjima Madagaskara, a uvjetima svoje okoline prilagodio se tako što u gomoljastom deblu skladišti velike količine vode, kojom ponekad i lokalni stanovnici znaju utažiti žeđ. Razmislite o drugim biljkama i životinjama koje su se na karakteristične načine prilagodile okolini i time osigurale opstanak. Navedite vrste kojih ste se dosjetili ili otkrili, kao i njihove načine prilagodbe.

GEOGRAFIJA

1. Površina Madagaskara nekada je skoro u potpunosti bila prekrivena crnogoričnim šumama. S dolaskom ljudi koji su prije 2000 godina nastanili ovaj otok počeo je intenzivan proces krčenja šuma zbog kojeg se šume sada nalaze samo na uskom prostoru na istoku otoka, a prekrivaju manje od 20 % ukupne površine Madagaskara. Ovakvo uništavanje šuma ima brojne posljedice – širenje pustinja (dezertifikaciju), povišenje temperature zemlje, smanjenje količine vode i bioraznolikosti. Također, brojne životinje gube svoja staništa, čime im preživljavanje postaje ugroženo.
- Na Madagaskaru se šume najčešće krče radi stvaranja poljoprivrednih zemljišta. Oblik poljoprivrede koji karakteriziraju sječa i spaljivanje drveća kako bi nastala površina pogodna za poljoprivredu naziva se *tavy* i karakterističan je za Madagaskar.
- a) Istražite karakteristike *tavy* poljoprivrede i razloge zašto su zemljišta stvorena na ovaj način pogodna za poljoprivredne aktivnosti. Koje se kulture najčešće uzgajaju na zemljištima koja su nastala na ovaj način?
  - b) Istražite gdje je sve u svijetu krčenje šuma iznimno intenzivno.
  - c) Na koje se sve načine krče šume?
  - d) Istražite koliko se površina svjetskih šuma smanjila u posljednjem stoljeću.
  - e) Koje su još posljedice krčenja šuma?
  - f) Što bi se dogodilo kada na Zemlji ne bi uopće ostalo drveća?
  - g) Što predstavlja najveću prijetnju hrvatskim šumama? Na koje je načine to moguće prevenirati?

Korisne poveznice:

<https://www.nationalgeographic.com/environment/global-warming/deforestation/>

<https://www.livescience.com/27692-deforestation.html>

<https://www.worldwildlife.org/threats/deforestation-and-forest-degradation>

2. Vremenske prilike Madagaskara mijenjaju se ugrožavajući domove ljudi, škole koje djeca polaze, zalihe pitke vode i proizvodnju hrane od koje najveći broj stanovnika Madagaskara živi. Sve češće prirodne katastrofe utječu na život na Madagaskaru, najsnažnije pogađajući djecu koja žive u siromaštvu.
- Današnji odrasli prisjećaju se svog djetinjstva kada su se suha i vlažna razdoblja u godini izmjenjivala pravilnim, poznatim redoslijedom. Jeanpeir je 56-godišnji poljoprivrednik koji uzgaja rižu te tvrdi da su tada razarajuća nevremena pogađala njegovu zemlju jednom u 5 godina, a da se sada zna dogoditi da ih toliko bude u samo jednoj godini. Uzgoj u ovakvim uvjetima otežan je i nepredvidiv. Znanstvenici tvrde da je globalno zatopljenje uzrok ekstremnim vremenskim promjenama na Madagaskaru, a time i velika prijetnja životima ljudi, ali i biljnom i životinjskom svijetu.
- Istražite pokazatelje po kojima je vidljiva realnost globalnog zatopljenja. Utvrdite njegove glavne uzroke i posljedice te osmislite načine na koje bi se ono moglo usporiti i, u konačnici, spriječiti.

Korisne poveznice:

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=22331>

<https://www.un.org/en/sections/issues-depth/climate-change/>

<https://climate.nasa.gov>

<https://www.nationalgeographic.com/environment/global-warming/global-warming-overview/>

Pokazatelji globalnog zatopljenja	Uzroci globalnog zatopljenja
Posljedice globalnog zatopljenja	Načini na koje globalno zatopljenje možemo usporiti/zaustaviti

Izvor: NPR

LIKOVNA KULTURA

Madagaskar je povijesno jedno od afričkih tkalačkih središta. Pravokutni šareni uzorci, tradicionalno bojani snažnim bojama, dio su kulturne baštine ovog živopisnog otoka. Kako su živjeli na sjecištu trgovačkih ruta koje su spajale Indiju i Istočnu Afriku, malgaški tkalci bili su u doticaju s brojnim kulturama, a inspiraciju za svoj rad crpili su iz jugoistočne Azije, s Arapskog poluotoka te iz cijele Afrike i Europe. Tradicionalni tekstil bio je važan dio društvenog i etničkog identiteta ljudi Madagaskara, a za neke vrste odjeće vjerovalo se da posjeduju zagonetne moći. Na internetu pronađite primjere tradicionalnih tkanina s Madagaskara te potaknite učenike da precizno razlikuju boje i oblike koji se na njima pojavljuju. Neka učenici od kolaža izrežu trakice i prepoznate uzorke te samostalno izrade svoj primjerak malgaške tradicionalne tkanine.

Korisne poveznice:

<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1999.102/>

<https://www.rom.on.ca/en/collections-research/research-community-projects/world-culture/in-living-colour-the-roms-unique>

GLAZBENA KULTURA

1. Glazba je izuzetno važna narodima diljem Afrike i jedan je od najprepoznatljivijih simbola ovog kontinenta. Brojne tradicionalne i moderne pjesme proširile su se izvan granica Afrike te tako svijet upoznale s njezinom bogatom kulturom. Jedna od svjetski najpoznatijih afričkih pjesama jest „Banaha”, tradicionalna pjesma iz provincije Katanga na jugu Konga. Zapjevajte kongoansku pjesmu ratnika i kroz glazbu dodatno doživite Afriku.

Banaha

Si - si, si - si do-la-da, Ya-ku si-ne la-du ba-na ha

Si - si, si - si, do-la-da, Ya-ku si-ne la-du__ ba-na - ha. Ba-na-

ha, ba - na - ha, Ya - ku si-ne la-du__ ba-na - ha. Ba-na-

ha, ba - na - ha, Ya - ku si-ne la-du__ ba-na - ha.

Ha, ba - na - ha, Ya - ku si-ne la-du__ ba-na - ha.

Ha, ba - na - ha, Ya - ku si-ne la-du__ ba-na - ha.

WWW.MAMALISA.COM

Korisne poveznice:
<https://www.youtube.com/watch?v=dWj0akl6xhg>
<http://www.folktunefinder.com/tunes/82748>

2. Pjesma „Afindrafindrao” tradicionalna je pjesma kojom ljudi Madagaskara stvaraju radosnu atmosferu te započinju slavlja i ceremonije. Svaki Malagežanin dobro poznaje ovu pjesmu, a upoznajte ju i vi koristeći internet i ostale dostupne izvore. Opišite karakteristike pjesme te primijetite kako se razlikuje od pjesama koje inače povezujemo s Afrikom. Razmislite o tome kako izoliranost Madagaskara nije dovela samo do biljne i životinjske raznolikosti drugačije od ostatka svijeta, već i do specifičnosti umjetničkih izričaja.

Savjeti za komunikaciju s medijima i roditeljima

PREDLOŽAK ZA OBJAVU INFORMACIJA LOKALNIM MEDIJIMA

(tiskati na memorandumu svoje škole)

Mediji i roditelji mogu biti značajni partneri u uspješnoj provedbi vaših aktivnosti. Uz pomoć medija možete komunicirati s cijelom lokalnom zajednicom i predstaviti svojim sugrađanima akcije koje organizirate. Roditelji vam također mogu uvelike pomoći u samoj provedbi i organiziranju aktivnosti prikupljanja sredstava. Zamolite predstavnike lokalnih novina, televizijskih kuća i radijskih postaja da kontinuirano prate vaše aktivnosti prikupljanja donacija za program **Škole za Afriku!** Putem medija možete pozvati sponzore i građane da vam se pridruže i daju svoj novčani doprinos ili ih pak obavijestiti o održavanju sportskih, zabavnih i ostalih manifestacija koje organizirate u svrhu prikupljanja sredstava za obrazovanje djece u Africi. Također ih zamolite da nakon svake uspješne akcije obavještavaju zajednicu o ostvarenim rezultatima. Bit će to dobar poticaj za nove akcije! Kako bismo vam olakšali komunikaciju s lokalnim medijima, pripremili smo predložak za objavu informacija. Za komunikaciju s roditeljima također smo pripremili prijedlog pisma koje vam može pomoći u obavještavanju roditelja o humanitarno-edukativnom programu.

Objava za medije

Kratak naslov koji prenosi glavnu ideju (npr. Djeca OŠ Zvonka Cara za djecu Madagaskara ili Djeca organiziraju koncert za svoje vršnjake u Madagaskaru ili Djeca i nastavnici u akciji za djecu Madagaskara)
(dužine pet ili šest riječi, preporučljivo da uvijek sadrži glagol)

Grad, dan, mjesec, godina – Najvažnija informacija (obvezno tko i što, zatim najvažniji dijelovi: otkada, gdje, zašto i kako) ide u prvi odlomak, koji bi se trebao sastojati od samo nekoliko rečenica. Važno je medijima već u prvom odlomku jasno približiti o čemu je riječ.

Drugi odlomak započnite citatom neke važne osobe koja je bliska programu ili događaju (kao što je ravnatelj škole, učitelj, roditelj ili neki učenik ili učenica, npr. predsjednice vijeća učenika u školi). Citat bi trebao biti ovog oblika: „...“, rekao je Petar Petrović, titula, organizacija. Citat bi trebao izražavati nešto subjektivno, poput razmišljanja ili osjećaja te osobe o tome što se događa ili zašto su odlučili učiniti to što su učinili.

Možete zatim dodati nekoliko odlomaka u kojima ćete detaljnije pojasniti svoje aktivnosti. Objava bi optimalno trebala biti duga do jedne stranice – što kraće i jednostavnije za čitanje, to bolje! Preporučujemo da, ako to već prije niste naveli, na kraju objave napišete i ovo:

Program **Škole za Afriku** provodi se u suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku od 2008. godine. Naša je zemlja time pokazala kako je dio globalne zajednice koja pomaže djeci iz 21 afričke zemlje osigurati jedno od temeljnih prava – pravo na obrazovanje. U protekloj je godini u programu sudjelovalo gotovo 45 000 djece iz cijele Hrvatske.

Naša djeca na zanimljiv način imaju priliku učiti o dječjim pravima i pomoći svojim vršnjacima u Madagaskaru organiziranjem različitih aktivnosti prikupljanja sredstava. Novac koji prikupe upotrijebit će se za izgradnju i obnovu škola te sanitarnih prostorija, opskrbu pitkom vodom, nabavu knjiga i dodatnu edukaciju školskog osoblja. Posebna će se briga voditi o djevojčicama, kojima je više od dječaka uskraćena mogućnost obrazovanja.

Za više informacija molimo da se obratite:

(netko tko je upoznat s detaljima i može odgovarati na pitanja)

Ime i prezime

titula, organizacija

telefon i/ili e-adresa

PREDLOŽAK PISMA ZA RODITELJE

(tiskati na memorandumu
svoje škole)

**Vlade su dužne
obiteljima pružiti
potrebnu podršku
kako bi mogle
osigurati skrb i što
kvalitetniji odgoj za
svoju djecu.**

Dragi roditelji,

svatko od nas ima svoju priču. Svaka priča istkana je od tisuću detalja. Osobe koje su dio naše životne priče odredit će put kojim ćemo krenuti i postat će dio nas. Priče mnoge djece u Africi dotaknuo je UNICEF i tako postao dio njih. I vaše dijete može biti dio životne priče nekog djeteta, svojeg vršnjaka, u Africi. U razredu smo ovih dana upoznawali afrički kontinent i razmatrali načine na koje se i naš razred/škola može uključiti u pružanje pomoći djeci jedne od najsiriomašnjih afričkih zemalja – Madagaskara.

Jedan je od načina i uključivanje našeg razreda/škole u UNICEF-ov program **Škole za Afriku**, koji se u Hrvatskoj provodi od 2008. godine. Cilj mu je osigurati bolje uvjete života i obrazovanja djece u najugroženijim područjima Afrike te istodobno osvijestiti važnost tolerancije i socijalne osjetljivosti kod djece i mladih u našoj zemlji. Zahvaljujući školama i vrtićima koji su se pridružili programu, samo u Hrvatskoj je u proteklom godinama prikupljeno više od pet milijuna kuna da bi se izgradile škole, osigurala dostupnost pitke vode, školskih materijala i drugih dobrobiti za djecu u Ruandi, Etiopiji, Burkini Faso i Madagaskaru. Slijedeći divne primjere humanosti i solidarnosti mnogih školskih zajednica, naša će škola (i) ove godine biti dio ove plemenite inicijative te pomoći u izgradnji boljeg i pravednijeg svijeta za svu djecu. Da biste bili dio ove važne misije i pomogli u ostvarivanju ciljeva, i vi kao roditelji možete se uključiti na jedan od sljedećih načina:

RAZGOVARAJTE SA SVOJIM DJETETOM O STVARIMA KOJE UZIMA ZDRAVO ZA GOTOVO:

- pristup hrani i pitkoj vodi
- prilika za školovanje i obrazovanje
- dostupnost zdravstvene zaštite kada je to potrebno.

RAZGOVARAJTE O ŽIVOTIMA DJECE U DRUGIM DIJELOVIMA SVIJETA

- U nekim dijelovima svijeta djeca nemaju pristup pitkoj vodi.
- Mnogi od njih nemaju priliku cijepiti se i zaštititi se od raznih bolesti.
- Neka djeca nikada ne nauče čitati i pisati jer nemaju pristup školi ili moraju raditi kako bi njihove obitelji preživjele.

SAZNAJTE KAKO UNICEF POMAŽE DJECI DILJEM SVIJETA

- UNICEF pomaže u ostvarivanju prava na obrazovanje gradeći škole i postavljajući pumpe za vodu u njihovoj blizini kako bi djeca imala pristup obrazovanju i pitkoj vodi.
- UNICEF pomaže u ostvarivanju prava na zdravstvenu skrb osiguravajući potrebna cjepiva i zdravstvenu zaštitu za djecu u ugroženim područjima...

Jednako nam je tako važno da možemo računati na vašu pomoć i u humanitarnim aktivnostima prikupljanja sredstava. Na taj ćete način biti u prilici sa svojim djetetom pomoći afričkoj djeci, kojoj je to uistinu potrebno, te istodobno poučiti vlastito dijete o važnosti uzajamnog pomaganja, a to je neprocjenjivo. Više o tome kako se možete aktivno uključiti u aktivnosti programa **Škole za Afriku** podijelit ćemo s vama na sljedećem informativnom sastanku koji će se održati (datum, vrijeme) u prostorijama naše škole.

Radujem se susretu i srdačno vas pozdravljam.

_(ime i prezime nastavnika)___

Zanimljive ideje za prikupljanje sredstava

Namjera nam je da provedba ovog programa bude prilagodljiva uvjetima, interesima i mogućnostima svake škole, zanimljiva i dinamična. Škole mogu same birati i dopunjavati prijedloge te dodatnim sadržajima obogaćivati rad s djecom i mladima.

Ipak, kako bismo vas potaknuli na kreativno razmišljanje, predlažemo vam neke isprobane ideje za prikupljanje sredstava. I ne zaboravite nas obavijestiti o svojim aktivnostima! Podijelite ih s nama, pišite nam i šaljite materijale na e-adresu: skole_za_afriku@unicef.hr. Vaše ćemo uspjehe i iskustva rado podijeliti s drugim školama, ali i s cijelom javnošću.

Evo nekih provjerenih i dokazano uspješnih ideja iz naše zemlje, ali i svijeta:

Humanitarna izložba učeničkih radova

S učenicima tijekom godine izrađujte različite slike, crteže, maske i druge umjetničke radove na temu Afrike. Vodite brigu o motivima i bojama, tradiciji i kulturi tog iznimno inspirativnog dijela svijeta. Organizirajte humanitarnu izložbu zajednički osmišljenih i izrađenih radova svojih učenika. Želite li posebno dinamičnu atmosferu, okušajte se u aukcijskoj aktivnosti, a početni iznos neka bude simboličan, npr. 10 kn. Pozovite sve članove svoje školske zajednice i roditelje, a o izložbi (aukciji) obavijestite i svoje sugrađane putem lokalnih medija, plakata ili pozivnica. Prijašnjih su godina djeca s nastavnicima izrađivala plakate i tako obavještavala svoje sugrađane o humanitarnoj izložbi. Roditelji su se uključili te postavljali plakate na svoja radna mjesta i na ostale ključne informativne pozicije svoga kraja kako bi što više ljudi bilo obaviješteno i pridružilo se akciji. Time je omogućeno uključivanje i djece i njihovih roditelja, kao i šire lokalne zajednice.

Izrada i izložba ukrasnih predmeta i nakita od glinamola

Zanimljiva aktivnost koja će na zabavan i kreativan način zaposliti vrijedne ruke djece i mladih te potaknuti njihovu maštu i kreativnost. Pokušajte istražiti koji su to tipični afrički motivi. Iskoristite ovu priliku i s djecom razgovarajte o bogatstvu drugih kultura i podneblja. Kao i s drugim stvaralačkim radovima, organizirajte humanitarnu izložbu nakita u predvorju škole ili na nekom drugom odgovarajućem mjestu. Ne zaboravite o izložbi obavijestiti obitelji i cijelu zajednicu!

Izrada ukrasnih predmeta oslikavanjem salvetama (tehnika "decoupage")

Sve što vam treba jesu salvete s motivima, ljepilo, kist, akrilna boja i predmet koji želite oslikati (drvene škrinje, vaze, posude). Proteklih godina mnoge su se škole koristile ovom tehnikom u izradi jedinstvenih i originalnih uradaka. Na taj su način mnogi stari i zaboravljeni predmeti dobili nov izgled te putem organiziranih humanitarnih izložbi u školama diljem Hrvatske pronašli novi dom i vlasnike oduševljene motivima koje su učenici izradili, a koji su izgledali i više nego realistično.

Humanitarni i blagdanski koncerti, lutkarske predstave, mjuzikli i druge manifestacije

Većina škola tijekom godine marljivo priprema različite manifestacije – blagdanske, kulturno-zabavne i mnoge druge prigodne programe, vrijedno osmišljavajući različite sadržaje koje s ponosom predstavljaju roditeljima i drugim posjetiteljima. Svako od tih događanja jedinstveno je i neprocjenjivo, no ako ih ujedno osmislite i kao humanitarne aktivnosti, to će ih učiniti još posebnijima. S učenicima možete izraditi plakate i pozivnice te obavijestiti svoje goste da ćete prihod od ulaznica ili dobrovoljnih priloga namijeniti za pomoć i školovanje djece u Africi. To je iznimna prilika da učenici vaše škole pokažu svoje talente, dobro se zabave, a ujedno prikupe donacije za svoju humanitarnu akciju.

Izrada i izložba blagdanskih ukrasa na sajmovima i trgovima

Tijekom godine u školama kroz brojne oblike aktivnosti i radionice nastaju različiti maštoviti ukrasi i kreacije, pogotovo u predblagdansko vrijeme, kada se rabe i za ukrašavanje školskih prostorija i učionica. U zajedničke kreativne aktivnosti i radionice roditelji se uglavnom rado uključuju, s puno dobre volje i stvaralačkog duha, a prilika za zajedničko druženje dodatna je vrijednost ovakvog oblika aktivnosti. Kako biste prikupili sredstva, možete upriličiti blagdanski sajam u prostoru svoje škole ili na gradskim trgovima te na njemu izložiti učeničke radove. Za suglasnost i potporu obratite se uredu lokalne uprave, ovlaštenom za izdavanje potrebne dozvole. Ne zaboravite o sajmu obavijestiti i lokalne medije!

Izrada i sajam rukotvorina od kestena, kukuruzovine i drugih prirodnih materijala, kao i zimnice, meda i sličnih domaćih proizvoda

Bilo da je riječ o zanimljivim figuricama i likovima koji nastaju u vještim rukama nastavnika i učenika od divljih plodova kestena, sušenih tikvi, kukuruzovine i drugih prirodnih materijala ili o različitim slasnim prerađevinama, poput zimnica, džemova i voćnih kompota, nastalih uz veliku pomoć i potporu obitelji, svi navedeni proizvodi mogu upotpuniti štandove organizirane u sklopu škole ili gradskih trgova te poslati poruku o važnosti solidarnosti i uzajamnog pomaganja (vlasnike poljoprivrednih imanja i obrta možete zamoliti za donaciju nekih proizvoda koje potom možete zajednički prerađiti). Učenici jedne od škola koje su prošle godine sudjelovale u aktivnostima programa **Škole za Afriku** od doniranih su jabuka izrađivali pravi domaći jabučni ocat, dok su učenici druge škole s prostora srednje Dalmacije, slijedeći sličan princip, izrađivali domaće maslinovo ulje i nudili ga posjetiteljima na sajmovima domaćih proizvoda. Uz stručnu su se pomoć izrađivali i prirodni sapuni, balzami za usne i mnogi drugi proizvodi. Mogućnosti je puno, a mašta jedina granica.

Ponuda pekarskih proizvoda i slastica

Tijekom održavanja svečanosti Dana kruha te drugih gradskih i školskih događanja ponuda različitih pekarskih proizvoda koje će djeca i mladi izraditi uz pomoć nastavnika i roditelja može biti zanimljiva prilika za oživljavanje nekih tradicijskih aktivnosti i običaja uz zajedničko druženje, ali i prikupljanje sredstava za pomoć djeci Afrike. Mnoge su škole kao dio svojih aktivnosti organizirale i Dane palačinki, a u njihovoj su izradi i pripremanju, uz pomoć odraslih, sudjelovali i učenici viših razreda, a uz puno ljubavi i mašte izrađivala su se i licitarska srca. Simboličnim donacijama za navedene proizvode prikupljena su znatna sredstva za osiguravanje boljih uvjeta života djece afričkih zemalja.

Prikupljanje ambalaže i starog papira

S djecom možete organizirati edukativne aktivnosti s temom „Papir, plastika, staklo – kako reciklirati?“. Učenici će tako kroz kreativno osmišljene radionice biti u prilici naučiti više o tome kako reciklirati otpad (čime čuvamo zdravi okoliš), a ujedno će, sakupljajući papir i plastičnu ambalažu, čitava školska zajednica moći na ovaj poseban način sudjelovati u prikupljanju sredstava. Ove aktivnosti mogu potaknuti i brojne kreativne ideje, poput oslikavanja kutija za prikupljanje plastične ambalaže i papira. Oslikavati se može različitim likovnim tehnikama, s inspirativnim motivima Afrike i glavnim obilježjima tog kontinenta.

Ako se sakupljanje ambalaže obavlja u vanjskom okruženju, molimo da posebnu pozornost posvetite sigurnosti i zaštiti djece i mladih.

Izlaganje makete vašeg kraja u prostorima lokalnih ustanova i poduzeća

To je izvrsna prilika da vaši učenici upoznaju sve posebnosti mjesta i područja iz kojeg dolaze, a da pritom pomognu i svojim vršnjacima iz Afrike. Jedna od ideja proteklih godina bila je izložiti maketu mjesta, koju su djeca izradila od različitog pedagoški neoblikovanog materijala, u prostorijama gradske uprave, zajedno s donacijskom kasicom te informativnim plakatom o programu. Tako su svi posjetitelji imali priliku vidjeti njihov rad i svojim prilogom potpomoći ovu plemenitu akciju.

Izložba tekstilnih proizvoda ukrašenih afričkim motivima, ručnih radova i pletenih ukrasnih predmeta

Nakon istraživanja tipičnih afričkih motiva učitelji/nastavnici s učenicima mogu zajednički osmisliti radionice izrade različitih pletenih ukrasnih proizvoda (npr. narukvice) ili oslikavanja različitih tekstilnih proizvoda, kao što su majice, marame, platnene torbe i sl., uz pomoć različitih likovnih tehnika. Možete zatražiti i pomoć lokalnih tekstilnih poduzeća, trgovina i knjižara kako bi vam pomogle u pribavljanju potrebnih materijala. Jedna od originalnih prošlogodišnjih ideja bila je i izrada rukom vezenih proizvoda. Da bi atmosfera bila potpuna, tijekom radionica možete slušati afričku glazbu.

Humanitarni sajam starih brojeva školskih časopisa i knjiga

Neke škole u svojim prostorima imaju poprilične zalihe starijih ili oštećenih primjeraka knjiga i školskih časopisa. Razmislite o tome kako bi i te publikacije mogle naći svoje čitatelje, osobito ako znaju da su simbolične donacije koje za njih daju namijenjene nabavi školskih udžbenika i opreme za školovanje djece u Africi. Provjerite postoji li mogućnost da se slična akcija organizira i u vašoj školi. Akciju prikupljanja starih knjiga možete predstaviti i roditeljima te ih zamoliti da doniraju poneki primjerak iz kućne biblioteke, koji ćete također izložiti na sajmu.

Suradnja s lokalnim udrugama i organizacijama

Ako u vašoj zajednici postoji neka udruga ili organizacija s kojom surađujete, možete im i vi, kao što su neke ustanove

činile prijašnjih godina, predložiti da učenici vaše škole predstave program **Škole za Afriku** njihovim članovima u formi igrokaza ili nekog drugog oblika scenskog nastupa te ih pozvati da svojim priložima potpomognu ovu plemenitu akciju pomoći za djecu Afrike. Program im možete predstaviti i uz prethodno sastavljene informativne plakate, letke i likovne radove pomoću kojih ih možete upoznati i s teškim uvjetima života djece afričkih zemalja.

Sajmovi rabljenih igračkaka, CD-ova, DVD-ova i drugih predmeta

Uz već spomenute sajmove starih knjiga i časopisa, moguće je, u dogovoru s roditeljima, organizirati i sajmove rabljenih igračkaka, ukrasnih predmeta, CD-ova, DVD-ova i drugih stvari koje bi potencijalno mogle naći svoje mjesto u nečijem domu. Na takvim sajmovima gotovo svatko može pronaći nešto za sebe, a simboličnom donacijom istodobno učiniti dobro djelo – pomoći djeci u Africi da idu u školu i nauče se brinuti za sebe i svoje obitelji.

Sportska natjecanja

Zanimljiva sportska natjecanja učenika, učitelja/nastavnika i roditelja s nizom sportsko-edukativnih sadržaja odlična su prilika za humanitarno djelovanje i prikupljanje sredstava. Usto ovakvi oblici aktivnosti pomažu u promicanju važnosti tjelovježbe i bavljenja sportom. Tijekom proteklih su godina u mnogim školama organizirani brojni malonogometni, košarkaški i rukometni turniri te zabavna natjecanja u stolnom tenisu i badmintonu. To je iznimna prilika za druženje i igranje „sa srcem“.

Sajam znanja i vještina

Svaka škola vrvi od mnogobrojnih znanja i vještina svojih učenika i učenika. Organizirajte sajam na kojem će se ta znanja i vještine razmjenjivati za simboličnu naknadu. Neka svatko ponudi nešto – vođenje treninga u školskoj dvorani, pouku iz sviranja instrumenta ili pomoć pri učenju pojedinog predmeta, izradu frizure, šminkanje ili lakiranje noktiju, provedbu kreativne radionice ili bilo što drugo čega se možete dosjetiti.

Prikupljanje donacija od lokalnih tvrtki i obrtnika

Prijašnjih smo godina imali primjere više vrtića i škola koji su zatražili, i dobili, donaciju od tvrtki i obrtnika u svojem mjestu predstavivši im program pomoću prethodno sastavljenih infoplakata kojima su ih upoznali s teškim uvjetima života djece afričkih zemalja.

Možete također pozvati predstavnike tvrtki na prigodnu lutkarsku predstavu u svojem vrtiću te ih na taj način izravno upoznati sa samom idejom programa i načinom na koji se i oni mogu uključiti u prikupljanje sredstava za pomoć.

Hod za obrazovanje

Ovo je još jedna prilika za druženje svih generacija u vašem mjestu, koja ujedno potiče tjelesnu aktivnost i humanitarno djelovanje. Pozovite roditelje, susjede i ostale članove zajednice na organizirano humanitarno pješčenje. Za svaki prijeđeni kilometar, sudionici mogu donirati simboličan iznos i tako dati svoj doprinos za obrazovanje djece u Africi.

Dan afričkog cvijeća

Nakon istraživanja afričkog biljnog svijeta, posadite cvijeće koje potječe iz Afrike (primjerice afričku ljubičicu, ljiljan ili ivančicu, vrste koje uspijevaju i u našim krajevima). Kada cvijet procvjeta, organizirajte dan afričkog cvijeća. Humanitarnom izložbom prikupite sredstva za **Škole za Afriku**. Kroz ovu aktivnost učenici će, brinući se o cvijeću, razvijati osjećaj odgovornosti, a ujedno razvijati i samopouzdanje u vlastite snage te naučiti kako svojim trudom i sposobnostima nekome pomoći.

Muzej realnosti

U školi pripremite interaktivnu izložbu kojom ćete svojoj zajednici približiti stvarnost djetinjstva u najsiromašnijim zemljama Afrike. Neka svaki razred uredi svoju učionicu tako da što jasnije prikazuje životne uvjete najranjivije djece u Africi. Osmislite kreativne načine na koje ćete ostvariti razumijevanje nejednakih mogućnosti – izradite instalacije, koristite fotografije i filmiće, zidove oblijepite informativnim tekstovima, a u pozadini puštajte glazbu karakterističnu za afrički kontinent. Pomoću ulaznica i vlastitih umjetničkih radova na temu Afrike prikupite donacije te objasnite posjetiteljima što je za pojedini iznos moguće kupiti. Pripremite knjigu dojmova u koju posjetioци mogu upisati svoje doživljaje pa ih podijelite s Uredom UNICEF-a.

UNICEF-ov afrički kamp

Kako bi učenici doživjeli iskustvo života u Africi sa svojim vršnjacima iz škole i svim zainteresiranim posjetiteljima, možete jedan dan organizirati improvizirani afrički kamp. Pomoću strunjača i drugih materijala možete s učenicima osmisliti izgled kampa te uz afričke pjesme i plesove dočarati ambijent ovog posebnog dijela svijeta.

Za ulazak u kamp možete organizirati prikupljanje dobrovoljnih priloga ili osmisлити ulaznice po prigodnim cijenama. Navedene prihode možete uplatiti kao potporu programu **Škole za Afriku**.

Evo savjeta kako prirediti UNICEF-ov afrički kamp:

- Odredite cilj – sredstva koja ovom akcijom (ponudom ulaznica) želite prikupiti. Neka cilj bude usklađen s veličinom škole i realnim mogućnostima.
- S djecom izradite pozivnice roditeljima i sumještanima da dođu na kampiranje. U njima pojasnite koji je smisao druženja, zamolite ih da kupnjom ulaznice (ili dobrovoljnim prilogom) podupru program **Škole za Afriku** te da vam unaprijed potvrde mogućnost dolaska.
- Stvorite primjeren ugođaj. Pokušajte dvoranu ili učionicu ukrasiti tako da nalikuje afričkom krajoliku.
- Razmislite koju vrstu aktivnosti ili zabave možete organizirati tijekom kampiranja. Glazba, hrana, ples, pričanje priča ili likovne izložbe i različite radionice odlični su načini da zabavite svoje kampiste. U svakom dijelu pripreme što više uključujte djecu, njihove obitelji i sve posjetitelje. Povežite se i s udrugama i organizacijama u svojoj lokalnoj zajednici. Mogu vam, primjerice, pomoći u izradi afričkih maski, u uvježbavanju izvedbe nekih afričkih pjesama ili slično.
- Uživajte u druženju!

Masovni ples na otvorenome (*flash mob*)

Ovaj oblik grupne izvedbe podrazumijeva okupljanje većeg broja ljudi na javnom mjestu u cilju skretanja pozornosti šire javnosti na ono što čine. Brojni su primjeri ovakvih oblika aktivnosti koji su pomogli u osvješćavanju javnosti o globalno bitnim pitanjima. Ovo je zabavan i moderan oblik aktivnosti kojim pozornost svojih sumješтана možete skrenuti na probleme djece u Africi. Kako biste ga proveli, zatražite prethodnu suglasnost ureda lokalne uprave ovlaštenog za izdavanje potrebne dozvole te nužna odobrenja za javno reproduciranje glazbe. Jednako tako, prije same provedbe zatražite i suglasnost roditelja i odobrenje da njihova djeca sudjeluju u ovakvom obliku događanja.

Sama aktivnost može biti osmišljena kao organiziran ples na neku jednostavnu afričku glazbu. Plesni koraci trebaju biti jednostavni kako bi vam se i gledatelji i slučajni prolaznici mogli pridružiti. Glazba mora biti dovoljno glasna da kod ljudi izazove zanimanje. Oko mjesta na kojem plešete možete postaviti i informativne plakate na prijenosnim pultovima. Na taj će način svi prolaznici imati višestruke mogućnosti: dobro se zabaviti i pridružiti vam se u vašoj koreografiji, informirati se o programu kojim mogu pomoći djeci u Africi te putem donacijskih kasica

dobiti priliku da dobrovoljnim priložima odmah pridonesu osiguravanju sredstava za bolji život djece u Africi.

Tipični *flash mob* dogovara se internetom, no s obzirom na to da je riječ o školskoj zajednici, možete s učenicima dogovoriti koreografiju u svojoj školi. Bitno je da za nastup odaberete neku posebnu lokaciju u svojem mjestu, na kojoj se ljudi rado okupljaju, te da imate dovoljno prostora za izvođenje koreografije. Puno izazova i puno mogućnosti u jednoj aktivnosti. Kako biste je upotpunili, pozovite i druge škole u svojoj lokalnoj zajednici da vam se pridruže. Ova iznimna aktivnost izuzetno je dinamična te podiže atmosferu i širi pozitivne emocije.

Isprobajte sljedeće aktivnosti s temom Madagaskara i pritom se dobro zabavite:

Madagaskarski maskenbal

Organizirajte školski maskenbal na temu Madagaskar: obucite se u svoje omiljene likove iz crtića Madagaskar i ponudom ulaznica prikupite sredstva za svoje vršnjake na Madagaskaru. Dobro se zabavite uz glazbu iz crtića, a dodatno organizirajte i izbor najbolje maske, koju simbolično nagradite.

Lov na blago

Po cijeloj školi sakrijte plišane lutke divljih madagaskarskih životinja, ili ih nacrtajte i izrežite iz kartona. Za svako „skriveno blago“ osmislite tragove u obliku zagonetki, koji će tragače voditi korak po korak do mjesta na kojem je blago skriveno. Primjer zagonetke: *Zavrti me i vidjet ćeš sve zemlje kojima možeš kročiti, podigni me i pronaći ćeš novi trag za kojim možeš krenuti*. Zagonetka usmjerava na novu zagonetku koja se nalazi ispod globusa. Osmislite mnoštvo tragova i neka potraga počne!

U potrazi za divljim životinjama mogu sudjelovati razredni timovi koji se mogu baš taj dan obući za lov. Sudjelovanje u igri neka ima simboličnu naknadu, a sve što prikupite donirajte za obrazovanje svojih vršnjaka u Madagaskaru i njihovo obrazovanje.

Volim se gibat, gibat!

Organizirajte zabavnu trku za dan škole na kojoj ćete prikupljati donacije za djecu Madagaskara. Osmislite stazu u obliku otoka Madagaskar s različitim preprekama i/ili zadacima (prenesi vodu, trči najbrže što možeš, prijeđi preko daske i slično). Za dobru atmosferu pozovite nekog lokalnog trenera, voditelja aerobika ili zumbе koji će zagrijati i publiku i natjecatelje uz poznate ritmove pjesama iz crtića Madagaskar.

Hrvatsko-madagaskarski slatki blagdanski sajam

Kakao i vanilija dva su začina koja se stoljećima uzgajaju na Madagaskaru. Napravite edukativni sajam zdravih slastica koje imaju jedan ili oba začina, a sva sredstva od ponude kolača donirajte za program **Škole za Afriku**. Uz svaki kolač napišite recept, a dodajte i nekoliko rečenica o kakau ili vaniliji.

Mjuzikl Madagaskar

Prema istoimenom crtiću, napravite svoj mjuzikl i pozovite roditelje, prijatelje, bake, djedove, rođake i članove svoje lokalne zajednice. Sav prihod od ulaznica donirajte za **Škole za Afriku** i svoje vršnjake u Madagaskaru.

Dan Madagaskara

Organizirajte dan u kojem ćete na veseo način prikazati Madagaskar djeci u svojoj zajednici i njihovim roditeljima. Tematski uredite prostor, pripremite kratke prezentacije ili predstave primjerene dobi najmlađih te uključite isječke iz crtanih filmova Madagaskar.

Neka učenici iskoriste svoju kreativnost i osmisle načine na koje mogu stvoriti dan za pamćenje. Među razrednim timovima podijelite zadatke – priprema prostora, prezentacija i igara; naplaćivanje ulaznica; oglašavanje na društvenim mrežama i prostorima u zajednici. Neka učenici na ovaj način uvježbaju svoju vještinu timskog rada, svoje prezentacijske vještine i vještinu upravljanja projektima (dakle, vještine potrebne za uspjeh u modernom svijetu), a pritom se zajedno dobro zabavite i doprinesite važnim društvenim promjenama.

Donacije za obrazovanje djece Madagaskara prikupite ponudom ulaznica i starih igračaka životinja koje žive na Madagaskaru te tematskih radova koje ste sami izradili.

Noć kvizova

Organizirajte događaj na kojem će se razredni timovi međusobno natjecati u znanju na teme dječjih prava, obrazovanja, Afrike i Madagaskara. Oformite organizacijski odbor u koji će se prijaviti učenici za organizaciju događaja – osmišljavanje pitanja, priprema prostora, vođenje događaja... Simbolične kotizacije namijenite obrazovanju djece Madagaskara.

Slijede još neki korisni savjeti, temeljeni na iskustvima škola koje su prošlih godina sudjelovale u programu Škole za Afriku:

- Osobito je korisno ako u vašemu mjestu postoji osoba koja je boravila u Africi ili je možda podrijetlom s tog kontinenta. Pozovite je u goste! Neka djeci prenese svoja iskustva i neka ih pobliže upozna sa životom afričke djece te s običajima tamošnjeg stanovništva. Takvi posjeti, uz edukativan karakter, mogu motivirati djecu na aktivno sudjelovanje u programu.
- Još jedanput napominjemo – povežite se s lokalnim medijima! Neka vas pozovu u svoje emisije ili objave članak o sudjelovanju vaše škole u programu. Time ćete obavijestiti širi krug svojih sugrađana o akcijama koje organizirate, ali i istaknuti pozitivne vrijednosti koje promiče vaša škola. Imate puno pravo pohvaliti se svojim dobročinstvima!
- Ideju i aktivnosti programa možete povezati i s drugim važnim globalnim temama – ekologijom, borbom protiv siromaštva i diskriminacije itd.
- I naposljetku, ne zaboravite zahvaliti svima koji vam pomažu i koji, poput vas, ulažu napore da ovaj svijet bude bolje i sigurnije mjesto za svu djecu te da svako dijete ostvari svoje pravo na obrazovanje i bolji život. Hvala je riječ koju svi volimo čuti, najjednostavnije i najučinkovitije priznanje za uloženi trud.

Odgoj i obrazovanje o pravima djeteta

Konvencija o pravima djeteta kaže da sve osobe mlađe od 18 godina moraju biti upoznate s pravima djeteta kako bi postale svjesne svojih prava, načina njihova stjecanja, ali i zaštite u slučaju njihova ugrožavanja.

U Hrvatskoj je postotak djece koja su čula za svoja prava u pet godina porastao s 48 % na 63 %, ali istovremeno je ocjena kojom djeca ocjenjuju da se njihova prava ostvaruju pala s 4,1 na 3,6. Od djece se uglavnom ne traži mišljenje prilikom donošenja odluka u školi (75 %), kao ni onih u mjestu gdje žive a koje se tiču upravo njih (88 %). (Izvor: Ipsos Puls za UNICEF, 2014.)

UNICEF-ovo istraživanje pokazalo je kako djeca traže da ih se više uključi u odlučivanje kada se razmišlja o sportskim igralištima, uređenju parkova i škola, čistoći naselja, ali i pomoći siromašnima. Na pitanje što učiniti kako bi se dječja prava bolje poštovala, djeca odgovaraju da bi ih se trebalo više slušati i razgovarati s njima.

ŠTO SU ODGOJ I OBRAZOVANJE O PRAVIMA DJECE?

Odgojem i obrazovanjem o pravima djece osnažujemo djecu i odrasle za aktivno zagovaranje dječjih prava i njihovu primjenu u obitelji, školi, lokalnoj zajednici, na nacionalnoj i globalnoj razini.

Ostvaruju se:

- primjenom temeljnih odredbi i principa iz Konvencije o pravima djeteta te pristupa koji uvažava prava djece
- osnaživanjem stručnjaka koji rade izravno s djecom ili na problemima koji se tiču djece
- jačanjem kompetencija djece (kao nositelja prava) i odraslih (kao obnašatelja dužnosti) da zagovaraju i implementiraju odredbe i principe Konvencije te u svakodnevnom životu i profesionalnom djelovanju primjenjuju pristup koji uvažava prava djece
- jačanjem svijesti o pravima djece i pristupu koji uvažava prava djece putem masovnih medija i drugih informativnih kanala.

Pristup koji uvažava prava djece onaj je koji koristi standarde i principe navedene u Konvenciji o pravima djeteta kao standarde za usmjeravanje ponašanja, oblikovanje politika, kreiranje programa i sl.

ZAŠTO SU ODGOJ I OBRAZOVANJE O PRAVIMA DJECE VAŽNI?

Poučavanje principima i odredbama Konvencije o pravima djeteta pridonosi ne samo znanju nositelja prava (posebno djece) nego i znanju svih onih koji mogu pridonijeti ostvarivanju tih prava. Tako djeca i odrasli postaju kompetentniji i spremniji zahtijevati svoja prava i poduzimati akcije u okolini koje će pridonijeti realizaciji dječjih prava u njihovoj zajednici, ali i na globalnoj razini.

Iskustvo učenja i odrastanja u okolini u kojoj se poštuju djetetova prava te učenje o pravima osnažuju dijete te je ono spremnije štititi svoja, ali i prava drugih.

Stručnjaci su identificirali tri temeljne prednosti obrazovanja o pravima djeteta:

1. Djeca postaju informirana o svojim pravima i prirodi tih prava.
2. Djeca razvijaju stavove koji podupiru demokraciju i globalno građanstvo.
3. Djeca postaju osnažena poduzeti pozitivnu akciju kako bi zaštitila prava drugih.

Obrazovanje o pravima djece omogućuje participaciju djece u njihovoj okolini (vrtiću, školi, obitelji i zajednici), gdje se njihova mišljenja mogu obznaniti i uzeti u obzir. Osim toga, djeca koja pohađaju škole koje uvažavaju i promiču prava djece pozitivnije ocjenjuju škole; ostvaruju bolji akademski uspjeh; bolje odnose s vršnjacima, učiteljima, roditeljima i širom zajednicom; izražavaju manje asocijalnih ponašanja i nasilja te više primjenjuju građanske vrijednosti.

U mnogim se školama učenje o pravima djece povezuje s istraživanjem stanja prava djece u drugim zemljama. To često rezultira zagovaračkim kampanjama za podizanje svijesti o pravima djece, dopisivanjem i povezivanjem škola, lobiranjem te inovativnim načinima prikupljanja sredstava u svrhu podrške prava djece na globalnoj razini.

U nastavku vam nudimo nekoliko prijedloga kako poučavati i zagovarati dječja prava te podizati svijest javnosti o važnosti njihova ostvarivanja.

KAKO POUČAVATI DJEČJA PRAVA?

Obrazovanje o pravima djece podrazumijeva *učenje o pravima, učenje kroz prava i učenje za prava*. Ove tri komponente odvijaju se u kontekstu *obrazovanja kao prava djece*.

Učenje o pravima odnosi se na usvajanje znanja o pravima djeteta, a poseban je naglasak na upoznavanju Konvencije o pravima djeteta.

Kako učiti i poučavati dječja prava u odgojno-obrazovnom kontekstu?

1. Učenje o dječjim pravima uključite u nastavni plan grupe predmeta. U nekim je zemljama učenje dječjih prava dio nacionalnog kurikula s postavljenim ciljevima, ishodima učenja i metodama poučavanja. Postoji kao obavezni ili izborni predmet, kao zasebna tema unutar pojedinog predmeta ili je integrirano kroz nekoliko predmeta.
2. Uključite se u kreiranje edukativnih materijala za učenje dječjih prava. Podijelite ih s ostalim prosvjetnim djelatnicima na društvenim mrežama, u mrežnim grupama za izmjenu praksa i iskustava; objavite novosti i videomaterijale na temu dječjih prava iz svojih škola i vrtića te potaknite i ostale škole i vrtiće na aktivno sudjelovanje u obrazovanju o dječjim pravima.
3. Uključite se u edukaciju ili trening o dječjim pravima, organizirajte trening u svojoj školi ili vrtiću i prenesite svoja znanja kolegama.
4. Organizirajte klub za dječja prava u svojoj školi. Članovi kluba mogu biti djeca i odrasli, a njihova će zadaća biti jačati svijest o dječjim pravima u školi i lokalnoj zajednici, zagovaranje prava i organiziranje događaja u tu svrhu.

Učenje kroz prava podrazumijeva učenje u okruženju u kojem se dječja prava poštuju i ostvaruju. To je okruženje u kojem je osigurano „pravo na kvalitetan odgoj i obrazovanje“ i „pravo na poštovanje u sigurnom okruženju za učenje“. Kako bi se to osiguralo, odgojno-obrazovni plan mora svakom djetetu omogućiti usvajanje osnovnog akademskog programa i razvijanje osnovnih kognitivnih vještina, zajedno s bitnim životnim vještinama koje će pripremiti djecu da se uspješno suočavaju sa životnim izazovima, donose uravnotežene odluke, razviju zdrav stil života, dobre društvene odnose, kritičko razmišljanje i sposobnost za nenasilno rješavanje sukoba. Kurikul mora razviti poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, promicati poštovanje različitih kultura i vrijednosti te prirodnog okoliša.

Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju na dan osamostaljenja, 8. listopada 1991. godine, i time pokazala da je dobrobit djece jedan od njenih prioriteta. Na taj je način preuzela obvezu stvaranja uvjeta za osiguranje i zaštitu dječjih prava izmjenom i prilagodbom postojećih zakona te provedbom aktivnosti u najboljem interesu djece.

Prvo izvješće o stanju prava djeteta u Republici Hrvatskoj Odboru za prava djeteta UN-a Hrvatska je uputila u siječnju 1996. godine.

On mora biti inkluzivan i prilagođen potrebama svakog djeteta te se odvijati u sigurnom okruženju u kojem se poštuje identitet i integritet djece te ostvaruje pravo na sudjelovanje.

Kojim aktivnostima možete povećati sudjelovanje djece u odgojno-obrazovnom okruženju?

- 1. Školsko vijeće** – U vijeću sudjeluju učenici koje imenuju njihovi vršnjaci kako bi zastupali dječje glasove na školskim odborima za odlučivanje.
- 2. Vrijeme u krugu** – Na početku i/ili kraju svakog dana djeca s nastavnikom sjede u krugu kako bi podijelila svoje ideje, probleme i iskustva. Ovakav način rada omogućuje da se dječje mišljenje čuje, potiče komunikaciju i uzajamno poštovanje te može pomoći i u rješavanju sukoba.
- 3. Dječja skupština** – Djeci se daje prilika da odaberu problem ili pitanje od njihova interesa te da ga predstavljaju tijekom zajedničkog školskog sastanka ili skupštine.
- 4. Kutija za komentare** – U školi ili učionici postavlja se kutija u koju djeca mogu ubacivati anonimne prijedloge, pritužbe ili komentare (čime su u školi zadovoljni, čime nisu zadovoljni, što bi željeli promijeniti u školskom okruženju...).
- 5. Školske inicijative** – Djeca odabiru problem ili temu koji ih zanimaju te provode istraživanje kako bi saznala više o samom problemu, tj. temi. Na temelju istraživanja planiraju i provode inicijative ili sudjeluju u organizaciji inicijativa, kojima je cilj djelovati na taj problem i pridonijeti većem poštovanju prava djece u školi, u zajednici, na nacionalnoj ili globalnoj razini. Također, sudjeluju u praćenju i vrednovanju napretka i utjecaja ovih inicijativa.
- 6. Mentorstvo** – Dijete koje je zainteresirano za pružanje emocionalne i/ili akademske podrške drugoj djeci postaje „mentor“ te se uz podršku i superviziju odrasle osobe povezuje s djetetom kojemu je podrška potrebna. Druga je opcija da djeca „mentori“ nose bedževe ili neki drugi oblik identifikacije kako bi bili vidljivi u školi i kako bi im djeca kojoj su potrebni pomoć i podrška mogla prići.

Učenje za prava odnosi se na razvijanje svijesti i stavova o važnosti i potrebi ostvarivanja i zaštite prava svakog djeteta. Rezultat je učenja „o pravima“ i „kroz prava“, a odnosi se na jačanje znanja, kompetencija i vještina potrebnih za poduzimanje akcija u cilju ostvarivanja vlastitih i prava drugih ljudi. Najčešće su to zagovaračke inicijative i kampanje, aktivnosti za podizanje svijesti o nekoj temi ili aktualnom problemu te akcije koje pridonose ostvarivanju prava ljudi i očuvanju planeta, odnosno okoliša.

Primjeri takvih inicijativa:

- 1. Novosti** – S ciljem podizanja svijesti o pravima djeteta, roditeljima i skrbnicima dijele se informacije o školama koje poštuju prava djece, o školama koje su prijatelji djece, informacije o dječjim aktivnostima za učenje i ostvarivanje prava djece.
- 2. Zajedničke domaće zadaće roditelja i djece** – Cilj je kroz zajedničke zadatke informirati i potaknuti roditelje da se uključe u aktivnosti zagovaranja dječjih prava i njihova ostvarivanja u zajednici, ali i na nacionalnoj i globalnoj razini.
- 3. Događanja u školi** – Organiziranje školskih sajmova i izložbi, dramskih i glazbenih priredbi na temu prava djeteta, ljudskih prava i ekološke osviještenosti, kojima prisustvuju roditelji i članovi zajednice.

4. **Izložbe i javna događanja** – U suradnji s lokalnim udrugama i organizacijama (udruge za djecu, udruge za ekologiju, udruge za pomoć starijim osobama, vjerske grupe, obrtnici) djeca sudjeluju u javnim događanjima, na sajmovima ili izložbama s ciljem podizanja svijesti javnosti o pitanjima koja se tiču djece, ljudskih prava i okoliša.
5. **Prikupljanje sredstava u zajednici** – Djeca u suradnji s lokalnim udrugama i organizacijama prikupljaju sredstva za zajedničke ciljeve promovirajući prava djeteta, ljudska prava ili ekološku osviještenost.
6. **Akcija u zajednici** – Nakon prepoznavanja problema u zajednici, djeca organiziraju akciju kojom će skrenuti pozornost javnosti na problem (na primjer: kampanja protiv onečišćenja (smeća), kampanja za širenje rekreativnih sadržaja, kampanja za sigurnost na cesti).
7. **Školski twinning projekti** – Razmjena pisama i informacija između škola, provođenje zajedničkih istraživačkih projekata, dijeljenje iskustava.
8. **Mediji** – Djeca se potiču na praćenje medijskih izvješća o pravima djeteta kako bi razvila vještine izvještavanja. U okviru jezičnih predmeta djeca dobivaju zadatak s ciljem vježbanja pisanja priopćenja za javnost, vježbanja istraživačkog intervjuiranja, potkrepljivanja i dokazivanja tvrdnji, razvijanja i produkcije videoizvještaja te odgovornog sudjelovanja na društvenim mrežama/forumima.
9. **Javna izložba ručnih radova s ciljem prikupljanja sredstava** – Nakon održanog tjedna kreativnih radionica djeca izlažu svoje radove, a prikupljenim donacijama podrže određeni projekt.
10. **Školske kasice** – Na početku školske/pedagoške godine djeca glasuju za koji projekt žele prikupljati sredstva (ili o tome može odlučiti učeničko vijeće), pa tijekom polugodišta ili cijele godine prikupljaju sredstva u kasice.

Više prijedloga aktivnosti za zagovaranje dječjih prava i prikupljanje sredstava za ostvarivanje prava djece u afričkim zemljama možete pronaći na str. 33.

OBRAZOVANJE KAO PRAVO DJETETA

Ne postoji hijerarhija
dječjih prava.
Ostvarenje svih prava
potrebno je da bi
se dijete razvilo u
cjelovitu osobu.

Učenje o pravima, učenje kroz prava i učenje za prava odvija se u kontekstu obrazovanja kao jednog od osnovnih prava djece.

Kako bi pravo na obrazovanje bilo ostvareno u punom smislu, moraju biti zadovoljeni sljedeći preduvjeti: obrazovanje mora biti dostupno svima (pravo na pristup obrazovanju), obrazovanje mora biti kvalitetno (pravo na kvalitetno obrazovanje), svako dijete sa svojim individualnim posebnostima mora biti poštovano u okruženju u kojem uči (pravo na poštovanje u sigurnom školskom okruženju). Obrazovanje mora biti dostupno, pristupačno i inkluzivno za svu djecu.

Obrazovanje koje poštuje dječja prava mora omogućiti djeci ostvarivanje njihovih kapaciteta tijekom djetinjstva i nadalje. Svako dijete mora imati pristup školi i učenju u suradnji s kvalificiranim učiteljicama i učiteljima te pristup adekvatnim materijalima i opremi. Svako dijete ima pravo pohađati školu, a jednakost prilika može se postići isključivo prevladavanjem ekonomskih, socijalnih i kulturnih čimbenika (poput spola, invaliditeta, siromaštva, etniciteta, manjinskog statusa i sl.) koji otežavaju, odgađaju ili onemogućuju obrazovanje djece.

Odgoj za razvoj: cjeloživotne vrijednosti u sustavu školstva

*Ne mora svako dijete biti
odličan učenik, ali može
postati dobar čovjek.*

Većinu djetinjstva i prve godine mladosti provodimo u školi. Upravo zbog toga škole su nezamjenjiv i iznimno bitan čimbenik u odgoju i odrastanju svakog od nas. Škola je mjesto na kojem ne stječemo samo akademsko znanje i intelektualne vještine, nego razvijamo i pozitivne osobine te sustav vrijednosti koji će nas nakon obrazovanja voditi kroz život.

S razlogom možemo reći da su obrazovanje i odgoj u školi plemenite i kreativne aktivnosti, a učitelji oni koji utječu na izgradnju pozitivnih i zdravih osobina djeteta, njegovih stavova i pogleda na život i svijet.

Kako bismo, ne samo danas već i sutra, živjeli kvalitetnije i zdravije, važno je kod djece i mladih od najranije dobi razvijati društvene, radne i moralne vrijednosti. Poučavajući djecu pravim vrijednostima, stvaramo najbolje preduvjete za njihovo odrastanje u kvalitetne i društveno odgovorne mlade ljude i aktivne građane koji si međusobno pomažu i koji svojim djelovanjem pridonose razvoju vlastite zajednice, ali i cijelog svijeta.

Svrha je ovog radnog materijala pružiti učiteljima ideje kako na interaktivan i suradnički način poučavati djecu određenim vrijednostima. Sve aktivnosti podrazumijevaju aktivno sudjelovanje i učitelja i učenika te promoviraju razred i školu kao zajednicu učenja.

S obzirom na vrijednosti koje zastupa UNICEF i vrijednosti koje se zagovaraju u našem odgojno-obrazovnom sustavu iz područja odgoja za razvoj, u radnom materijalu obrađuju se četiri cjeline:

Međuovisnost – Svi smo međusobno povezani i ovisni jedni o drugima. Čineći dobro svojoj lokalnoj zajednici, činimo dobro i društvu u cjelini. Razvijanje osjećaja ja kao pojedinac, ali i ja kao dio svoje zajednice i društva.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti – Upoznavanje vlastite kulture, ali i drugih kultura. Razvijanje osjećaja važnosti suživota različitih kultura te isticanje važnosti vrednovanja i uvažavanja međusobnih sličnosti i razlika koje nas oplemenjuju u najboljem smislu te riječi. Suosjećanje i solidarnost osjećaji su koje učimo i nadograđujemo godinama, stoga je nužno djeci i mladima tijekom školovanja pružiti mogućnost da budu u prilici graditi svoje iskustvo u tom smjeru.

Socijalna pravda – Upoznavanje i življenje dječjih i ljudskih prava, razvijanje osjećaja osobne, ali i društvene odgovornosti. Pomoći djeci i mladima da razviju pozitivnu sliku o sebi kako bi bili u prilici stvarati i bolju sliku svijeta u kojem živimo. Razvijanje osjećaja sigurnosti, samopouzdanja i međusobnog povjerenja. Upoznavanje djece i mladih s važnošću jednakih mogućnosti za sve poticanjem razvoja dječje socijalne kompetencije.

Promjena i budućnost – Što sve možemo učiniti za osobnu dobrobit i boljitak društva? Kako tijekom školovanja surađivati sa svojim vršnjacima, ali i sudjelovati u konstruktivnim promjenama? Razvijanje spoznaje da svaki pojedinac može pomoći u stvaranju bolje budućnosti i koliko je važno da se brigom za druge i za svijet u kojem živimo uključimo u stvaranje pozitivnih trendova još od djetinjstva.

Svrha je ovoga radnog materijala pružiti djelatnicima u odgoju i obrazovanju osnovne smjernice i ideje o tome kako na interaktivan i suradnički način poučavati djecu i mlade određenim vrijednostima u okviru odgoja za razvoj.

Aktivnosti su, uz poštovanje dobne različitosti i specifičnosti, podijeljene:

- na aktivnosti namijenjene djeci nižih razreda osnovne škole (1. – 4. razred)
- na aktivnosti namijenjene djeci viših razreda osnovne škole (5. – 8. razred).

Uz pojedine se aktivnosti nalaze prijedlozi dodatnih radnih materijala/radnih listova i popis literature koja može biti korisna učiteljima i nastavnicima ako se žele više informirati o pojedinim temama.

Važno je napomenuti da će se u prijedlogu aktivnosti naizmjenično rabiti izraz učiteljica/nastavnica i učitelj/nastavnik kako bi se osiguralo poštovanje rodne jednakosti.

Također napominjemo da su aktivnosti koje slijede samo primjeri kako raditi na razvijanju sposobnosti i vještina u okviru odgoja za razvoj te da nisu obvezujuće za sudjelovanje u programu. Uvažavajući specifičnosti svake pojedine zajednice, škole i razreda, molimo da ih prije primjene detaljno iščitajte i procijenite njihovu primjerenost za uporabu u radu s djecom svoje škole.

Aktivnosti provodite samo ako procijenite da se zbog sudjelovanja u njima ni jedan učenik neće osjećati loše ili diskriminirano u odnosu na bilo koje pravo.

LITERATURA KOJOM SE MOŽETE KORISTITI:

Različitost (učenje o jednakopravnosti i različitosti) – David Mckee, *Elmer*; Đurđa Miklaužić, *Super je biti različit*; Max Velthuijs, *Žabac i stranac*; Kašmir Huseinović, *Oskar*; Daniela Kulot, Hortense Ullrich, *Gospodin Nosko nalazi prijatelja*; J. Moore-Mallinos, M. Fabrega, *Dugine boje*

Odgoj za nenasilje i toleranciju – Tomi Ungerer, *Plavi oblak*; Pascal Biet, *Izgubio se jedan zeleni pas*; Brigitte Weninger, *Pauli, ti zločesti Pauli*; Becky Bloom, Pascal Biet, *Uljudeni vuk*

Dječja prava – Schreiber-Wicke, Edith, *Nečko*

Solidarnost – Julia Donaldson, Axel Scheffler, *Najotmjeniji div u gradu*

Upoznavanje različitih zemalja, naroda i kultura – *Život kao moj* (UNICEF); *Škola kao moja* (UNICEF); Dušan Pavlić, Tatjana Rodić, *S djecom oko svijeta*; Hether Amery *Priče iz cijeloga svijeta*

Edukativne aktivnosti za učenike osnovnih škola

20. studenog
Međunarodni je dan
djeteta, dan posebno
posvećen djeci.
Obilježava se na
obljetnice usvajanja
Deklaracije o pravima
djeteta (1959.) i
Konvencije o pravima
djeteta (1989.).

Čovječe, ispravi se!

UNICEF svugdje u svijetu pomaže vladama da ispune obveze koje su zapisane u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta. UNICEF kroz različite aktivnosti, pa tako i igrom **Čovječe, ispravi se!**, obilježava trenutak u kojem se svijet dogovorio kako se treba brinuti o djeci i donio Konvenciju o pravima djeteta.

Čovječe, ispravi se! igra je kroz koju djeca uče zašto su prava važna, što su potrebe, a što želje, kakva sve prava postoje i još puno toga. Naučeno u igri djeca mogu primijeniti i u životu. Na ovogodišnju, 30. obljetnicu Konvencije ovu važnu igru za djecu dodatno smo prilagodili kako biste je na više načina mogli koristiti u radu sa svojim učenicima – nove materijale pronađite u mapi programa **Škole za Afriku**.

Prije aktivnosti izrežite kartice s pitanjima i na nekoliko zabavnih načina učite s djecom o njihovim pravima. Najavite im „jaaako“ važnu igru o dječjim pravima.

1. Kviz

Razred podijelite u skupine koje će se međusobno natjecati u ovom važnom kvizu. Promiješajte kartice i postavite ih na stol. Neka svaka skupina izračuna svoju prosječnu dob zbrajanjem dobi svakog sudionika izraženu u mjesecima i dijeljenjem s ukupnim brojem sudionika u skupini. „Najmlađa“ skupina prva izvlači karticu s pitanjem i čita je sljedećoj skupini.

Na ploči pratite rezultat svake skupine. Za svako točno pitanje skupina dobiva jedan bod, a za točno imenovanje prava koje opisuje jedna od kartica s plus pitanjem skupina dobiva dva boda.

Nakon odigranog kviza proglasite pobjednike te s učenicima porazgovarajte o iskustvu igre.

2. Asocijacije

Kartice koje ste koristili za kviz možete koristiti i za igru asocijacija. Učenike ponovno podijelite u skupine te svakoj skupini podijelite papir većeg formata i flomastere. Ovaj put vi izvucite karticu, za sebe pročitajte njezin sadržaj te odaberite dio koji ćete koristiti u igri asocijacija. Uzmimo za primjer sljedeću karticu:

Tko ima pravo birati tvoje prijatelje?

- a) roditelji
- b) učiteljica ili učitelj
- c) ja

Nakon što ste pročitali sadržaj kartice, učenike možete pitati što im prvo padne na pamet kada čuju riječ prijateljstvo. Skupinama dajte tri minute da na svoj papir zapišu što više asocijacija na ovu riječ. Nakon isteka vremena svaka grupa neka pročita svoje odgovore, koje vi, u obliku mentalne mape, možete zapisivati na ploču ili plakat vidljiv svim učenicima.

Nakon određenog broja kartica diskusijom zajedno dođite do načina na koje je svaka spomenuta tema povezana s dječjim pravima.

Ovom igrom učenike ćete potaknuti da razmišljaju „široko“, da smišljaju i dijele svoje ideje, stvaraju veze između već postojećih znanja te usvajaju nova slušanjem tuđih ideja.

3. Igra na ploči

Osim pripremljenih kartica, ploče za igranje (iz mape programa **Škole za Afriku**) i kockice za bacanje, za ovu je igru potrebno da svaki učenik izradi figuricu kojom će igrati. Promiješane kartice stavite na igraću ploču, a svi učenici svoje figurice neka postave na polje START.

Zajedno zaigrajte igru **Čovječe, ispravi se!** prema pravilima navedenim na ploči.

*Želimo vam mnogo učenja
i dobre zajedničke zabave!*

Igricu **Čovječe, ispravi se!** možete igrati i u elektroničkoj verziji, prilagođenoj djeci s teškoćama vida i sluha, na sljedećoj adresi: <http://covjeceispravise.unicef.hr>.

Prijedlozi edukativnih aktivnosti za rad s učenicima

AKTIVNOSTI ZA UČENIKE NIŽIH RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA (1. – 4. RAZRED OŠ)

Socijalna pravda

1.

Ako škola ne posjeduje primjerak knjige **Škola kao moja**, javite nam se putem e-adrese **skole_za_afriku@unicef.hr** ili broja telefona **01/3031 646**.

Naziv aktivnosti: Škola kakvu želimo

Potreban materijal: kolaž, škare, flomasteri, knjiga *Škola kao moja* (UNICEF, 2018.)

Uputa za nastavnike: Učenike uvedite u aktivnost razgovorom o važnosti obrazovanja pitanjima poput: *Je li važno ići u školu i učiti? Zašto? U čemu vam škola može pomoći?*

Potaknite učenike da razmisle kako bi njihov život izgledao kad ne bi išli u školu pitanjima: *Što sve ne biste imali prilike naučiti? Kako bi to utjecalo na vaš život?* Također, kao uvodnu aktivnost, s učenicima možete pročitati nekoliko priča o tome kako se školuju djeca u različitim krajevima svijeta. Primjeri se nalaze u UNICEF-ovoj knjizi *Škola kao moja*.

Nakon toga učenicima najavite da ćete sada izraditi zajednički plakat na kojem ćete prikazati školu kakvu oni žele. Važno je da pritom obrate pažnju na to kako u temeljima škole moraju upisati **prava** koja bi škola trebala osigurati djeci, u prostoru same zgrade **zadaje nastavnika i učenika**, a u krov **ciljeve** koje škola pomaže ostvariti kako bi imali bolji uspjeh u životu.

Nakon što učenici izrade školu, možete razgovarati o tome koliko je njihova škola slična ovoj zamišljenoj i što oni mogu učiniti da njihova bude mjesto kakvo žele, mjesto koje ispunjava njihova prava, omogućuje preuzimanje njihovih odgovornosti te im pomaže u daljnjem ostvarenju ciljeva.

CILJEVI

ZADAĆE
NASTAVNIKA I UČENIKA

PRAVA

Socijalna pravda

2.

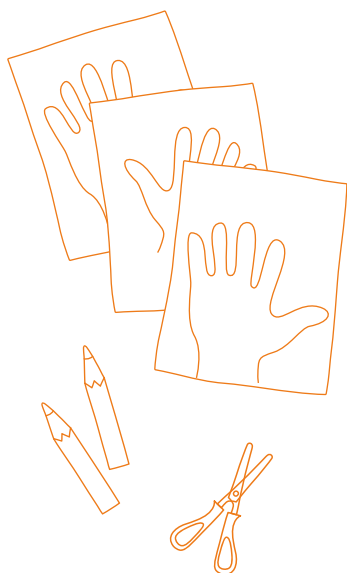
Naziv aktivnosti: Stop nasilju!

Prilagođeno prema: Flowers, N. (2009.) *Compasito: Manual on Human Rights Education for Children*. Budapest: Council of Europe Publishing.

Potreban materijal: papir i olovka za svakog sudionika, pripremljeni opisi vršnjačkog nasilja

Uputa za nastavnike: S učenicima započnite razgovor o vršnjačkom nasilju koje je sve češća pojava koja djeci otežava odrastanje i ostavlja teške posljedice. Osim što je iznimno nelagodno, iskustvo vršnjačkog nasilja može utjecati i na njihov razvoj i budućnost. Ova aktivnost učenike može osnažiti osvješćivanjem štetnosti vršnjačkog nasilja i uvježbavanjem ponašanja koja ga mogu zaustaviti.

Razgovor potaknite pitanjima poput: *Što je vršnjačko nasilje? Koji su sve oblici vršnjačkog nasilja? Što mislite, zašto se djeca ponekad ponašaju zločesto jedna prema drugoj? Kako ovakva vrsta nasilja utječe na djecu?*

Zatim, učenicima recite da na papir stave svoj dlan, olovkom iscrtaju njegov obris i izrežu ga. Nakon toga u svaki prst trebaju upisati osobu kojoj se mogu obratiti za podršku ako dožive vršnjačko nasilje (prijatelju, roditelju, učitelju, policajcu, bratu ili sestri). Neka učenici predstave osobe koje su napisali i objasne zašto su se odlučili baš za njih.

Nakon što su obrazložili tko im sve može pružiti podršku, objasnite im da ćete pročitati različite situacije koje prikazuju vršnjačko nasilje i tri mogućnosti reagiranja na njih. Unaprijed numerirajte sva četiri kuta prostorije i učenicima objasnite njihovo značenje – svaki kut predstavlja jednu mogućnost reagiranja za koju se mogu odlučiti, a učenici će svoje odgovore davati odlaskom u kut koji predstavlja onu opciju za koju su se odlučili. Prve tri opcije bit će ponuđene u tekstu koji ćete im pročitati, a četvrti kut označava „slobodan odgovor”, odnosno proizvoljnu reakciju koje su se učenici eventualno dosjetili. Čitajte jedan po jedan opis, a nakon ponuđenih opcija učenicima dajte vremena da se odluče za svoje odgovore. Kad svi odaberu odgovor, odnosno stanu u odabrani kut prostorije, odaberite par učenika iz svakog kuta i zatražite da objasne razloge zbog kojih su se odlučili za tu opciju, uz navođenje pozitivnih i negativnih strana te odluke. Neka djeca u četvrtom kutu također iznesu svoja razmišljanja.

Nakon što ste gotovi s prvim dijelom, aktivnost završite pitanjima poput: *Kako vam je bilo sudjelovati u aktivnosti? Je li za neke situacije bilo teško odabrati odgovor? Ako jest, za koje i zašto? Trebaju li djeca koja su izložena nasilju biti zaštićena? Ako da, zašto? Tko je odgovoran za zaštitu djece od zlostavljanja? Što biste učinili ako biste doživjeli nasilje i zatražili podršku od osobe, no ona ne bi ništa učinila? Što se može učiniti kako bi zlostavljači promijenili svoje ponašanje? Kako bi izgledala naša budućnost kad ne bi postojalo zlostavljanje? Što se dogodi ako nitko ne zaustavi zlostavljače? Što se dogodi pojedincima, a što zajednici ili cijelom društvu?*

Prijedlog situacija:

Prijatelj te počeo nazivati pogrdnim imenima, šalje ti ružne poruke i tjera te da mu daš svoje stvari. Ne osjećaš se dobro kad se tako ponaša. Što bi trebala/trebao učiniti?

1. Ništa. Sigurno si učinila/učinio nešto pogrešno, pa se tvoj prijatelj tako ponaša.
2. Zauzvrat ga početi nazivati pogrdnim imenima i prijetiti mu.
3. Razgovarati sa svojim roditeljima ili učiteljicom i reći im što se događa.
4. Nešto drugo.

Grupa djece iz tvog razreda širi ružne glasine o tebi slanjem poruka drugim učenicima. Mnoga djeca sada ne žele razgovarati s tobom niti se igrati. Čak i tvoji prijatelji počinju vjerovati da su poruke istinite. Što trebaš učiniti?

1. Ništa. Ako već misle da su glasine istinite, nitko ti neće vjerovati.
2. Početi širiti ružne glasine o drugoj djeci.
3. Svima reći da su glasine neistinite.
4. Nešto drugo.

Primijetila/primijetio si da je jedna učenica počela zadirkivati drugu djecu i počela im oduzimati stvari. Što trebaš učiniti?

1. Učitelju/učiteljici reći što si primijetila/primijetio, bez da se prije toga obratiš učenici.
2. Udružiti se s učenicom i početi zadirkivati i uzimati stvari drugoj djeci kako učenica ne bi počela smetati tebi.
3. Reći učenici da je to što radi pogrešno i da se treba prestati tako ponašati.
4. Nešto drugo.

Tvoju je školu počeo polaziti dječak koji je u zemlju došao iz druge države. Tvojim se prijateljima to ne sviđa, pa mu se rugaju, ismijavaju njegov govor i izgled te mu govore da se vrati kući. Što trebaš učiniti?

1. Pridružiti se svojim prijateljima. On nije tvoj prijatelj, pa se nemaš razloga brinuti.
2. Reći svom učitelju/učiteljici o ponašanju svojih prijatelja prema novom učeniku.
3. Ponuditi novom učeniku pomoć s učenjem hrvatskog jezika, kako ga druga djeca ne bi zadirkivala.
4. Nešto drugo.

Ponekad se rugaš jednom učeniku iz razreda jer loše čita i piše. Primijetio si da je u zadnje vrijeme taj učenik počeo sjediti sam i da ima suzne oči. Što trebaš učiniti.

1. Ništa. Vjerojatno ima loš dan i to nema nikakve veze s tobom.
2. Prestati se rugati učeniku i upitati ga zašto ima suzne oči.
3. Reći učeniku da mu se više nećeš rugati, ali da je veoma glup i da bi zato trebao početi ići na instrukcije.
4. Nešto drugo.

Socijalna pravda

3.

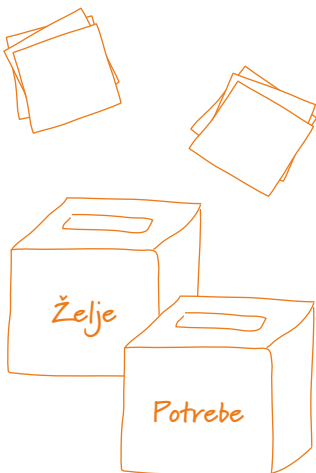
Naziv aktivnosti: Naše želje i potrebe

Potreban materijal: samoljepivi papiri manjih dimenzija, dvije zatvorene kutije s prorezom za ubacivanje papira, letak ili plakat *Konvencija o pravima djeteta*, ploča

Uputa za nastavnike: Svakom učeniku podijelite deset samoljepivih papirića i recite im da promisle o onome što im je potrebno da u životu budu sretni i zadovoljni. Neka svako od učenika na svoje papiriće napiše odgovore (jedan odgovor na jedan papirić) i tako za deset stvari koje su mu najbitnije. Učenike pustite da dobro promisle.

Kad završe, pokažite im (do tada sakrivene) kutije – jedna na sebi ima natpis želje, a druga potrebe. Objasnite im razlike između potreba i želja – potrebe se odnose na sve ono što je ljudima nužno kako bi bili zdravi i mogli se razvijati, a želje, iako mogu utjecati na zadovoljstvo životom, nisu nužne za preživljavanje. Iz potreba proizlaze ljudska prava – svaka osoba ima pravo na zadovoljavanje svojih potreba. Kako biste bili sigurni da su razumjeli razliku, zatražite da navedu nekoliko potreba i želja (na primjer, zdrava hrana nužna je za zdravlje i stoga postoji potreba za njom, dok bi čokolada bila želja).

Učenike uputite da svoje papiriće ubace u odgovarajuće kutije, ovisno o tome predstavlja li odgovor na papiriću želju ili potrebu. Kad svi papirići budu u kutijama, vadite jedan po jedan i s učenicima prokomentirajte svaki – je li ili nije u ispravnoj kutiji.

Prema Konvenciji o pravima djeteta djeca trebaju biti upoznata s načelima i odredbama Konvencije na primjeren i razumljiv način.

Kad ih sve izvadite, zajedno s učenicima grupirajte potrebe, tako da se odnose na pojedinu grupu prava: prava preživljavanja, razvojna prava, zaštitna prava i prava sudjelovanja. Za pomoć se koristite UNICEF-ovim letkom ili plakatom *Konvencija o pravima djeteta*. Prokomentirajte broj papirića u svakoj kategoriji pa iz toga zajedno zaključite što je učenicima u vašem razredu općenito najbitnije za zadovoljan život. Jednako tako osvrnite se i na želje.

Aktivnost dovršite razgovorom koji ćete potaknuti pitanjima poput: *Kako vam je bilo sudjelovati u ovoj aktivnosti? Jeste li naveli više želja ili potreba? Zašto je svakom djetetu važno omogućiti zadovoljavanje potreba? Kako biste se osjećali kad ne biste mogli zadovoljiti potrebe koje ste naveli? Tko je odgovoran za zadovoljavanje potreba najmanje djece? Tko je odgovoran za zadovoljenje vaših potreba? A potreba odraslih?*

Međuovisnost

1.

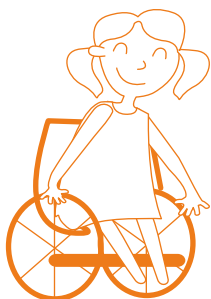
Naziv aktivnosti: Zajedništvo posebnosti

Potreban materijal: papir većeg formata, škare, flomasteri

Uputa za nastavnike: Aktivnost započnite razgovorom o posebnosti svake osobe, a time i svakog učenika vašeg razreda. Svatko od učenika poseban je na svoj način – razlikuju se po osobnosti, interesima, vještinama i snovima. Ali, bez obzira na te razlike, svi imaju ista prava i svatko od njih čini neizostavan dio razreda. Svako dijete daje jedinstven doprinos razredu kao cjelini i svemu onome što zajedno proživljavaju i ostvaruju. Prisjetite se neke zajedničke aktivnosti koju ste proveli, a u kojoj je svaki učenik imao svoju ulogu. Zatražite da se prisjete koja je bila njihova uloga u tom zajedničkom postignuću i naglasite da je svaki učenik bio neizostavna karika, bez koje bi i cijelo iskustvo bilo drukčije.

Učenicima objasnite da je važno da svi budu svjesni načina na koji svatko od njih pridonosi razredu te da ćete zbog toga izraditi zajednički plakat kojim ćete to prikazati. Na plakat ispišite imena sve djece u razredu, ostavljajući dovoljno prostora za naknadno dopunjavanje riječima i crtežima. Za svaku učenicu i svakog učenika upitajte razred što im se najviše sviđa kod nje/njega, zašto je dobra prijateljica / dobar prijatelj, u čemu je vješta/vješt, koje vrline ima. Ako učenike treba potaknuti, podijelite svoje odgovore. Neka sami svoje odgovore upišu na plakat, ispod imena učenice/učenika o kojoj/kojem je riječ.

Kad ste završili, učenike pohvalite i osvrnite se na plakat koji je sada prepun vrlina i prikazuje važnost svakog djeteta. Upitajte ih imaju li još što za dodati i kako im je bilo sudjelovati u ovoj aktivnosti. Je li ih razveselila ili im je možda bilo nelagodno? Za kraj, neka svako dijete nacrtá svog prijatelja iz klupe pa portrete zalijepite iznad imena svakog pojedinog učenika i svih lijepih riječi koje su podijelila ostala djeca.

Međuovisnost

2.

Naziv aktivnosti: Priča o dvama magarcima

Prilagođeno prema: Fountain, S. (1995). *Education For Development: A Teacher's Resource For Global Learning*. UNICEF, Hodder & Stoughton.

Maleš, D. i Stričević, I. (2005). *Odgoj za demokraciju u ranom djetinjstvu*. Zagreb: Udruženje Djeca prva.

Potreban materijal: preslika stripa o dvama magarcima za svakog učenika koji sudjeluje u aktivnosti (svako dijete treba dobiti strip u obliku šest unaprijed izrezanih sličica), poseban papir za svakog učenika, ljepilo, kartonske kutije, pismo s uputama za dolazak do sela

Uputa za nastavnike: Učenicima objasnite da će danas svako dijete imati priliku ispričati svoju priču pomoću dobivenih sličica. Nakon što svako dijete dobije vlastiti primjerak stripa dvaju magaraca u obliku šest sličica, ljepilo i veći papir na koji će moći lijepiti strip, pojasnite da svatko može slagati priču kako god želi. Najavite da će nakon završetka aktivnosti imati priliku ispričati vlastitu verziju priče. Učenici priču osmišljavaju lijepeći sličice na veći papir. Po završetku osmišljavanja priče svi učenici slušaju svačiju verziju priče o dvama magarcima, onako kako je svako pojedino dijete zamišlja.

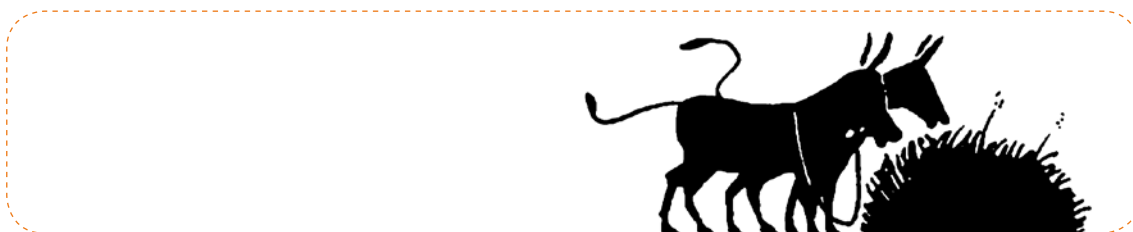
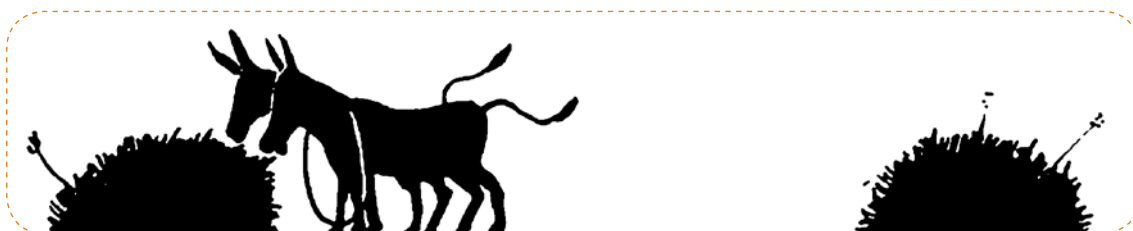
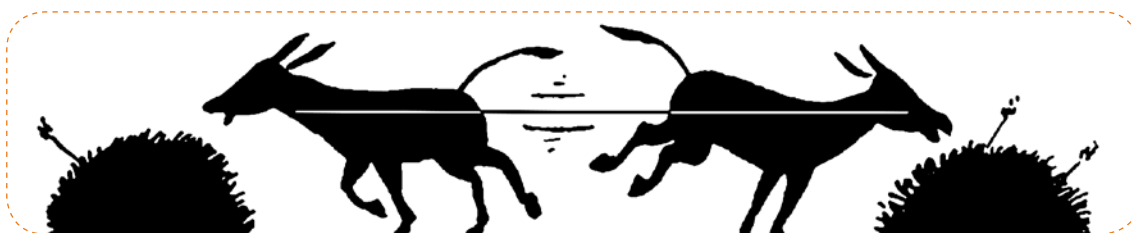
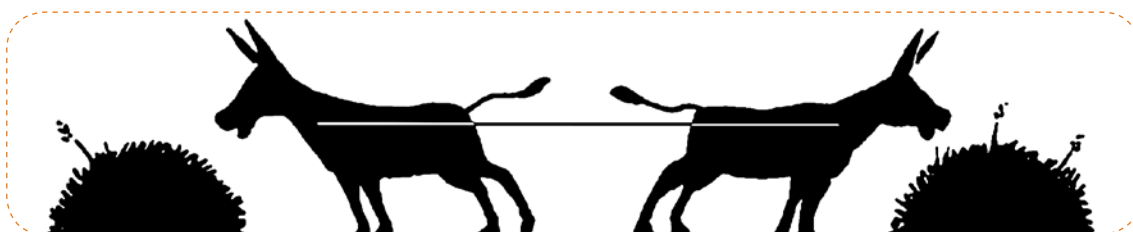
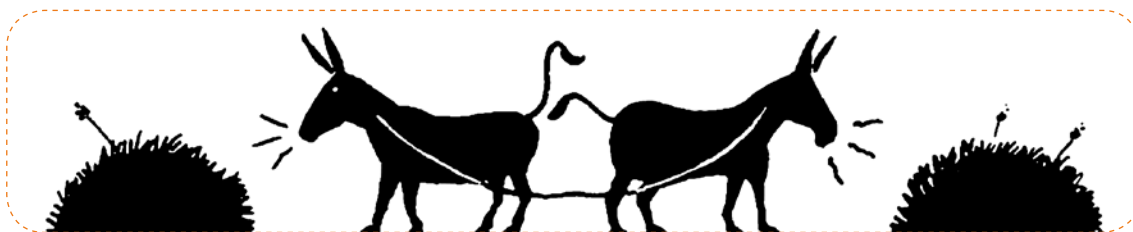
Predstavite izvornu verziju priče. Potaknite razgovor pitanjima poput: *Koji je problem magaraca na početku priče? Što su na početku pokušali napraviti? Je li to uspjelo? Što su zajedno učinili kako bi riješili problem? Jesu li na kraju magarci dobili što su željeli? Kako biste vi postupili u takvoj situaciji? Zašto su dogovor i suradnja važni?*

Nakon razgovora pozovite ih da zajedno odigrate igru *Otok s blagom* kojom ćete vježbati međusobnu suradnju u rješavanju problema.

U jednom kutu učionice posložite kartonske kutije koje će predstavljati selo kojem je potrebno dostaviti pomoć. Pojasnite djeci da se ono nalazi na otočiću okruženom vodom sa svih strana (možete osmisliti i cijelu priču). U drugom kutu prostorije ostavite pismo u kojem se nalaze upute za dolazak do sela. S djecom pročitajte pismo u kojem prethodno navedite da je riječ o hitnoj intervenciji te da treba dostaviti hranu i lijekove djeci koja žive u selu, a onaj tko ih nosi, ne smije smočiti noge u vodi. Isto tako objasnite da se pomoć može dostaviti isključivo zajedničkim trudom jer je selo okruženo vodom koju predstavlja cijeli prostor između jednog i drugog kuta prostorije. Hrana i lijekovi ne smiju se smočiti, a voda između „obale” i „sela” na otočiću duboka je 2 cm (pomoću ravnala učenicima pokažite koliko je to 2 cm).

Omogućite djeci da samostalno potraže rješenje (čamac ne može jer je preplitko, dovoljno dugačke daske između obale i otočića nema itd.).

Kad se iscrpe svi pokušaji rješavanja (koje, ovisno o predloženom, treba zajednički isprobati), ponudite moguće rješenje (ako djeca sama ne ponude odgovarajući način na koji mogu riješiti problem) koje zahtijeva suradnju svih i izgleda ovako: Sva djeca, osim jednog djeteta, stanu jedno do drugog, u niz između obale i otočića. Dijete koje je ostalo izvan niza boso hoda po prstima drugih (oni ga pridržavaju kako ne bi „palo u vodu”) i tako doprema kutiju s hranom i lijekovima. Djeca koja dostavljaju pomoć se izmjenjuju. Ovo je samo jedno od rješenja koje ne treba nametati, već ponuditi učenicima kao „jedno od”, nakon što su iscrpljene sve kreativne mogućnosti koje su predložila djeca.

1.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

Naziv aktivnosti: **Nadi nekoga**

Potreban materijal: radni list *Nadi nekoga tko...* (**prilog 1** - za svakog učenika jedan primjerak)

Uputa za nastavnike: Učenicima najavite igru kroz koju će bolje upoznati prijatelje u razredu. Svaki učenik dobit će primjerak radnog lista *Nadi nekoga tko...* i zadatak da, razgovarajući s razrednim kolegama, sazna odgovara li netko od njih opisu s dobivenog predloška. Nakon što saznaju da netko, primjerice, voli jesti jabuke, njezino ili njegovo ime trebaju upisati u tu rubriku. Imena se ne smiju početi ponavljati dok se ime svakog učenika ne nađe u jednoj rubrici. Ako je učenika u razredu manje od broja ponuđenih rubrika, smiju ponovno ispitati učenike s kojima su već razgovarali. Kad popune cijeli radni list, neka dignu ruku i viknu „Gotovo!“

Aktivnost je gotova kada svi učenici popune radni list ili kad je prazna ostala jedino rubrika koja ne opisuje ni jednog učenika. Slijedi čitanje svih informacija o prijateljima iz razreda, i to tako što ćete reći, primjerice: „Da vidimo što smo danas saznali o Ani.“ Potom svi koji su Anu upisali u neku od rubrika naglas pročitaju što sve Ana radi, voli, zna itd. Tako se pročitaju informacije o svim učenicima. Učenike potom možete pitati jesu li već znali te informacije jedni o drugima, što su novo saznali i koliko su, prema njihovoj procjeni, slični, a koliko različiti.

2.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

Naziv aktivnosti: **Domino**

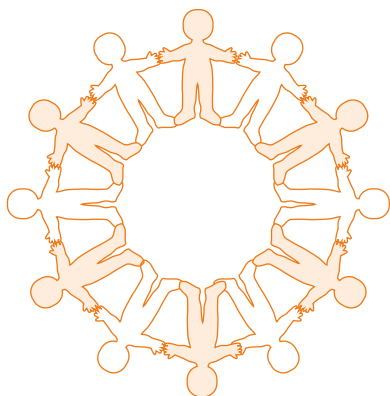
Prilagođeno prema: Brander, P. & Gomes, R. (2004). *All Different – All Equal: Education Pack: Ideas, Resources, Methods and Activities for Informal Intercultural Education with Young People and Adults*. Council of Europe.

Uputa za nastavnike: Kao uvod u aktivnost učenicima objasnite kako se ljudi u svijetu po mnogočemu razlikuju (mjestu na kojem žive, izgledu, načinu života, interesima...) i da je svaka od tih osoba jedinstvena na svoj način. Čak je i vaš razred prepun različitosti koje su pravo bogatstvo jer svaka osoba cjelini pridonosi jedinstvenim osobinama i vještinama. Istovremeno, bez obzira na različitosti, svi imamo mnogo toga zajedničkog. Kroz današnju ćete aktivnost pronaći te sličnosti i na temelju njih stvoriti krug suradnje – sličnosti će vas dodatno zbližiti, a različitosti obogatiti i osnažiti.

Učenicima objasnite tijek igre – sve će početi od jednog učenika koji će s ostatkom razreda podijeliti dvije karakteristike koje ga opisuju. Svakoj karakteristici „dodijelit“ će jednu stranu tijela. Na primjer, prva učenica može reći „S lijeve sam strane djevojčica, a s desne imam dva brata.“ Karakteristike se mogu odnositi na interese, hobbije, izgled, talente, uloge u odnosima... Učenica tada priziva drugu učenicu ili učenika s kojom/kojim dijeli jednu od tih karakteristika te pruža odgovarajuću ruku, ovisno o odabranoj karakteristici i strani tijela kojoj je dodijeljena. Druga osoba zatim odabire svoju drugu karakteristiku, poziva nekoga s kime je po tome slična i hvata je za ruku.

Kako se karakteristike ne bi ponavljale, djecu potaknite da svaki novi član lanca podijeli nešto novo, što još niste spomenuli. Također ih potaknite na maštovitost kako bi se međusobno još bolje upoznali i otkrili sličnosti za koje dotad nisu znali. Ako učenici navedu neku svoju karakteristiku za koju nisu sigurni dijele li je s još nekim, neka otvoreno upitaju učenike koji se još ne nalaze u lancu i tako ih dodatno

Promjena i budućnost

1.

upoznaju. Kad učenici podijele karakteristike koje ne dijele ni s kim drugim, potaknite ih na razgovor kroz koji će pronaći nešto što ih povezuje. Igra se nastavlja do trenutka u kojem svi učenici čine čvrsti krug u kojem su svi međusobno povezani.

Jednom kad stvore krug, učenicima recite da je snaga suradnje jača od snage pojedinca i zato je udruživanje u sličnostima te poštovanje i njegovanje različitosti od velike važnosti za stvaranje svijeta u kojem su prava svih ljudi zaštićena. Samo zajedno možemo ostvariti važne promjene jer je za njih potrebno mnoštvo različitih vještina, ideja i suradnja ispunjena međusobnim poštovanjem. Kad se krug raspusti, učenike potaknite na diskusiju pitanjima poput: *Kako vam je bilo sudjelovati u aktivnosti? Je li vam bilo teško pronaći sličnosti? Jeste li znali da ih toliko imate? Što je zajedničko baš svim ljudima na svijetu? Zašto je važno da poštujemo međusobne različitosti? Imate li primjer nečega za što je nužna suradnja više ljudi? Kako sve možemo potaknuti zajedništvo i poštovanje među ljudima?*

Naziv aktivnosti: Stvaramo pravedniji svijet

Potreban materijal: papiri, flomasteri, digitalni letak *Konvencija o pravima djeteta*

Uputa za nastavnike: Na samome početku ove aktivnosti, uz pomoć letka *Konvencija o pravima djeteta* (možete koristiti digitalnu verziju ili isprintati letke), s učenicima se prisjetite svih dječjih prava te zatražite da navedu konkretan primjer ispunjavanja svakog od njih. Možete im pomoći primjerima poput *Pravo na obrazovanje ispunjeno je ako dijete ide u školu u kojoj usvaja nova znanja i razvija vještine* ili *Pravo na zdravstvenu zaštitu ispunjeno je ako je dijete cijepljeno protiv bolesti koje su opasne za njegovo zdravlje*.

Kad prođete sva prava, učenike podijelite u manje grupe te im podijelite papire i bojice ili flomastere. Zatražite da se u razgovoru sa svojom grupom prisjete nekog primjera iz života u kojem je nekome bilo uskraćeno pravo. Neka svoja iskustva podijele unutar grupe, a zatim se zajednički odluče koju će situaciju prikazati stripom koji će zajedno nacrtati. Učenike uputite da crtežima prikažu osobu, kontekst i način na koji im je bilo negirano pravo. Zatim, u nastavku, neka nacrtaju svoju verziju kraja priče, tako što će prikazati način na koji bi oni završili situaciju, a da se pravo osobe ipak ispuni. U predstavljanju neka jasno navedu o kojem se pravu radi.

Kao drugu varijantu, vi možete predstaviti događaj u kojem nečija prava nisu bila ispunjena, prepričati ga, prikazati novinski članak ili videozapis. To može biti vijest o izbjeglicama, primjeri diskriminacije na temelju pripadnosti rasi ili vjeri, odnosno prikaz uvjeta neprilagođenih djeci s teškoćama. U ovom slučaju sve grupe imaju isti početak događaja, ali osmišljavaju svoj kraj. Tijekom aktivnosti važno je da se sva djeca osjećaju sigurno, pa stoga pripazite da priče ne prikazuju životne okolnosti ni jednog učenika. Ako netko od učenika poželi ispričati svoje iskustvo, poslušajte ga, potaknite i razred na to, te pružite podršku u skladu s potrebama djeteta.

Konačno, grupe predstavljaju svoje priče, prikazivanjem slika i verbalnim opisivanjem cjelokupne situacije. Aktivnost završite razgovorom o iskustvu sudjelovanja, različitim preprekama s kojima se ljudi susreću i mogućnosti promjene kojoj svi doprinosimo kako god možemo.

AKTIVNOSTI ZA UČENIKE VIŠIH RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA (5. – 8. RAZRED OŠ)

Socijalna pravda

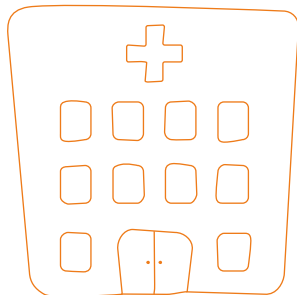
1.

Naziv aktivnosti: Mapa dječjih prava

Prilagođeno prema: Flowers, N. (2009.) *Compasito: Manual on Human Rights Education for Children*. Budapest: Council of Europe Publishing.

Potreban materijal: pribor, papiri većeg formata, *Konvencija o pravima djeteta* pisana jezikom primjerenim djeci

Uputa za nastavnike: Učenike podijelite u manje grupe do šest članova, svaku grupu opskrbljujući jednim većim papirom i likovnih priborom. Uputite ih da nacrtaju svoj kvart ili naselje ako žive u manjem mjestu. Na crtež učenici trebaju uvrstiti svoje domove, veće javne prostore i ustanove (na primjer parkove, poštu, školu, bolnicu, policijsku postaju, bogoslužne zgrade, groblje...) te ostala mjesta važna zajednici (dućane, kino, ljekarnu...).

Kad dovrše mapu, zatražite da je prouče iz perspektive dječjih prava. Koja prava povezuju s pojedinim mjestima na karti? Na primjer, školu mogu povezati s pravom na obrazovanje i pravom na izražavanje, poštu s pravom na privatnost i izražavanje, knjižnicu s pravom na informiranost... Kako identificiraju pojedina prava, neka njegov naziv zapišu uz ustanovu, pronađu ga u *Konvenciji o pravima djeteta* pa zapišu i broj članka koji govori o tom pravu. Neka svaka grupa prezentira svoju mapu, zajedno s pravima koja su identificirali. Za kraj, sumirajte sva prava koja članovi vaše zajednice mogu ispuniti te dodatno raspravite kroz odgovore na sljedeća pitanja: *Kako vam je bilo crtati mapu? Jeste li naučili nešto novo o svom susjedstvu/kvartu/mjestu? Je li vas iznenadilo prepoznati prava? Kako su se mape razlikovale? Jesu li pojedina mjesta na karti imala veću zastupljenost prava? Ako da, kako to objašnjavate? Jesu li neka prava iz Konvencije više od ostalih zastupljena u vašoj zajednici? Postoje li neka prava u Konvenciji koja se uopće ne pojavljuju na mapi? Kako to objašnjavate? Postoje li mjesta na kojima se krše dječja prava? Što se događa kada se nečija prava krše?*

Nakon što ste u razredu odradili aktivnost, zajedno možete prošetati susjedstvom i uživo ga razgledati iz perspektive dječjih prava. Također, u goste možete pozvati socijalnog radnika, lokalnog aktivista ili dugogodišnjeg stanovnika koji će razredu ispričati kako on ili ona vidi njihovu zajednicu, kako se ona mijenjala te što još treba učiniti. Pomozite djeci da razmisle o načinima na koje i oni mogu podržati promjene.

Socijalna pravda

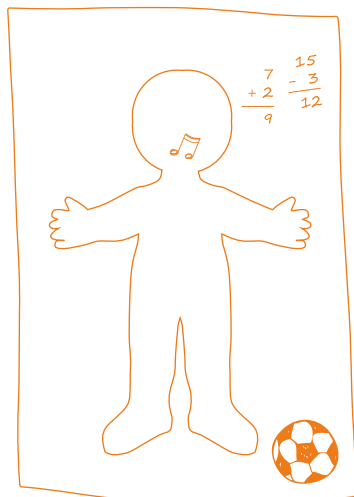
2.

Naziv aktivnosti: Tijelo znanja

Prilagođeno prema: Flowers, N. (2009.) *Compasito: Manual on Human Rights Education for Children*. Budapest: Council of Europe Publishing.

Potreban materijal: papiri većih formata, stari časopisi za izrezivanje fotografija, flomasteri, škare, ljepilo i ostali pribor za izradu kolaža

Uputa za nastavnike: Učenicima predstavite temu podsjećajući ih na to da imaju pravo na učenje i razvoj te ispunjavanje svih svojih potencijala. Zajedno promislite o činjenici da već imaju mnogo znanja i vještina o kojima možda i ne razmišljaju. Zatražite da imenuju nešto što sada znaju, a nisu znali kad im je bilo pet ili šest godina (na primjer čitati, pisati, prebrojati novac, reći koliko je sati...). Objasnite da ćete se kroz aktivnost baviti pravom na učenje i razvoj.

Učenike razvrstajte u manje grupe do četiri člana te svakoj dajte pribor za izradu kolaža i papir dovoljno velik da na njega nacrtaju obris djeteta u stvarnoj veličini.

Objasnite aktivnost: Neka svaka grupa nacrtaj obris jednog djeteta koje će za tu priliku leći na papir. Neka zatim razmisle o svemu što znaju činiti kao i dijelu tijela potrebnom za tu aktivnost. Uključite fizičke vještine (npr. pjevanje, vožnja bicikla), znanja i mentalne vještine (npr. poznavanje matematike, pamćenje viceva) i vještine povezane s njihovom osobnošću (npr. čuvanje tajne ili bivanje dobrim prijateljem). Zatim, neka sve te vještine učine vidljivima: neka ih nacrtaju, napišu njihove nazive ili koriste odgovarajuće fotografije iz časopisa. Crteže, natpise i fotografije trebaju staviti na plakat, na dio tijela koji im je potreban za navedenu vještinu. Na primjer, ako su dobri u nogometu, mogu nacrtati nogometnu loptu na stopalu nacrtanog lika (ili možda na glavi?). Ako dobro čitaju, mogu izrezati fotografiju knjige i postaviti je blizu očiju crteža. Ako pjevaju, mogu nacrtati glazbene note kako izlaze iz usta.

Pustite ih da rade na zadatku sve dok cijela figura ne bude potpuno prekrivena riječima, crtežima i fotografijama. Zatim ih pozovite da se okupe kako bi svaka grupa predstavila svoje „dijete“, objašnjavajući znanja i vještine koje su uključili.

Neka se djeca zatim vrate u svoje manje skupine kako bi promislili o tome kako su usvojili navedena znanja i razvili svaku pojedinu vještinu. Tko im je sve pomogao u tome? Neka iz svake vještine povuku strelicu na kraju koje će upisati odgovore. Na primjer, možda ih je baka naučila uzgajati povrće u vrtu, možda su od djeteta u susjedstvu naučili neku igru ili su u školi naučili povijest svoje zemlje. Kad završe, neka svaka grupa još jednom predstavi svoje odgovore.

Završite diskusijom koju ćete potaknuti pitanjima poput: *Je li bilo lako ili teško prisjetiti se svega što znate činiti? Postoje li velike razlike između kolaža različitih grupa? Jeste li sve naučili od iste osobe ili na istom mjestu? Što mislite, zašto sam zatražila/zatražio da se prisjetite svojih znanja i vještina? Misli li da sva djeca na svijetu imaju priliku naučiti sve što ste naveli? Što se događa ako nešto nedostaje, na primjer škola, sportski klubovi...? Naveli ste pojedine dijelove tijela potrebne za pojedinu vještinu. Što ako zbog neke teškoće dijete ne može koristiti taj dio tijela? Postoje li neki drugi načini da ipak nauči ili uvježba tu vještinu? Što mislite, zašto djeca imaju pravo na učenje i razvoj?*

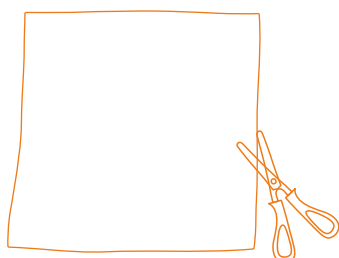
1.

Međuovisnost

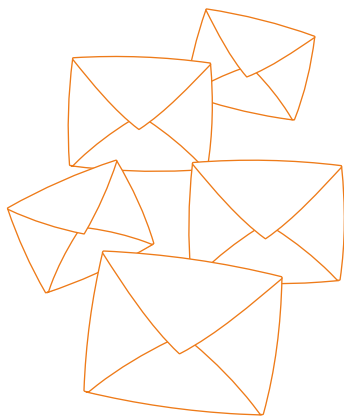
Naziv aktivnosti: Kvadrati suradnje

Prilagođeno prema: Miljević-Ridički, R., Maleš, D., Rijavec, M. (1999). *Education for Development*. Zagreb: Naklada Slap i UNICEF.

Potreban materijal: Pet omotnica i pet papirnatih kvadrata veličine 12 x 12 cm, razrezanih prema predlošku na str. 57.

Upute za nastavnike: Prema predlošku i veoma precizno pripremite kvadrate. Prije rezanja kvadrate označite linijama, s time da svaki od navedenih dijelova mora imati barem jednu stranicu dužine 6 cm. Potom je neophodno slovima označiti pojedine dijelove kvadrata kako je to prikazano na predlošku. U konačnici dijelove kvadrata izrežite po označenim linijama. Zatim ih grupirajte u pet skupina prema slovima naznačenima na njima te tako raspodijeljene dijelove kvadrata stavite u pet odvojenih omotnica.

Učenike podijelite u skupine od pet članova. Aktivnost se organizira tako da vježbu provodi svaka skupina pojedinačno, dok druge skupine promatraju. Ako se odlučite za verziju u kojoj sve skupine rade istovremeno, trebate pripremiti onoliko omotnica s kvadratima koliko ima učenika.

Svaki učenik, odnosno svaki član grupe, dobiva omotnicu s dijelovima kvadrata, uz sljedeće upute za rad:

- Otvorite omotnice i njihov sadržaj izvadite na znak za početak aktivnosti.
- Zadatak svakog od vas je formirati kvadrat iz danih dijelova. Vježba traje dok svi učenici ne uspiju formirati kvadrat. Svi kvadrati moraju biti jednake veličine.
- Možete dati jedan ili više svojih dijelova kvadrata drugim učenicima, ali ne smijete nikako (verbalno ili neverbalno) tražiti bilo koji dio kvadrata od drugih učenika.
- Tijekom vježbe ne smijete međusobno komunicirati na bilo koji, verbalan ili neverbalan, način.

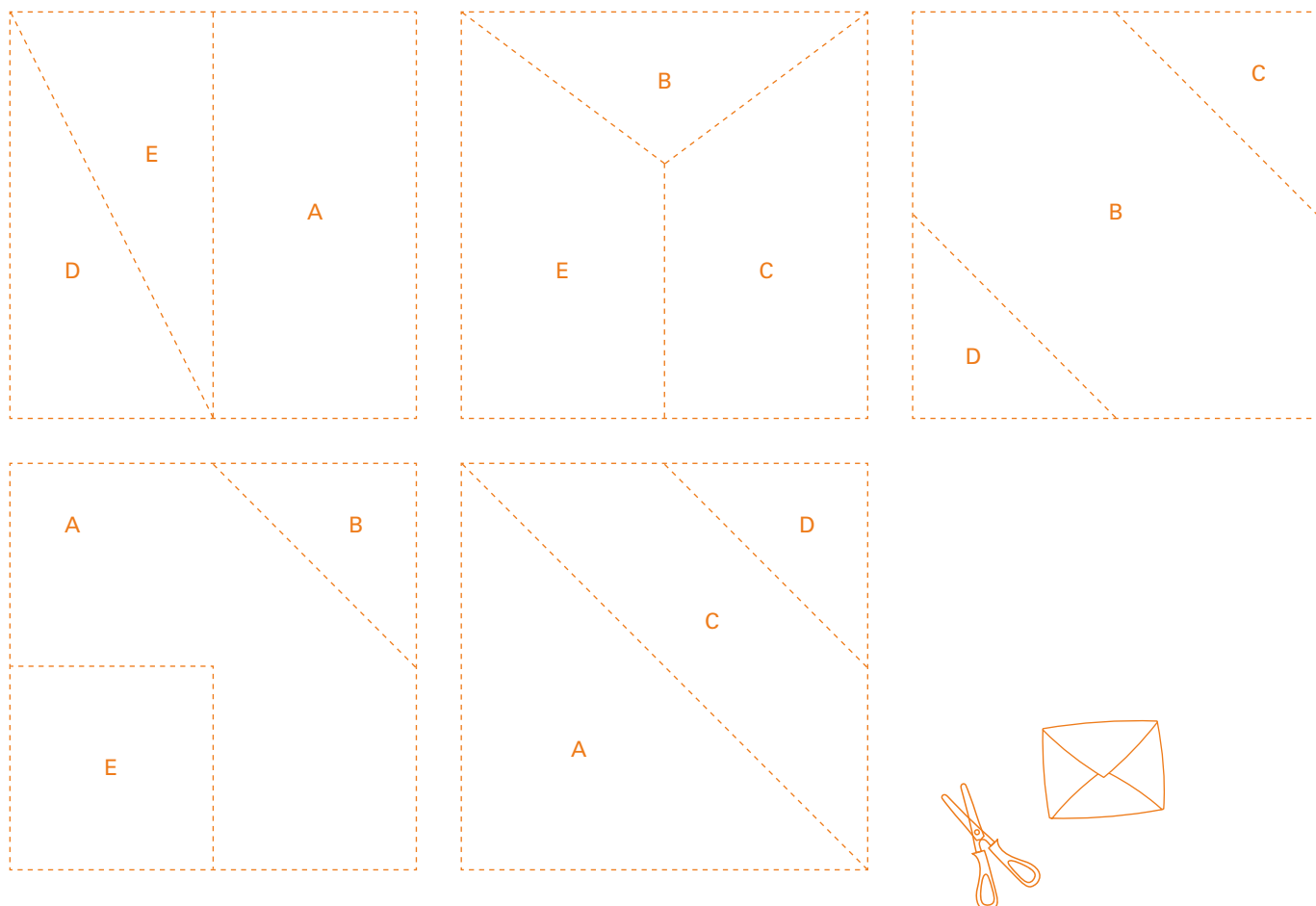
Nastavnik može aktivnost prekinuti u bilo kojem trenutku, ali i učenici imaju mogućnost odustati kad žele. Nakon što prva grupa završi, slijedi druga, sve dok svi učenici ne sudjeluju u aktivnosti.

Nakon provedene vježbe organizirajte grupnu raspravu. Aktivnost se obično završi tako da jedan od učenika uspije napraviti kvadrat, no ne onakav kakav je prikazan na predlošku. Tako izravno onemogućuje drugim učenicima slaganje njihovih kvadrata. Kako bi došli do zaključaka provedenih aktivnosti, razgovor među učenicima možete usmjeravati sljedećim poticajnim pitanjima: *Što se dogodilo tijekom aktivnosti? Što vam je bilo posebno teško? Kako ste pokušali riješiti problem? Kako ste se osjećali tijekom izvođenja aktivnosti? Zašto? Što vam je bilo osobito važno u spajanju dijelova kvadrata? Jeste li prvo pokušali složiti vlastiti kvadrat ili ste pomogli drugima u tome i kako ste se pri tome osjećali? Zašto vam je to bilo važno?*

Nakon što svi učenici dobiju priliku iznijeti svoja zapažanja i osjećaje vezane uz tijek aktivnosti, možete potaknuti daljnju raspravu na temu globalno važnih socijalnih pitanja te razgovarati o tome što uistinu znači pružiti pomoć drugim osobama i omogućiti im ono što najviše trebaju.

Pružite učenicima priliku da promisle o spoznaji do koje su možda došli tijekom aktivnosti – zadovoljavanje vlastitih ciljeva (u ovom slučaju cilja slaganja vlastitog kvadrata) važno nam je i pruža nam osjećaj sigurnosti, no prevelika usmjerenost na zadovoljavanje isključivo vlastitih ciljeva, onemogućuje druge članove grupe u ostvarenju njihovih ciljeva, a ponekad i nama samima otežava ispunjenje svojih. Stoga istaknite koliko je pri postizanju kvalitetnih rezultata važno razumijevanje vlastitih, ali i ciljeva i potreba ljudi oko nas te važnost suradnje. Razgovarajte o odgovornosti razvijenih zemalja u pružanju potpore i aktivnom pomaganju zemljama u razvoju, ali i njihovoj međuovisnosti i međusobnom pomaganju.

Ova aktivnost može poslužiti kao uvodna aktivnost u humanitarno-edukativni program **Škole za Afriku**. Napravite poveznicu i istaknite kako humanitarne aktivnosti vašeg razreda / vaše škole mogu utjecati na pružanje pomoći djeci Madagaskara u obliku izgradnje i obnove sustava školstva koji im je, kao i svima, nužan u daljnjem razvoju i napretku.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

1.

Naziv aktivnosti: Prozori i ogledala

Prilagođeno prema: *Human Rights Education Workshop Manual* (UNICEF)

Potreban materijal: fotografije ljudi i događaja iz različitih kultura, barem onoliko fotografija koliko je učenika u razredu (fotografije u digitalnom obliku koordinatorima će dostaviti UNICEF)

Uputa za nastavnike: U prostoriji na više mjesta rasporedite fotografije ljudi i događaja iz različitih kultura. Učenike zamolite da samostalno ili u parovima prošeću razredom, pogledaju slike i odaberu jednu koja ih se posebno dojmila. Nakon što odaberu sliku, učenici u parovima ili u manjim skupinama (do četiri osobe), trebaju popričati o izabranim slikama odgovarajući na sljedeća pitanja (koja se mogu zapisati na ploču): *Zašto ste odabrali baš tu sliku? Što vas je na njoj privuklo? Što na toj slici predstavlja ogledalo – nešto što vas podsjeća na vaš život? Što je na toj slici prozor, odnosno što vam omogućava pogled u drugu kulturu, drugi način života? Što mislite, žive li osobe na slici slično ili različito od vas? Gdje su potencijalne sličnosti i razlike? Čija su prava u većoj mjeri zadovoljena? Zašto je tome tako?* Nakon rasprave u manjim grupama učenici iznose svoje zaključke na razini cijelog razreda. Pritom nastavnik potiče daljnju raspravu temeljem prethodno postavljenih pitanja.

2.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

Naziv aktivnosti: Svjetski ljetni kamp

Prilagođeno prema: Fountain, S. (1995). *Education For Development: A Teacher's Resource For Global Learning*. UNICEF, Hodder & Stoughton.

Potreban materijal: preslika radnog lista *Svjetski ljetni kamp* za svakog učenika

Upute za nastavnike:

Zamolite učenike da zamisle kako se nalaze u zanimljivom ljetnom kampu koji okuplja učenike iz različitih dijelova svijeta. Objasnite im da prije početka „kampiranja” moraju obaviti određene zadatke. Učenicima podijelite olovke i predloške radnog lista te im pojasnite sadržaj i njihovu ulogu. Naglas pročitajte opise djece sadržanih u radnim listovima.

Zamolite učenike da kroz individualni rad odaberu troje djece s kojom bi željeli dijeliti šator te njihova imena napišu na crte predloška. Tijekom ovog dijela nema dogovaranja između učenika.

Nakon što svaki učenik ispuni radni list, podijelite učenike u radne skupine od tri do pet sudionika. Pojasnite im njihove zadatke:

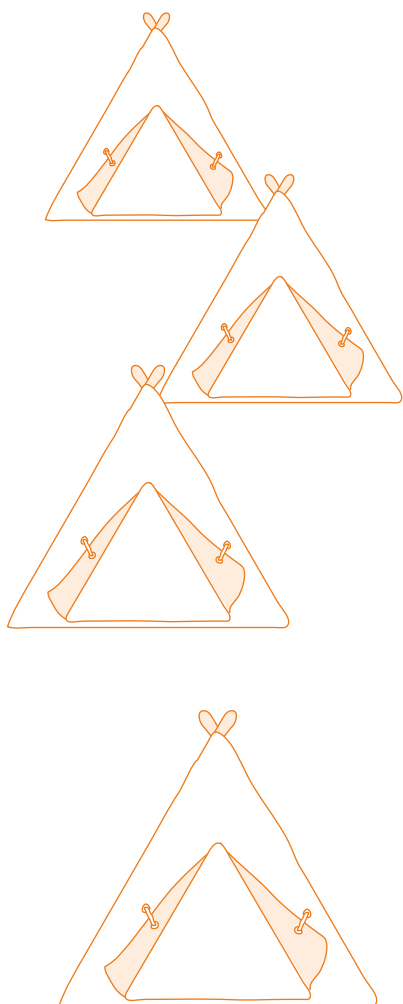
- a) U svjetskom ljetnom kampu u kojem borave postoji ukupno onoliko šatora koliko u vašoj aktivnosti ima grupa učenika. U svakom je šatoru broj mjesta ograničen i svaka skupina izrađuje popis sve djece iz kampa koja će boraviti u njihovom šatoru. Osim sebe samih, na popis trebaju uključiti i troje djece koju su učenici naveli u sklopu radnog lista. Ako su naveli različitu djecu, zajednički se moraju odlučiti za troje koje će primiti u svoj šator.
- b) Odabir djece iz kampa i smještaj po šatorima potrebno je i vizualno prikazati. Dakle, na kraju aktivnosti svaka skupina mora imati svoj crtež šatora s navedenom pripadajućom djecom iz kampa koja će se u njima smjestiti.

Nakon što svaka grupa dovrši zadatak, crteže prikažite na ploči.

Učenicima osigurajte dovoljno vremena za pregled šatora drugih grupa. Potom pročitajte naglas imena djece s popisa i otkrijte koju su djecu iz kampa različite grupe odabrale. Ako se pojedina djeca ponavljaju u različitim šatorima, grupe se međusobno trebaju dogovoriti oko rasporeda – jedna grupa nekoga s popisa može prepustiti drugoj i odabrati drugo dijete iz kampa ili obje grupe mogu u svoj šator primiti drugu djecu.

Dodatnim pitanjima potaknite raspravu:

- Je li bilo teško odabrati troje djece s kojima ćete dijeliti šator? Zašto da? Zašto ne?
- Je li neku djecu odabralo više grupa da s njima dijele šator? Zašto?
- Postoje li djeca koju nije odabrao ni jedan učenik? Zašto?
- Je li netko od vas odlučio dijeliti šator s djetetom iz zemlje za koju nikada niste čuli? Kako to?
- Kako ste se osjećali nakon aktivnosti?
- Jeste li naučili nešto o sebi ili o načinu na koji odabirete prijatelje s kojima biste se družili?
- Možete li ovu situaciju usporediti sa stvarnim životom? Možete li se dosjetiti neke situacije u kojoj ste morali raditi slične odabire?
- Kako se vi osjećate kada vas u nekoj igri netko odabere / ne odabere?
- Imaju li sva djeca pravo na sudjelovanje u aktivnostima?
- Što svu djecu čini jednakima? Po čemu se razlikuju?
- Kako odlučujete o tome kakva su djeca koju nikad niste upoznali?

- Što su to stereotipi? Imate li vi stereotipe o nekim ljudima? Jeste li prepoznali neke stereotipe u opisima djece iz kampa i zemlje iz koje dolaze?
- Kako možemo izbjeći pogrešna tumačenja temeljena na stereotipima?
- Što je diskriminacija? Uzrokuju li stereotipi diskriminaciju?

Sljedećih dana možete ponoviti aktivnost kako biste učenicima pružili mogućnost da se prisjete načina na koji su radili prvotni odabir i razgovora o stereotipima koji su možda utjecali na njihov odabir u tom trenutku.

Napomena: Predložak radnog lista je okvirni prijedlog; poželjno je da opis djece iz kampa prilagodite svom razredu tako da ni jedan od učenika ne odgovara opisu nekoga od njih, kako biste izbjegli poistovjećivanje i predrasude. Ako je riječ o nižim razredima, možete pojednostaviti opise ili promijeniti zemlje iz kojih djeca dolaze. No, u svakom slučaju vodite računa o tome da na popisu imate barem jedno dijete iz nepostojeće države kako biste učenicima omogućili dodatne izazove u izboru.

Radni list Svjetski ljetni kamp

Upravo si, zajedno s djecom iz različitih dijelova svijeta, stigla/stigao u svjetski ljetni kamp. Nitko nikoga ne poznaje. Voditelji kampa donijeli su odluku o tome da svatko samostalno može odlučiti s kim će sljedeća dva tjedna dijeliti šator. Možeš odabrati troje djece s kojom ćeš dijeliti šator.

Popis kampista:

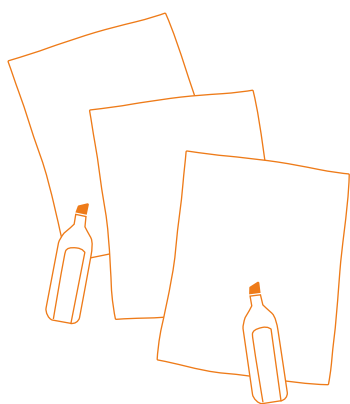
S navedenog popisa odaberi troje djece s kojom želiš dijeliti šator:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

1. dijete sa slomljenom nogom i pomoćnim štakama
2. dijete iz Australije s crvenom kosom i pjegicama
3. dijete iz Japana s kung-fu majicom
4. sramežljivo dijete iz Transmarinije
5. doseljenik iz Afrike
6. slijepo dijete s psom vodičem
7. dijete s naočalama
8. dijete iz Ukrajine odjeveno u školsku uniformu
9. dijete iz Turske s crnim očima, odjeveno u majicu s crtežom lubanje
10. dijete koje se za komunikaciju koristi znakovnim jezikom
11. dijete sa zlatnom narukvicom i jež-frizurou
12. dijete iz Njemačke plave kose
13. dijete odjeveno u jaknu poput tvoje
14. dijete koje cijelo vrijeme sluša MP3
15. dijete s dugom plavom kosom i simpatičnim licem

Promjena i budućnost

1.

Naziv aktivnosti: Budućnost kakvu želim

Potreban materijal: papiri većih formata, flomasteri

Uputa za nastavnike: Kao uvod u ovu aktivnost, upitajte učenike kako oni zamišljaju da će svijet izgledati za 20, 30, 40 godina. Mogu li zamisliti kakav će tada biti njihov život, koliko će imati godina, što će raditi, gdje će živjeti, u čemu će biti uspješni...? Zatim ih pitajte što misle kakvi će problemi mučiti ljude za 20, 30, 50 godina te hoće li se neki od problema koji danas muče ljude do tada riješiti? Hoće li se riješiti problem zagađivanja planeta, problem gladi u nerazvijenim zemljama, problem nepismenosti i sl.? Što oni misle da bi moglo utjecati na rješavanje problema?

Potom učenike podijelite u manje grupe i dajte im zadatak da osmisle (nacrtaju, urede) plakat na kojem će opisati budućnost kakvu žele. Na plakat trebaju uvrstiti sve elemente svijeta budućnosti u kakvom bi željeli živjeti, ali i uz svaku želju upisati što oni sami već danas mogu učiniti da se to i ostvari. Pritom im možete dati početne primjere: *Ako u budućnosti želim imati dobar posao i dobru plaću, onda već sada moram redovito ići u školu, učiti i imati dobre ocjene koje će mi pomoći da upišem željenu srednju školu.*

Dok učenici rade, obilazite grupe i pomažite im jasnije definirati što oni već sada mogu učiniti za svoju bolju budućnost, a time i za bolju budućnost svijeta. Naglasite učenicima da time što učimo, što se brinemo o slabijima od sebe, recikliramo otpad i slično, aktivno preuzimamo odgovornost za svoju sadašnjost i budućnost. Nakon što izrade plakate, učenici predstavljaju jedni drugima svoje radove i razgovaraju o njima. Plakati se kasnije mogu izložiti u razrednoj prostoriji.

Promjena i budućnost

2.

Naziv aktivnosti: Mudrost riječi

Potreban materijal: poznate izjave, papiri izrezani na trakice, flomasteri, ploča

Uputa za nastavnike: Učenike rasporedite u manje skupine, podijelite im papire narezane na trakice te im najavite da će dobiti izjave nekih mudrih ljudi čije riječi i dalje potiču na razmišljanje i pružaju inspiraciju. Najavite im da će dobiti samo prve dijelove izjava, a da će njihov zadatak biti zajednički promisliti i osmisliti kraj svake od njih. Ako žele, mogu osmisliti i nekoliko različitih krajeva izjava.

Pročitajte prvi dio prve izjave i zapišite ga na ploču. Učenicima recite da razmisle kako bi oni sve završili ovu poznatu rečenicu te da svoje verzije ispišu na trakice – svaku rečenicu neka napišu na svoju trakicu. Za svaku izreku učenicima dajte nekoliko minuta, a zatim prijedite na sljedeću.

Kad završite prvi dio aktivnosti i pročete sve izreke, neka svaka grupa pročita svoje ideje. Nakon što su sve grupe podijelile svoje izjave, pročitajte originalnu izjavu i navedite njezina autora.

Na kraju, sve zidove učionice ukasite izjavama učenika, kao podsjetnik da su i oni sami vrelo mnogih ideja i mudrosti koje im omogućuju da ostvare svoje ideje i čine svoj i život ljudi oko sebe ljepšim. Potaknite ih da, kad se susretnu sa situacijom koja im je teška ili se ne osjećaju dobro, pročitaju izreke sa zidova i u njima pokušaju pronaći inspiraciju.

Prijedlog izjava:

CILJ ŠKOLOVANJA JE PRIPREMITI DJECU DA

OBRAZOVANJE JE PUT

NAJBOLJI UČITELJI

ŽIVOT JE POPUT

POKUŠAJ BITI

VJERUJ DA MOŽEŠ I

BUDUĆNOST PRIPADA ONIMA KOJI

MOŽEMO OSTVARITI SVOJE SNOVE AKO

Cilj školovanja je pripremiti djecu da se školuju za cijeli život. – Robert Maynard Hutchins

Obrazovanje je put od tame prema svjetlu. – Allan Bloom

Najbolji učitelji uče iz srca, a ne iz knjige. – Nepoznati autor

Život je poput vožnje bicikla. Ako želiš održati ravnotežu, moraš se nastaviti kretati. – Albert Einstein

Pokušaj biti duga u nečijem oblaku. – Maya Angelou

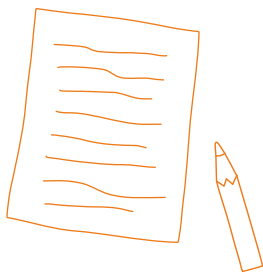
Vjeruj da možeš i već si na pola puta. – Theodore Roosevelt

Budućnost pripada onima koji vjeruju u ljepotu svojih snova. – Eleanor Roosevelt

Možemo ostvariti svoje snove ako ih imamo hrabrosti slijediti. – Walt Disney

3.

Promjena i budućnost

Naziv aktivnosti: Dragi prijatelju

Prilagođeno prema: Brander, P. & Gomes, R. (2004). *All Different – All Equal: Education Pack: Ideas, Resources, Methods and Activities for Informal Intercultural Education with Young People and Adults*. Council of Europe.

Potreban materijal: papiri i olovke

Uputa za nastavnike: Učenicima najavite da ćete danas promisliti o temi dječjih prava i situacijama u kojima ona nisu zaštićena i ispunjena. Osim toga, imat će priliku iznijeti svoje mišljenje, ali i promisliti o promjenama za koje smatraju da ih treba provesti te načinima realizacije tih promjena.

Svaki učenik dobiva svog para, učenika u razredu kojem će napisati pismo u kojem će opisati neki problem ili situaciju u kojoj su prava pojedinca ili cijele skupine ljudi bila kršena (u slučaju neparnog broja učenika, i nastavnik se može uključiti u aktivnost). Učenike potaknite da razmisle o problemu koji može biti iz njihova života ili za koji znaju posredno, na primjer iz vijesti ili razgovora s drugim ljudima.

Kako biste im pomogli usmjeriti razmišljanja, predložite teme poput siromaštva zbog kojeg djeca Afrike ne mogu ići u školu, javne ustanove koje nemaju omogućen pristup osobama s teškoćama ili djece iz ruralnih područja Hrvatske koja zbog udaljenosti nisu u mogućnosti ići u dječji vrtić.

Učenike potaknite da pismo započnu s *Dragi prijatelju / Draga prijateljice* te da u njemu ukratko opišu situaciju, razlog zbog kojeg je ona problematična i posljedice koje ima po osobe o kojima pišu. Neka pisma završe pitanjem za svojeg prijatelja. Na primjer, *Što ti misliš o ovome? ili Što misliš da bi trebalo učiniti?*

Nakon što svi učenici dovrše pisma, nekoliko njih može svoja pročitati na glas. Zatim, neka svaki učenik svoje pismo „pošalje“ vlastitom prijatelju iz razreda. Svi učenici trebaju pročitati pisma koja su dobili i potom napisati odgovor. Potaknite ih da dobro promisle o opisanoj situaciji i pokušaju se uživjeti u nju, pokušavajući razumjeti osjećaje koje bi osoba ili osobe iz priče mogle imati zbog opisane situacije. Kad završe, neka nekoliko učenika pročita svoje odgovore, uz kratki opis pisma na koje su odgovarali.

Za kraj, s cijelim razredom pokrenite diskusiju pitanjima poput:

Kako vam je bilo sudjelovati u ovoj aktivnosti? Jeste li se lako dosjetili problema o kojem ste pisali u prvom pismu ili ste morali mnogo promišljati? Jesu li se problemi u razredu razlikovali ili su bili slični? Što je zajedničko svim problemima? Kako vam je bilo pisati odgovor? Jeste li se mogli uživjeti u opisanu situaciju? Kako biste se vi osjećali da se ona odnosi na vas? Tko je sve odgovoran za ostvarivanje promjena koje ste u svojim odgovorima naveli kao potrebne? Što mi kao pojedinci i kao razred možemo učiniti kako bismo pridonijeli stvaranju jednakih mogućnosti za sve ljude?

Prilozi

Prilog 1.

Radni list *Nadi nekoga tko...*

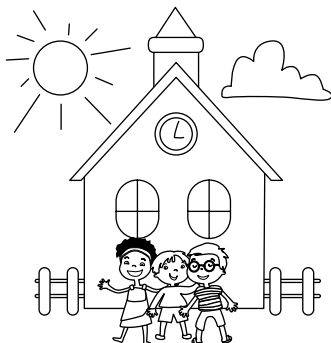
Nadi nekoga iz svojeg razreda tko pripada jednoj od navedenih kategorija i upiši njezino/njegovo ime u tu rubriku. Neka svi učenici u razredu budu na tvom papiru!

NADI NEKOGA tko voli jesti jabuke	NADI NEKOGA tko ne voli jesti jabuke
NADI NEKOGA tko ima starijeg brata	NADI NEKOGA tko ima mlađu sestru
NADI NEKOGA tko voli čitati lektiru	NADI NEKOGA tko voli pjevati
NADI NEKOGA tko bi htio imati mačku	NADI NEKOGA tko bi htio imati papigu
NADI NEKOGA tko voli sladoled	NADI NEKOGA tko ne voli sladoled
NADI NEKOGA tko zna nešto skuhati	NADI NEKOGA koga kuhanje uopće ne zanima
NADI NEKOGA tko ima rođendan zimi	NADI NEKOGA tko ima rođendan ljeti
NADI NEKOGA kome je Priroda i društvo najdraži predmet	NADI NEKOGA kome je Matematika najdraži predmet
NADI NEKOGA tko slobodno vrijeme najradije provodi vani	NADI NEKOGA tko slobodno vrijeme najradije provodi u stanu ili kući
NADI NEKOGA tko jako voli pomagati ljudima	NADI NEKOGA tko zna nabrojati nekoliko dječjih prava

Prilog 2. Kartice dječjih prava

PRAVO NA ZDRAVU HRANU
(čl. 24. i 27.)

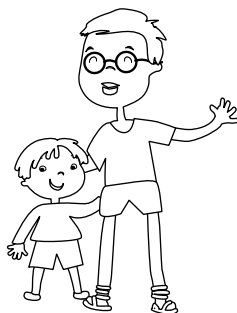
PRAVO NA OBRAZOVANJE (čl. 28.)

PRAVO NA ZDRAVSTVENU
ZAŠTITU (čl. 24.)

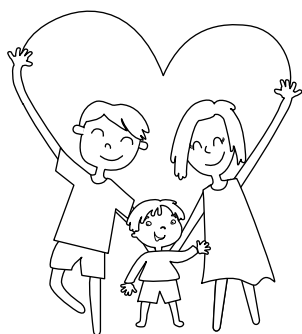
PRAVO NA IME I
DRŽAVLJANSTVO (čl. 7.)

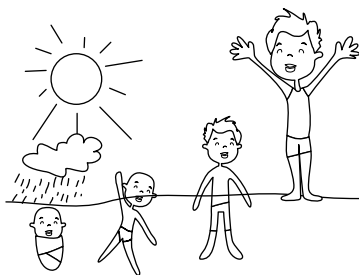
PRAVO NA BIRANJE PRIJATELJA
(čl. 15.)

PRAVO NA IZRAŽAVANJE SVOJEG
MIŠLJENJA (čl. 12. i 13.)

PRAVO NA ŽIVOT U OBITELJI (čl. 17.)

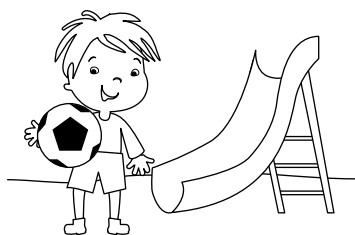

PRAVO NA ŽIVOT (čl. 6.)

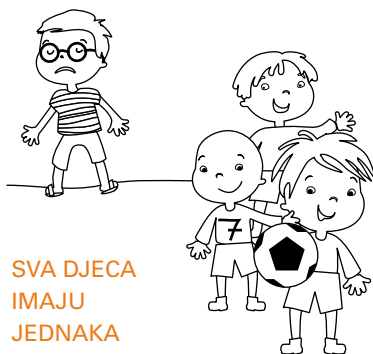

DJECA S TEŠKOĆAMA
IMAJU PRAVO NA POMOĆ
I PODRŠKU (čl. 23.)

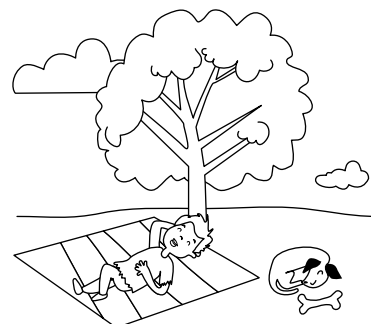

PRAVO NA IGRU (čl. 31.)

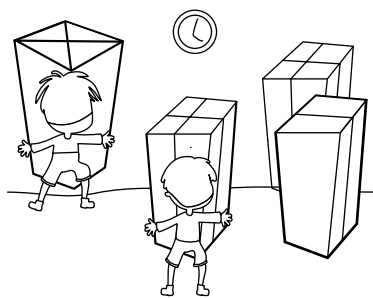
SVA DJECA
IMAJU
JEDNAKA
PRAVA (čl. 2.)

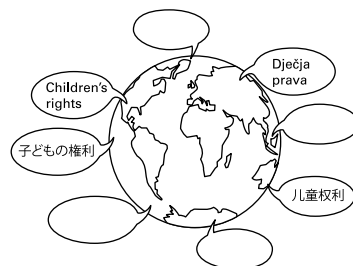
PRAVO NA ODMOR (čl. 31.)

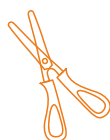
PRAVO NA ZAŠTITU
OD NASILJA (čl. 19. i 34.)

PRAVO NA ZAŠTITU
OD TEŠKOG RADA (čl. 32.)

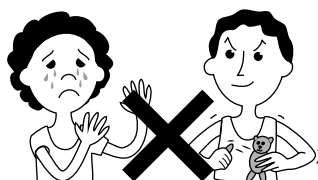
PRAVO NA GOVORENJE SVOJIM
JEZIKOM (čl. 30.)

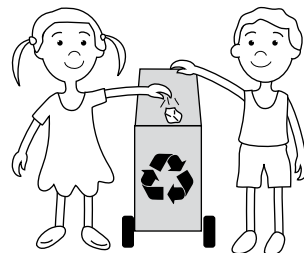
Prilog 3. Kartice dječjih odgovornosti

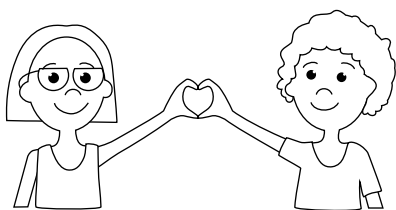
POSPREMITI IGRAČKE

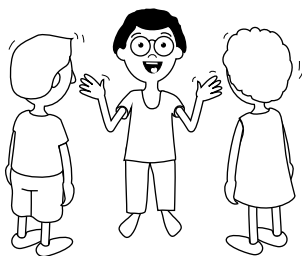
NE NANOSITI BOL I NE ČINITI
ŠTETU DRUGOJ DJECI

BRINUTI SE ZA OKOLIŠ

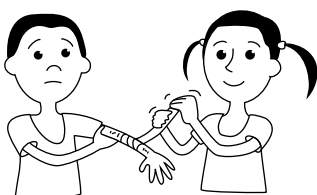
POŠTOVATI DRUGE

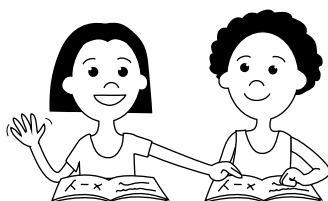
SASLUŠATI DRUGE

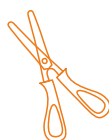
NE RAZBACIVATI SE HRANOM

ČUVATI ZDRAVLJE DRUGIH

UČITI I POMOĆI DRUGIMA
U UČENJU

kartice kopirajte, zalijepite na karton i izrežite

Prilog 4. Plan aktivnosti

Naziv aktivnosti

Vrijeme provođenja i trajanje

Mjesto provođenja

Sudionici

Opis aktivnosti

Potrebna priprema i materijali

Rezultati

Komentari i izjave sudionika

Prilog 5. Prijedlog aktivnosti tijekom godine

Mjesec	Važni datumi	Prijedlog aktivnosti
rujan	početak školske godine	• upoznavanje s programom Škole za Afriku, upoznavanje dječjih prava te izrada plana aktivnosti tijekom godine
listopad	2. 10. Međunarodni dan nenasilja 5. – 11. 10. (prvi puni tjedan u listopadu) Dječji tjedan 16. 10. Svjetski dan hrane 17. 10. Dan kruha, Međunarodni dan borbe protiv siromaštva 31. 10. Svjetski dan štednje	• edukativne aktivnosti na temu međuovisnosti i socijalne pravde • jesenski sajmovi (izrada rukotvorina od kestena, žirova, kukuruzovine i drugih prirodnih materijala, ponuda zimnice, džemova i sličnih domaćih proizvoda), prikupljanje priloga • humanitarne izložbe pekarskih proizvoda i slastica
studeni	16. 11. Međunarodni dan tolerancije 19. 11. Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad djecom 20. 11. Svjetski dan djeteta (obljetnica usvajanja Konvencije o pravima djeteta 1989. godine)	• edukativne aktivnosti na temu socijalne pravde i dječjih prava • likovno i literarno izražavanje na temu tolerancije, različitosti i dječjih prava

prosinac	3. 12. Međunarodni dan osoba s invaliditetom 6. 12. Sveti Nikola 10. 12. Dan ljudskih prava 11. 12. UNICEF-ov rođendan 20. 12. Međunarodni dan solidarnosti 25. 12. Božić	• edukativne aktivnosti na temu poznavanja drugih i poštovanja različitosti • izrada i ponuda blagdanskih ukrasa na sajmovima i trgovima, prikupljanje priloga • humanitarni blagdanski koncerti, predstave i priredbe
siječanj	21. 1. Međunarodni dan zagrljaja	• edukativne aktivnosti na temu međuovisnosti, poznavanja drugih i poštovanja različitosti • humanitarna izložba likovnih uradaka na temu suradnje i dobrih međuljudskih odnosa
veljača	14. 2. Valentinovo 16. 2. Fašnik 20. 2. Svjetski dan socijalne pravde	• valentinovska tombola rabljenih igračaka • karneval na temu Afrike • edukativne aktivnosti na temu socijalne pravde i dječjih prava
ožujak	21. 3. Međunarodni dan borbe protiv rasizma	• edukativne aktivnosti na temu međuovisnosti, poznavanja drugih i poštovanja različitosti • izrada i ponuda uskrasnih ukrasa na sajmovima i trgovima
travanj	4. 4. Uskrs 22. 4. Dan planeta Zemlje 29. 4. Međunarodni dan plesa	• edukativne aktivnosti na temu ekološke osviještenosti • prikupljanje ambalaže i starog papira • kreativne radionice izrade ukrasa od recikliranog materijala • ponuda sadnica afričkog cvijeća • humanitarni ples (afrički ples)
svibanj	9. 5. (druga nedjelja u svibnju) Majčin dan 15. 5. Međunarodni dan obitelji 21. 5. Svjetski dan kulturne raznolikosti za dijalog i razvoj 25. 5. Dan Afrike 29. 5. Svjetski dan sporta	• kreativne radionice s roditeljima • humanitarno pješačenje ili planinarenje roditelja, djece i odgojitelja • izrada i ponuda tekstilnih proizvoda i ručnih radova ukrašenih afričkim motivima, pletenih ukrasnih predmeta • kostimirana proslava Dana Afrike • sportska humanitarna natjecanja
lipanj	1. 6. Međunarodni dan roditelja 5. 6. Svjetski dan zaštite okoliša 12. 6. Svjetski dan borbe protiv dječjeg rada	• prikupljanje ambalaže i starog papira • humanitarno pješačenje ili planinarenje roditelja, djece i odgojitelja • likovno i literarno izražavanje na temu dječjih prava i dječjeg rada

Prilog 6. Plan aktivnosti tijekom godine (primjer)

	1. tjedan	2. tjedan	3. tjedan	4. tjedan
rujan				jesenski sajam
listopad		Dani kruha		
studeni			Svjetski dan djeteta	
prosinac		božićni sajam	humanitarni blagdanski koncert	
siječanj				
veljača		tombola rabljenih igračaka (Valentinovo)	karneval	
ožujak				uskrсни sajam
travanj			ponuda afričkih sadnica (Dan planeta Zemlje)	humanitarni ples (Dan plesa)
svibanj			kostimirana proslava i humanitarna izložba (Dan Afrike)	humanitarna sportska natjecanja (Dan sporta)
lipanj	humanitarno pješačenje/ planinarenje (Dan roditelja, Dan zaštite okoliša)	završna priredba		

Zabavi se i nauči

Afrički bubanj

Potreban materijal:

2 čaše (plastične, papirnate ili čaše od stiropora), ljepilo, ljepljiva traka (krep ili pik traka), flomasteri

Upute za izradu:

1.

Ljepljivom trakom
prekrijte čaše.

2.

Zalijepite dno čaša jedno za drugo i
ostavite da se osuši.

3.

Ljepljivom trakom prekrijte otvore
slijepljenih čaša.

4.

Flomasterom nacrtajte geometrijske ili
druge motive.

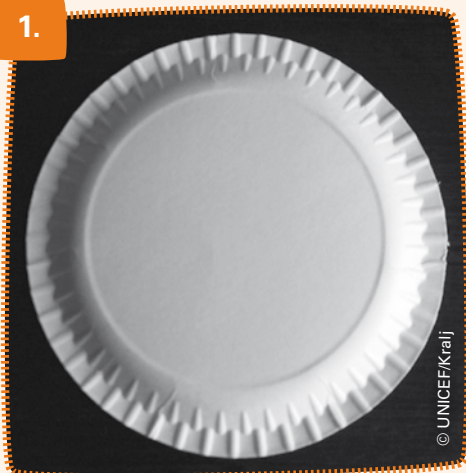

Ogrlica od papirnatog tanjura

Potreban materijal:
papirnat tanjur, škare, flomasteri

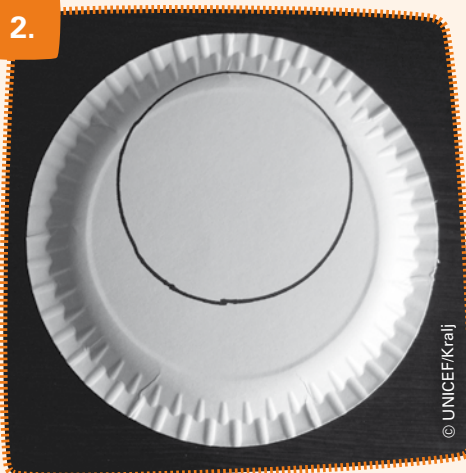
Upute za izradu:

1.

Papirnat tanjur okrenite naopako.

2.

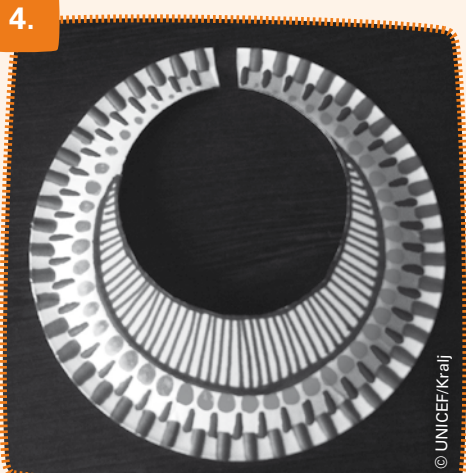
Na tanjuru olovkom nacrtajte manji krug.

3.

Škaricama izrežite manji krug.

4.

Preostali dio tanjura ukasite šarenim bojama po želji.

Afrička narukvica

Potreban materijal:

tanji karton (npr. središnji dio role papira), ljepilo ili ljepljiva traka, krep-papir različitih boja

Upute za izradu:

1.

Karton izrežite na željenu debljinu narukvice, zalijepite krajeve tako da dobijete oblik narukvice.

2.

Od krep-papira različitih boja...

3.

... napravite šarene konope.

4.

Tako pripremljen šareni konop omotajte oko kartona.

Lampion

Potreban materijal:

karton ili kolut, salveta ili marama s afričkim bojama i motivima, ljepilo, škare, drveni štapić i konopac

Upute za izradu:

1.

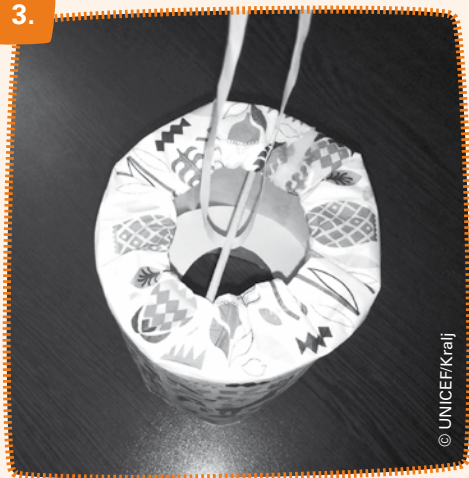
Od kartona napravite kolutove.

2.

Oko pripremljenih kolutova učvrstite maramu ili zalijepite salvetu.

3.

S unutarnje strane podložite drveni štapić i na njega pričvrstite konopac.

4.

Lampion objesite na željeno mjesto ili stavite na žarulju kako bi poslužio kao sjenilo.

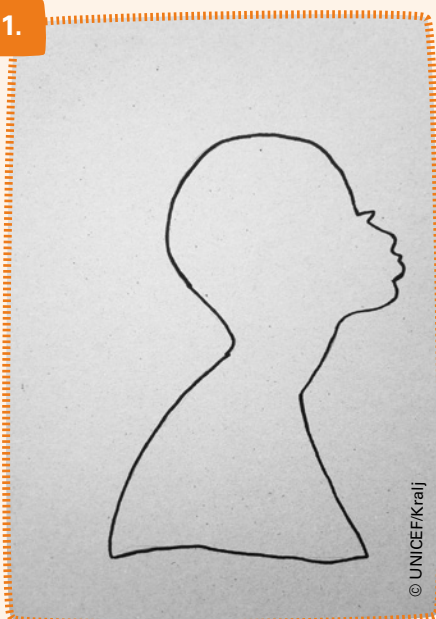
Portret afričke žene

Potreban materijal:

karton, flomaster, suho cvijeće, ljepilo

Upute za izradu:

1.

Na kartonu flomasterom ocrtajte lik žene.

2.

Suho cvijeće različitih boja lijepite na karton oblikujući maramu i nakit. Umjesto suhog cvijeća možete koristiti raznobojne gumbe i slične ukrase.

Igre iz Afrike

Kameshi ne Mpuku (igra „mačke i miša”), Kongo

Varijacije ove igre zastupljene su diljem Afrike, a izvorni oblik potječe od naroda Luba iz Konga.

- Igrači se postroje u četiri jednaka horizontalna reda ostavljajući jedan prolaz između svakoga od njih, a grupa djece u svakom redu drži se za ruke.
- Jedan se učenik bira da bude pozivatelj, jedan „mačka”, a jedan „miš”.
- Za početak igre miš trči gore-dolje i lijevo-desno kroz prolaze, a mačka ga lovi.
- Kad pozivatelj poviče „Mpuki ekale” (zaustavimo miša), djeca u redovima puštaju ruke i spajaju ih s osobom iza sebe stvarajući vertikalne redove. „Miš” se mora brzo prilagoditi promjeni smjera kako ga „mačka” ne bi uhvatila.

Govornik poziva na promjenu smjera u pravilnim razmacima. Igra je završena kada „mačka” ulovi „miša”. Svatko od glavnih triju igrača potom bira neko drugo dijete iz grupe za navedene pozicije.

Kudoda, Zimbabve

Brzo ćete primijetiti da je ovo poznata igra. Izvorna verzija koja se često igrala kamenom ili oblutkom i dalje je prisutna u Zimbabveu.

Kako se igra?

- Igrači sjede u krugu.
- Stavite zdjelu (po mogućnosti metalnu) u sredinu kruga i ispunite je s oko 20 kuglica/klikera.
- Prvi igrač uzima kuglicu i baca je u zrak iznad posude (ne previsoko).
- Za to vrijeme, dok navedena kuglica ne padne, pokušava uzeti što više kuglica iz posude.
- Igrači se izmjenjuju, a kad su sve kuglice prikupljene, pobjednik je onaj tko ih je skupio najviše.

Awo i Aydelem, Etiopija

Ovo je igra za djecu i odrasle. Može se igrati neovisno o broju igrača. Jedna je osoba ispitivač i mora pokušati nagovoriti ostale igrače da kažu „da”. Onaj tko kaže „da” gubi i ispada. Ova je igra slična našoj igri riječima.

Ubuthi, Ruanda

„Ubuthi“ na afričkom kontinentu označava otrov (obično načinjen od bobica autohtone biljke). „Umuthi“ je pak lijek, načinjen obično od kore drveta. Smisao ove igre je uzeti „Umuthi“ te ga donijeti doma obitelji, no pritom igrača ometa otrov „Ubuthi“, koji također treba uspješno uhvatiti.

Igrači formiraju krug. Odabire se jedna osoba da bude „Sebi“ (kradljivac) koji stoji u sredini kruga zajedno s „Ubuthijem“. „Sebi“ mora uzviknuti ime jedne od osoba koje sudjeluju u igri. Odabrana se osoba naziva „Muntu“. „Sebi“ i „Muntu“ pokušavaju uhvatiti „Ubuthija“.

Igrač koji prvi uhvati „Ubuthija“ pokušava doći do označene točke u krugu koja predstavlja „Umuthi“ (lijek). Igrač koji nije uhvatio „Ubuthija“ pokušava uhvatiti svog protivnika kako bi ga spriječio da dođe do označene točke.

U sljedećem krugu „Sebi“ je osoba koja se uspješno vratila na označeno mjesto u krugu s „Ubuthijem“ ili je pak uspješno uhvatila svog protivnika.

Mbube, mbube, Južna Afrika

„Mbube“ je jedan od naziva za „lava“ u narodu Zulu. „Mbube“ je riječ kojom se označava dozivanje lava. U ovoj igri lav lovi impalu (južnoafričku antilopu).

- Svi igrači formiraju krug.
- Dvoje igrača započinje igru, jedan od njih je lav, a drugi impala.
- Stavite im povez preko očiju i rasporedite unutar kruga.
- Igrači u krugu započinju igru dozivanjem lava „mbube, mbube“.
- Što je lav bliže antilopi, to dozivanje postaje glasnije.
- Ako je lav daleko od antilope, intenzitet dozivanja i jačina opadaju.
- Ako lav ne uhvati antilopu unutar jedne minute, bira se drugi lav. Ako lav uhvati impalu, bira se nova impala.

Kukulu, Etiopija

Ova je igra zapravo afrička verzija „igre skrivača“. Odabire se baza – „Mariam“. Jedna osoba stoji u bazi i poviče „kukulu“. Drugi se skrivaju i nakon određenog vremena odabrano dijete traga za njima. Igrači se moraju pokušati vratiti u bazu „Mariam“, a da ne budu uhvaćeni. Igra je pogodna i za više igrača (od 6 do 15 osoba).

Kwaiara Franga, Niger

Igra je slična našoj igri „mlin“

Igrači se okupe te kredom na tlu nacrtaju pravokutnik. U pravokutniku su naznačene i dvije linije koje idu dijagonalno iz svakog kuta pravokutnika te jedna okomita koja dijeli pravokutnik po pola. Pomoću sedam točkica označite međusobna sjecišta linija. Svako dijete ima 3 kamenčića koje postavlja na navedene točkice unutar pravokutnika. Svi redom stavljaju i uzimaju kamenčiće sve dok jedno od njih pomoću kamenčića ne napravi pravilan niz.

Velika zmija, Angola

Upute: Igru može igrati 20 i više igrača. Igra se na otvorenom prostoru. Izabire se jedan igrač koji ima ulogu zmije. Ona/on odlazi u posebno označen prostor koji predstavlja zmijinu nastambu. Ostali igrači, koji se zovu trkači, šecu se oko zmijine nastambe. Zmija se budi na znak i počinje loviti trkače. Trkač kojeg ulovi mora uhvatiti osobu koja glumi zmiju za ruku i oni zajedno počinju loviti ostale. To se ponavlja sa svakim novim trkačem kojeg „zmija“ uhvati. Na taj način „zmija“ postaje sve jača i sve duža. Važno je znati da loviti smiju samo igrači na krajevima, dok se svi moraju stalno držati za ruke. Ako igrači puste ruke i „zmija“ se razlomi, mora se vratiti u svoju nastambu i tamo se ponovno spojiti. Tek kad se ponovno „spoji“ može započeti novi lov. Igra je završena kad svi trkači budu uhvaćeni. Može se dogoditi da „zmija“ postane tako velika da napravi krug oko trkača. Tada trkač može razbiti „zmiju“, koja mora ići na oporavak u svoju nastambu. Za to se vrijeme trkači mogu odmoriti.

Koliko ih ima?, Mozambik

Potreban materijal: perlice, zrna kukuruza, šljunak

Upute: Igru može igrati troje ili više igrača. Svaki igrač ima jednak broj perlica (zrna kukuruza, šljunka), i to između 15 i 20 komada koje drži u jednoj ruci. Drugom, slobodnom rukom uzima iz svojeg dlana (onog u kojem drži zrna) nekoliko zrna/perlica. Pritom mora paziti da ostali ne vide koliko je zrna uzeo. Tada zatvorenu ruku u kojoj se nalaze zrna pruža prema drugoj osobi i pita je koliko ih ima. Ako druga osoba pogodi točan broj, dobiva zrna iz te ruke. Ako pak ne pogodi točan broj, mora dati jednak broj svojih zrna igraču koji mu je postavio pitanje. Igra se igra tako dugo dok jedan od igrača ne ostane bez svih zrna. Igrač koji izgubi sva zrna naziva se **Pa-ka** (mačka).

Mancala, Sijera Leone

Mancala je općenit naziv za ovakav tip igara (broji i prisvoji), a potječe iz Arabije i znači „pomicati“. Smatra se najstarijom igrom na svijetu, a dokazi o njezinu igranju pronađeni su u egipatskim ruševinama iz 1400. godine prije nove ere, urezani u krovove hramova u Memfisu, Tebi i Luksoru. Igra se diljem Afrike, a postoje dva načina. Sjeverno od ekvatora rabi se ploča s dvama redovima, a južno od njega ploča s četirima redovima. Ljudi prodani u ropstvo na Karibe i istočnu obalu Južne Amerike donijeli su igru sa sobom. Izrada i ukrašavanje ploča za igranje mancale koja predstavlja poljoprivredu i krajolik: prikaz zemlje koja se čišćenjem, oranjem, navodnjavanjem i žetvom pretvara u plodno polje.

Potreban materijal: kutije za jaja, škare, boja, kistovi, flomasteri, čaše za vodu, papirnati ubrusi, prikladne figurice (grah, spajalica, sjemenke itd.), selotejp, ljepilo, klamerica, razni drugi materijali (budite kreativni!).

Upute za učitelje/nastavnike: Igru započnite povijesnim podacima o mancali.

Možete iskoristiti informacije s početka teksta ili sami pronaći više podataka.

Postoji nekoliko verzija igre, a mancala prikazana u ovome materijalu prilagođena je učenicima.

Napravite ploču za mancalu:

1. Podijelite kutije za jaja i materijale za ukrašavanje.
2. Neka učenici škarama odvoje donji dio kutije za jaja (u kojem se jaja inače nalaze) od poklopca.
3. Na svakoj se kutiji za jaja nalazi preklop s dvjema izbočinama koje služe da bi kutija ostala zatvorena – taj nam dio ne treba, možemo ga odrezati i baciti.
4. Prerežite poklopac na dva jednaka dijela režući po užoj strani.
5. Dvije polovine poklopca stavite ispod donjeg dijela kutije tako da s lijeve i desne strane dobijete posude i pričvrstite ih ljepilom, selotejpom ili klamericom. Valja paziti na to da posudice budu dovoljno velike kako bi u njih stale sve figurice koje se koriste u igri.
6. Sada učenici mogu ukrasiti svoje ploče. Podsjetite ih da za ukrašavanje inače služe simboli koji predstavljaju poljoprivredu, krajolik i žetvu, a učenici svoje ploče mogu ukrasiti i simbolima koji predstavljaju važne stvari u njihovu životu.

Kad se ploče za igranje osuše i budu spremne za igru, podijelite figurice i objasnite djeci pravila.

Mnogo je verzija tako da sami možete odabrati prema kojima ćete igrati.

U nastavku su pravila koja se najčešće koriste.

Pravila igre: Ploču postavite između igrača, s većim posudama na lijevoj i desnoj strani. Svakom igraču pripada šest malih posuda ispred njega i jedna velika posuda na desnoj strani. Smjer kretanja u igri također je udesno. Na početku igre u svakoj maloj posudi mora biti jednak broj figurica (obično se stavljaju po tri), a velike su posude prazne. Igrači naizmjenice uzimaju figurice iz neke od svojih malih posuda i jednu po jednu postavljaju redom u svoje posude (male i veliku) ili u protivnikove male posude. Figurice iz velike posude ne uzimaju se, ona služi za sakupljanje.

Primjer (ako smo stavili po tri figurice u svaku malu posudu): Na početku igre igrač uzima figurice iz četvrte posudice s desne strane. Stavlja jednu u treću, pa u drugu i na kraju u zadnju posudu. Ako igrač uzme figurice iz krajnje desne posude, stavlja jednu figuricu u svoju veliku posudu i nastavlja stavljati po jednu figuricu u protivnikove male posude.

Ako igrač odloži posljednju figuricu u svoju veliku posudu, ima pravo opet igrati. Ako igrač zadnju figuricu stavi u praznu malu posudu na svojoj strani, uzima tu figuricu i sve figurice iz protivnikove male posude na suprotnoj strani, te ih prebacuje u svoju veliku posudu, ali nema pravo opet igrati.

Igra završava kad jedan od igrača isprazni sve svoje male posude.

Pobjednik je onaj tko u većoj posudi ima više figurica.

LITERATURA I IZVORI LITERATURE KOJI MOGU BITI KORISNI

UNICEF (2006). *Život kao moj*.

UNICEF (2008). *Škola kao moja*.

UNICEF (2009). *Stand up for Children's Rights*. Geneve.

UNESCO (2011). Education Counts: Towards the Millennium Development Goals. *Education for All Global Monitoring Report*.

Beader, M. (2000.) *Prvi koraci – priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava*. Zagreb: Amnesty International Hrvatske.

Brander, P. (2012). *Compass: Manual for Human Rights Education with Young People*. Council of Europe.

Brander, P. & Gomes, R. (2004). *All Different – All Equal: Education Pack: Ideas, Resources, Methods and Activities for Informal Intercultural Education with Young People and Adults*. Council of Europe.

Devernay, B., Garašić, D. i Vučić, V. (2001). *Odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj*. Zagreb: UNICEF.

Flowers, N. (2009). *Compasito: Manual on Human Rights Education for Children*. Budapest: Council of Europe Publishing.

Fountain, S. (1995). *Education for Development: A Teacher's Resource for Global Learning*. Hodder & Stoughton, UNICEF.

Maleš, D., & Stričević, I. (2005). *Knowing And Living Our Rights*. Zagreb: Školska knjiga i UNICEF.

Maleš, D. i Stričević, I. (2005). *Odgoj za demokraciju u ranom djetinjstvu*. Zagreb: Udruženje Djeca prva.

Maleš, D., Milanović, M. i Stričević, I. (2003). *Živjeti i učiti prava*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Miljević-Ridički, R. i sur. (2000). *Učitelji za učitelje*. Zagreb: IEP d.o.o. i UNICEF.

Miljević-Ridički, R., Maleš, D. i Rijavec, M. (1999). *Odgoj za razvoj*. Zagreb: Naklada Slap i UNICEF.

Pravobranitelj za djecu Republike Hrvatske: www.dijete.hr

Hrvatski centar za razvoj volonterstva: www.hcrv.hr

Ured za Ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske: <https://ravnopravnost.gov.hr>

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske: www.prs.hr

Council of Europe: <https://www.coe.int/en/web/portal>

UNICEF Kid Power: <https://www.unicefkidpower.org>

Osigurajmo svakom djetetu pravo na obrazovanje
kao zalog za sretnije djetinjstvo i sigurniju budućnost.
UNAPRIJEDIMO ČOVJEČANSTVO!

Ured UNICEF-a za Hrvatsku
Radnička cesta 41/VII
10000 Zagreb, Hrvatska

kolovoz 2020.